

KUHMOISTEN KUNTA

**Tilinpäätös- ja toimintakertomus
vuodelta 2017**

SISÄLLYSLUETTELO

Kunnanjohtajan katsaus.....	3
Yleistä kunnasta	4
Olenaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	5
Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnan järjestämisestä	11
Kuhmoisten kunnan tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus .	15
Konsernin toiminta ja talous	27
Hallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.....	34
Talousarvion toteutuminen käyttötalous	
Yleishallinto	
Hallintopalvelut.....	35
Elinkeinoelämän edistäminen	38
Terveystoiminta ja sosiaalityö.....	41
Sivistystoimi	
Varhaiskasvatus.....	44
Yhtenäiskoulu	46
Elämänlaatupalvelut	48
Ruokapalvelut	51
Tekninen toimi	
Kaavoitus ja maankäyttö.....	53
Kiinteistötoimi.....	54
Palo- ja pelastustoimi.....	55
Laitostoiminta.....	56
Rakennuslautakunta	58
Käyttötalous yhteensä.....	60
Investointien toteutuminen	61
Tuloslaskelmien toteutumisesta.....	63
Rahoituslaskelman toteutuminen.....	65
Yhteenveto valtuuston hyväksymien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	66
Tilinpäätöslaskelmat.....	68
Tilinpäätöksen liitetiedot.....	75
Vastuut	89
Kaukolämpöverkon tilinpäätös	91
Vesihuoltolaitoksen tilinpäätös toimintakertomus liitetietoineen	95
Tilikaudella käytetyt tilikirjat, tositelajit ja tositenumerot.....	110
Tilinpäätöksen allekirjoitus	112

MUUT LIITTEET

Liite 1 Sosiaali- ja terveystoimen toiminta ja talous (Jämsän kaupunki).....	113
• Sosiaali- ja terveystoimen hallinto	119
• Sosiaalityö ja perhepalvelut	122
• Vammaispalvelut	128
• Vanhuspalvelut	132
• Terveystoiminta.....	140
• Erikoissairaanhoito	143
Liite 2 Henkilöstötilinpäätös	147
Liite 3 Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy:n tilinpäätös	153
Liite 4 Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:n konsernitalinpäätös	159

Kuhmoisten kunta

Tilinpäätös 2017

Kuhmoisten kunnan tilinpäätös on ylijäämäinen 1,1 miljoonaa euroa ja edellisiltä vuosilta taseessa on ylijäämää 5 miljoonaa euroa. Syksyllä 2017 muutetun talousarvion ylijäämä oli 358 260 euroa. Ylijäämäisen tilinpäätöksen takasivat talousarvion toimintakatteen toteutuminen 94,8 prosenttisesti sekä rahoitustuottojen toteutuminen ennakoitua paremmin. Verotulot ylittivät talousarvion 66 985 eurolla ja vuosikate on positiivinen 2,4 miljoonaa euroa.

Vuoden 2017 investoinnit olivat yhteensä 997 708 euroa. Suurin toteutettu investointi oli kaukolämpöverkon laajennus 228 279 eurolla. Tilinpäätösvuodelle suunnitellut investoinnit toteutuivat 79,8 prosenttisesti. Kunnan pitkäaikainen lainakanta on alentunut viime vuosina ja lainoja lyhennettiin 947 000 eurolla. Pitkäaikainen lainakanta tilinpäätöksessä on 465 000 euroa. Tilinpäätöshetkellä maksuvalmiuteen otettua lyhytaikaista lainaa on 300 000 euroa.

Maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelu jatkui tilinpäätösvuonna. Uudistusta koskeva lainsäädäntö on vielä kesken ja arvioitu aika lakien valmistumiselle on kevät – kesä 2018. Uudistuksen toteutuminen merkitsee Kuhmoisissa maakunnan vaihtumista Keski-Suomesta Pirkanmaalle vuoden 2020 alusta lukien.

Kunnalla on merkittävä rooli alueen elinkeinoelämän edellytysten sekä kaavoituksen kautta uusien asuinalueiden luojana. Kuhmoisten kunta on aktiivisesti kehittänyt kunnan infraa muun muassa uusien kaavahankkeiden avulla. Pääosin hankkeita on ollut vireillä kunnan keskusta-alueella. Kaavoista Aurinkorinne ja Toritie ovat valmistuneet ja kesken ovat vielä Satamarinteen ja Koskenpartaan asemakaavat sekä osayleiskaavan päivitys.

Elinvoimaisen kunnan menestystekijöitä ovat muun muassa aktiiviset kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat, vireä elinkeinoelämä ja toimivat kunnalliset palvelut. Näitä kaikkia menestystekijöitä löytyy Kuhmoisista. Kunnan asukasluku on jatkanut edelleen laskuaan, mutta nettomuutto eli kuntaan muuttaneiden ja tältä pois lähteneiden suhdeluku on jo viidettä vuotta positiivinen.

Kesällä 2017 valittu uusi valtuusto päätti uudesta kuntastrategiasta joulukuussa 2017. Valtuustokausi alkoikin poikkeuksellisesti kesäkuun alussa kuntalain uudistuksesta johtuen. Uudistetun strategian mukaan Kuhmoinen on edelläkävijä ja toimii ennakkoluulottomasti, avoimesti ja luovasti. Keskeisin tavoite on pitää kunta elinvoimaisena ja haluttuna asuinkuntana. Esitän kiitokseni teille kaikille niin kuntalaisille, päättäjille kuin henkilöstölle hyvästä työstä.

Anne Heusala
kunnanjohtaja

Yleistä kunnasta

Kuhmoisten kunta on perustettu vuonna 1868. Kunta sijaitsee Päijänteen länsirannalla valtatie 24:n varrella. Kuhmoisten naapurikunnat ovat Padasjoen kunta etelässä, Oriveden kaupunki ja Kangasalan kunta lännessä ja Jämsän kaupunki pohjoisessa. Idässä rajanaapureina ovat Luhanka ja Sysmä.

Päijänteen rannalla sijaitseva Kuhmoisten kunta on eteläisin Keski-Suomen kunta. Kunta siirtyi lääninuudistuksen yhteydessä Hämeen läänistä osaksi Keski-Suomen maakuntaa vuonna 1974. Kuhmoisten kunta on siirtymässä osaksi Pirkanmaan maakuntaa maakunta- ja soteuudistuksen yhteydessä vuoden 2020 alusta lukien. Kuhmoinen on tunnettu historiastaan ja ihmisiä on liikkunut alueella jo tuhansien vuosien ajan. Historiaa todistavat kunnan alueelta löytyneet kalliomaalaukset ja muut muinaisjäännökset.

Kuhmoisten kunnan rikkautena ovat laajat metsäalueet, sadat järvet ja osaavat ihmiset. Vapaa-ajan asukkaat ovat löytäneet kunnan kesänviettopaikakseen. Kunnan alueella sijaitsee useita kooltaan vaihtelevia yrityksiä muun muassa Meltex Oy, Puulon Oy, Kuhmoisten Sora Oy ja Roselli Oy. Lisäksi kunnasta löytyy suuri määrä pieniä palveluyrityksiä, jotka ovat erikoistuneet tuottamaan palveluja kunnan yli 9 000 vapaa-ajan-asukkaalle.

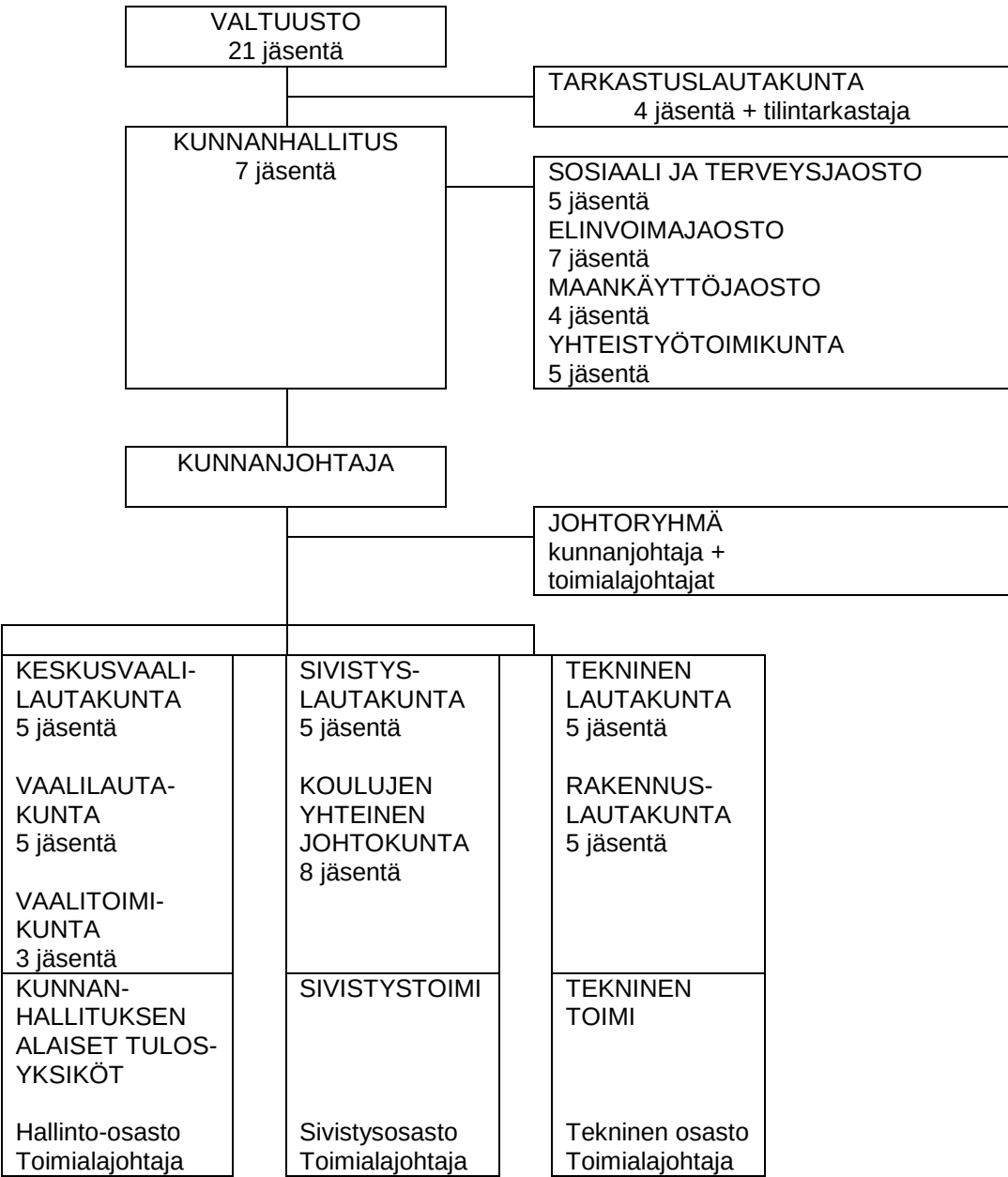
Kuhmoisten kunnan logistinen sijainti on hyvä: Helsinkiin Kuhmoisista on maanteitse matkaa vain 180 km, Lahteen 80 km ja Tampereelle 85 km. Jyväskylään on matkaa 95 km ja Jämsään 40 km. Kuhmoisten kunnan pinta-ala on 937 km², josta maapinta-alaa 662 km² ja vesipinta-alaa 275 km². Vesistöjen rantaviivan pituus on 1.163 km, josta loma-asutukseen soveltuvaa rantaa on n. 900 km.

Perinteisesti neljän vuoden ajan kestävä valtuustokausi vaihtui poikkeuksellisesti vasta kesäkuussa 2017 uuden valtuuston aloittaessa toimintansa 1.6.2017. Valtuuston puheenjohtajana toimi Mira Pitkäniemi (kok) kesäkuun alkuun asti ja kunnanhallituksen puheenjohtajana toimi Kimmo Malin (kok). Uutena valtuuston puheenjohtajana aloitti Minna Korppila (kesk) ja kunnanhallituksen puheenjohtajana jatkaa Kimmo Malin (kok).

Kuhmoisten kunnan hallintosääntö uusittiin kevään 2017 aikana ja uudistettu hallintosääntö astui voimaan 1.6.2017 lukien. Uudistuksen yhteydessä kunnanhallituksen alaisuuteen perustettiin kaksi uutta jaostoa, elinvoimajaosto ja maankäyttöjaosto.

Kuhmoisten kunnan organisaatio

Kuhmoisten kunta muodostaa yhdessä Jämsän kaupungin kanssa yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Sopimusosapuolten yhteinen toimielin on sosiaali- ja terveyslautakunta, johon Jämsän kaupunki nimeää seitsemän (7) jäsentä ja Kuhmoisten kunta kaksi (2) jäsentä. Sopimusosapuolet ovat voineet nimetä lautakuntaan varsinaisten jäsenten lisäksi myös kunnan-/kaupunginhallituksensa edustajan.

Kuhmoisten kunta on kuulunut 1.1.2013 lukien Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin yhdessä Jämsän kaupungin kanssa. Kuhmoisten kunta on nimennyt Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin valtuustoon kaksi jäsentä.

Kuntien yleinen taloudellinen tilanne

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2017 tilinpäätösarviot osoittavat kuntatalouden vahvistuneen vuonna 2017. Vuonna 2017 kuntien tilikauden tulos parani tilinpäätöstietojen mukaan noin 200 miljoonaa euroa, mutta jäi kuitenkin 500 miljoonaa euroa pienemmäksi kuin vuoden 2017 syksyllä kuntatalousohjelmassa arvioitiin. Odotukset koko kuntasektorin lainakannan pienentymisestä jäivät toteutumatta, todetaan Suomen kuntaliiton tiedotteessa.

Kuntasektorin toimintakulut laskivat viime vuonna keskimäärin 1,0 prosenttiyksikköä muun muassa kilpailukyky sopimukseen liittyvien toimien, perustoimeentulotuen Kela-siirron ja kuntien omien säästötoimien vuoksi. Kuntien verotulot 2017 kasvoivat koko maan tasolla yhteensä 2,0 prosenttia, eli 450 miljoonaa euroa. Samanaikaisesti valtionosuudet kuitenkin laskivat 3,3 prosenttia eli 300 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli negatiivinen 60 kunnassa, joista kaikki ovat alle 100 000 asukkaan kuntia.

Kuntakentän menot eivät vähentyneet niin paljon kuin valtiovarainministeriö ennakoii, joten kuntiin viime vuonna kohdistuneet valtionosuusleikkaukset ovat tiedotteen mukaan olleet ylimitoitettuja. Valtion rahoitusosuuden pienentymisen seurauksena peruspalveluiden rahoitus on jäänyt yhä enemmän kuntien vastuulle.

Kuntatalouden rahoituksellista tasapainoa kuvaava toiminnan ja investoinnin rahavirta nousi positiiviseksi 250 miljoonaan euroa. Kuntatalouden rahoitusasema on ensimmäistä kertaa pitkään aikaan tasapainossa. Muutoksen taustalla on kuntien tiukka taloudenpito, harkitut investoinnit sekä koko julkisen sektorin yhteinen tasapainottamispolitiikka.

Kuntien ja kuntayhtymien lainakanta nousi vuonna 2017 yhteensä noin 150 miljoonaa euroa eli 0,9 prosenttia. Tämä johtuu siitä, että kuntien lainakanta laski 100 miljoonaa euroa samalla, kun kuntayhtymien lainakanta kasvoi suurista sairaalainvestoinneista johtuen 250 miljoonaa euroa. Kuntien lainakanta laski yli 100 000 euroa alle 2000 asukkaan kunnissa. Muissa kuntakokoluokissa velkaantuminen jatkui. Tällä hetkellä kuntien ja kuntayhtymien lainakanta on 18,3 miljardia euroa.

Suomen kuntaliiton tekemän kyselyn mukaan kuntien verotulot ja valtionosuudet eivät juurikaan kasva vuonna 2018 samalla kun toimintakulut kasvavat noin miljardi euroa. Vuosi 2019 näyttäytyy kuntien arvioissa yhtä vaikeana. Tiedotteen mukaan vuosi 2017 jäisi poikkeukselliseksi vuodeksi. Kuntien arvioiden mukaan kuntien talous heikkenee jo vuonna 2018 selvästi. Investoinnit kasvavat viidenneksellä ja tämän johdosta lainakanta uhkaa kääntyä jälleen kasvuun.

Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Tekninen toimi

Kaavoitus eteni vuonna 2017 kolmella asemakaavalla, Aurinkorinne, Satamarinne ja Koskenparras, joista Aurinkorinne valmistui vuoden 2017 aikana ja Satamarinteen ja Koskenpartaan osalta valmistumisaikataulu on vuosi 2018. Kuhmoisten kunnan osayleiskaavan päivitys käynnistyi vuonna 2017.

Koulukeskuksen B-rakennuksen WC-tilojen ja YO-luokan kunnostaminen sekä kaukolämpöverkoston rakentaminen koulukeskukselle olivat suurimmat yksittäiset projektit. Terveysaseman vuodeosaston pesutilojen saneeraus saatettiin valmiiksi. Alueurakointia kaavateiden puhtaanapidossa ja liukkaudentorjunnassa jatkettiin paikallisten yrittäjien voimin.

Sivistystoimi

Varhaiskasvatussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2017. Keskeisenä tavoitteena on pedagogisen varhaiskasvatuksen jalkautuminen. Esi- ja perusopetuksen sekä lukion opetussuunnitelmien mukaisesti laaja-alaisia osaamistavoitteita toteutettiin kaikissa oppiaineissa ja kaikilla vuosiluokilla, erityisesti Suomi 100 –teemaan liittyen. Yhtenäiskoulun toiminnan laatuun ja toimintakulttuurin uudistumiseen vaikutettiin lisäksi hallitusohjelman kärkihankkeilla: Liikkuva koulu, Uusi peruskoulu -ohjelman mukainen tutor-opettajatoiminta sekä taiteen ja kulttuurin harrastetunnit.

Vuoden aikana käynnistettiin "Liikunnallisen elämäntavan edistämisen ohjelma", jota toteutettiin hankkeilla. Ohjelmaa tuettiin peruskorjaamalla kuntorata ja uimalan laiturit, investoinnin kokonaiskustannukset olivat n. 94.000 euroa. Muita investointeja olivat kirjaston lainaustiskin uusiminen ja keittiöiden laitehankinnat. Loppuvuonna perustettiin nuorisovaltuusto, jonka perustamista ohjasi nuorisotyöntekijä.

Elinkeinoasiat

Kuhmoisten kunnanvaltuusto linjasi vuoden 2017 talousarviossa elinkeinotoimen kehittämisen painopistealueiksi kunnan elinvoiman edistämisen, yrittäjyyden edistämisen sekä asumisen edistämisen. Jatkuvana elinkeinon kehittämisen teemana on uusien ja toiminnassa olevien yritysten toimintaedellytysten kehittäminen ja uusyrityshankinta.

Valtakunnan tasolla positiivisena jatkunut talouskehitys alkoi vuoden 2017 aikana näkyä myös Kuhmoisissa. Yrityksiä perustettiin aiempien vuosien tahtiin ja merkillepantavaa oli, että nuoret aikuiset käynnistivät uutta yritystoimintaa. Edelleen yritysten toiminnassa näkyy se, että laajentamishalukkuutta olisi olemassa, mutta resursseja laajentamiseen ei ole. Kuhmoisten yritykset ovat myös kyenneet palkkaamaan jonkin verran lisää työvoimaa. Kuhmoisten elinvoimaa piristi vuonna 2017 jatkunut Kuhmoisten Laajakaista Oy:n toteuttama laajakaistaverkon rakentaminen ja kunnan ja yksityisten yritysten tekemät investoinnit. Hankkeen urakoitsijat ja työntekijät toivat kuntaan lisää elinvoimaa käyttämällä paikallisten yrittäjien palveluja.

Kuhmoisten kunnanvaltuusto hyväksyi kokouksessaan 22.5.2017 Kuhmoisten kunnan uuden hallintosäännön. Uudistuksen myötä vuosia toimineet maankäytön ohjaustyöryhmä ja elinkeinotyöryhmä nimettiin uudelleen maankäyttöjaostoksi ja elinvoimajaostoksi. Uusien nimien myötä jaostojen toimintaa tarkennettiin ja terävöitettiin. Molemmat jaostot toimivat kunnanhallituksen alaisina. Maankäyttöjaoston tehtävänä on edistää kunnan maapolitiikan kokonaisvaltaista kehittämistä ja kunnan strategisen maankäytön suunnittelua. Jaosto valmistelee kunnanhallituksen määräämät yleiskaavoitusta, asemakaavoitusta ja ranta-asemakaavoitusta koskevat asiat sekä valmistelee maanrakennuslain mukaisen

kaavoituskatsauksen kerran vuodessa. Elinvoimajaoston tehtävänä on kunnan elinvoiman ja elinkeinotoiminnan aktiivinen kehittäminen ja työllisyyden edistäminen yhdessä kunnan alueen yrittäjien kanssa.

Maankäyttöjaoston toiminta painottui vuoden 2017 aikana Satamarinteen ja Koskenpartaan kaavojen edistämiseen. Lisäksi työryhmä edisti Kuhmoisten keskustan osayleiskaavan valmistumista. Kaavojen edetessä jaosto on ottanut kantaa ja tuonut paikallista näkemystä kaavojen sisältöön. Satamarinteen ja Koskenpartaan kaavojen valmistumista hidastavat kesken olevat selvitykset muun muassa liikennejärjestelyistä ja melunsuojauksesta. Lisäksi Satamarinteen kaavan osalta kunta teki tarkennuksia vuoden 2017 lopulla ja kaava-aluetta laajennettiin yhteistyössä yksityisen maanomistajan kanssa. Laajennuksen tavoitteena on saada parannettua koko alueen toiminnallisuutta.

Elinvoimajaoston toiminta painottui vuoden 2017 aikana kunnan markkinointi-ilmeen päivittämiseen. Syksyllä toiminnan pääpaino oli satama-alueen kehittämisessä. Lisäksi jaosto pyrki vierailemaan aina ennen kokouksen alkua paikallisissa yrityksissä. Vierailujen tavoitteena oli kuulla yrittäjien kuulumisia ja kehittämis ehdotuksia elinvoiman lisäämiseksi. Elinvoimajaosto pyrki vierailemaan myös merkkipäiviä viettävien yritysten vieraina.

Vuoden 2017 aikana elinkeinotoimi oli mukana noin 200 erilaisessa yrityskontaktissa. Lisäksi avustettiin seitsemää alkavaa yritystä ja kuutta starttirahahakemusta. Lisäksi oli paljon muuta yrityksiä toimintaedellytyksiin liittyvää neuvontaa ja palvelua.

Ravintola- ja majoitusyritys Vellahden Helmi Oy ilmoitti syyskesällä, että he sulkevat Sahanrannan ravintolatoiminnan syyskuun 2017 aikana. Kunta ja yrittäjä neuvottelivat asiasta ja vuoden 2017 lopulla Vellahden Helmi Oy ilmoitti tehneensä yhtiöjärjestelyjä yrityksessään ja jatkavansa ravintolatoimintaa keväällä 2018. Kunta ja vuokralainen sopivat, että tiloissa tehdään saneeraustoimenpiteitä vuoden 2018 alkupuoliskolla.

Kunnan teollisuuskinteistöjen vuokra-aste on 24 -hallia lukuun ottamatta erinomainen, vaikka vuoden loppua kohti halli saikin lisää vuokralaisia. Kunta on käynyt aktiivisia neuvotteluja uusien vuokralaisten saamiseksi 24-halliin, mutta vuodenloppuun mennessä neuvottelut eivät ole tuottaneet haluttua tulosta ja hallissa on vielä runsaasti vapaata tilaa.

Kuhmoisten yrittäjät ry:n hallinnoima Kiehtova Kuhmoinen -kehittämishanke päättyi vuoden 2017 lopussa. Kiehtova Kuhmoinen – hanke vahvisti ja kehitti Kuhmoisten yrittäjien välistä yhteistyötä, sekä pyrki toimillaan korostamaan kunnan omaleimaisuutta, vahvuuksia ja elinvoimaisuutta kulttuurimatkailun keinoin. Hanke toteutti kolme yritysryhmähanketta, joista merkittävin oli Vetten yli Kuhmoisiin -yritysryhmähanke.

Kunnan metsäomaisuuden myynnin tavoitteena oli 250 000- 300 000 euron puunmyyntitulo. Vuoden 2017 lokakuussa kunnanhallitus hyväksyi kokouksessaan kunnan leimikon ja energiapuun myyntiä koskevan tarjouksen. Leimikot ja energiapuun myynti toteutetaan vuonna 2018. Kunnalla oli palkattuna sulan maan ajaksi kaksi metsuria metsänhoitotöihin (taimikonhoito ja perkaus). Metsänhoitotöitä tehtiin noin 75 hehtaaria. Lisäksi metsurit tekivät maisemanhoitotöitä kunnan taajama-alueella. Vuoden 2017 lopulla valmistui kunnan uusi metsäsuunnitelma ja se on voimassa vuoteen 2026 saakka.

Väestö, elinkeinorakenne ja työllisyys

Kuhmoisissa asui 31.12.2017 yhteensä 2253 asukasta, joista 1122 miehiä ja 1131 naisia. Muutos vuoden takaiseen tilanteeseen on 34 asukasta vähemmän. Asukasluvulla mitattuna Kuhmoinen on Suomen 311 kunnasta sijalla 253. ja maapinta-alan mukaan mitattuna Kuhmoinen on sijalla 94. Väestömuutos selittyy luonnollisella poistumalla, sekä normaalista, pääosin työstä tai opiskeluista johtuvasta muuttoliikkeestä. Tilastojen mukaan väkiluvun pieneneminen on hieman hidastunut ja vuoden 2017 nettomuutto on ennakkotilastoinnin mukaan +7.

Vuosia jatkunut väkiluvun hidas pieneneminen tuo jatkossa entistä enemmän haasteita työnantajille, koska alueen työikäisten määrä vähenee. Tämä näkyy jo nyt selvästi muun muassa rakennus-, hoiva- ja opetusallalla. Ikäihmisten ja vapaa-ajanasukkaiden määrän ja palvelutarpeen kasvu tuo kuntaan uusia mahdollisuuksia monialaiselle palveluyrittäjyydelle. Ennusteiden mukaan kunnan väkimäärä laskee vuoteen 2040 mennessä 1727 asukkaaseen.

Kuhmoisten kunta on panostanut työllisyydenhoitoon palkkaamalla työnsuunnittelijan vuodesta 2010 lukien ja varaamalla määrärahaa tukityöllistämiseen, sekä yhdistysten työllistämistukeen. Työnsuunnittelijana vuonna 2017 on toiminut Piia Heinävaara.

Kuhmoisten kunnassa oli työttömiä työnhakijoita vuoden 2017 lopussa 115 henkilöä, mikä on 13,3 % työvoimasta. Vuoden 2016 tilanteeseen verrattuna työttömien työnhakijoiden määrä laski Kuhmoisissa 4,4 %. Työttömistä työnhakijoista oli miehiä 69 ja naisia 46. Alle 25-vuotiaita työttömiä oli vuoden lopussa 6 henkilöä ja yli 50-vuotiaita 75 henkilöä. Lisäksi yli vuoden työttömänä olleita oli 35 henkilöä. Alhaisimmillaan työttömyysprosentti oli syyskuussa 11,0 %.

Kunta työllisti vuoden aikana palkkatuella 5 eri henkilöä, mikä on 3 vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Kuhmoisten elinkeinoelämän elinkeinorakenteesta palvelut muodostavat suurimman kokonaisuuden (63,9 %), toisena tulee teollisuus (19,8 %) ja kolmantena maa- ja metsätalous sekä alkutuotanto (14,7 %). Kuhmoisten kunnan alueella sijaitsevista yrityksistä palvelualan yritysten osuus kasvaa vuosittain, kun taas maa- ja metsätalouden osuus pienenee. Teollisuuden osalta muutosta ei viime vuosina ole juurikaan ollut. Eri toimialoilla olevien pienten palveluyritysten suuren lukumäärän mahdollistaa kunnan alueella vapaa-aikaansa viettävät lähes 10 000 vapaa-ajanasukasta. Kuhmoisten kunnassa on hieman yli 200 yritystä.

Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Henkilöstö

Kuhmoisten kunnan tuottamat palvelut tuotetaan pääosin oman henkilöstön voimin. Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan välisen sosiaali- ja terveystoimen yhteistoimintasopimuksen mukaisesti Jämsän kaupunki tuottaa sosiaali- ja terveystoimen palvelut Kuhmoisten kunnan alueella. Yleishallinnon toimialalla Jämsän kaupunki tuottaa osan tietohallinnon palveluista sekä palkkahallinnon palvelut kokonaisuudessaan. Teknisen toimen ja sivistystoimen palveluista osa tuotetaan ostopalveluna.

Henkilöstön jaksamiseen liittyvien riskien vähentämiseksi Kuhmoisten kunta on työnantajana kiinnittänyt huomiota henkilöstön työhyvinvointiin ja hyvään työilmapiiriin. Kunnan henkilöstölle on tarjolla useita henkilöstöetuuksia. Työtyytyväisyyskyselyn toteuttaminen joka toinen vuosi on asetettu tavoitteeksi. Vuonna 2017 laadittiin kunnan henkilöstölle laaja työhyvinvointikysely, jossa kunta työnantajana sai hyvän yleisarvosanan. Kyselyn tulokset on käsitelty työyksiköiden kokouksissa ja kyselyn tuloksissa esille tulleisiin epäkohtiin on puututtu.

Kuhmoisten kunnan henkilöstön työnkuvat ovat varsin laajat. Laaja työnkuva ei välttämättä mahdollista erikoistumista vain tiettyihin asioihin. Laaja työnkuva haastaa niin osaamisen kuin työn sisällön hallinnan.

Jatkuvaa huolta pienessä kunnassa aiheuttaa pätevän henkilöstön rekrytointi sijaistarpeita varten varsinkin opetustoimessa, ruokapalveluissa ja varhaiskasvatuksessa. Tilinpäätösvuonna näiden tulosyksiköiden työntekijöiden sairauspoissaolot puolittuivat sivistystoimen hallintoa lukuun ottamatta, jossa sairauspoissaolot kasvoivat.

Talouden näkökulmasta merkittävä tulevaisuudenriski on kunnan menojen ja tulojen epätasapaino. Tämän riskin toteutuminen on mahdollista erityisesti sosiaali- ja

terveystoimessa. Kunnan riskiksi ja epävarmuustekijäksi voidaan nimetä myös kuntalaisten palvelutarpeen kysynnän kasvu. Työikäisten määrän vähentyminen aiheuttaa kuntatalouteen haasteita ja heikentää ns. huoltosuhdetta. Kunnan väestön ikääntyminen aiheuttaa terveystoimen kysynnän kasvua. Myös työttömyyden kasvu aiheuttaa menopaineita sosiaalitoimessa erityisesti toimeentuloturvan puolella. Tuleva sosiaali- ja terveystoimen uudistus tulee muuttamaan tämän riskitekijän, koska tulevaisuudessa kunta ei järjestä eikä rahoita sosiaali- ja terveystoimen palveluita, vaan vastuu järjestämisestä ja rahoituksesta on tulevilla Pirkanmaan maakunnalla.

Vesihuoltolaitoksen jatkuvan taloudellisen tappion vähentämiseksi on korjaustoimenpiteistä päätetty jo vuonna 2015. Vuosien aikana vesihuoltolaitoksen tappiota on pyritty aktiivisesti vähentämään. Tuloksen positiivisuus on vuosina 2016 ja 2017 ollut lievää. Vuonna 2017 vesihuoltolaitoksen tulos oli 62 066,41 euroa ylijäämäinen. Kaukolämpötoiminnan kannattavuus on sen sijaan raskaasti tappiollista. Koko kaukolämpötoiminnan aikana on tuloskehitys ollut miinusmerkkistä. Toimenpiteitä kannattavuuden parantamiseksi etsitään jatkuvasti.

Tärkeimpien kiinteistöjen valmiudet toiminnan varmistamiseksi esimerkiksi sähkönjakelun keskeytyksien osalta ovat olemassa. Laitosten varavoimajärjestelmä on rakennettu jo aiemmin, jonka johdosta toiminta on varmistettu sähkökatkoista huolimatta. Edellä mainittuihin kiinteistöihin kuuluvat Päijännekoti, terveysasema, jätevedenpuhdistamo ja kunnanvirasto, lisäksi vedenottamoilla on valmius siirrettävän varavoimalaitteiston käyttöönottoon.

Tietojärjestelmät

Kuhmoisten kunnan tietojärjestelmien tukipalvelut on ostettu pääosin ostopalveluna ulkopuolisilta palveluntuottajilta. Ongelmatilanteissa tukipalvelua ei ole aina ollut saatavissa toivottuna ajankohtana ja tämä on saattanut aiheuttaa riskitilanteita erityisesti taloushallinnon maksuliikenteeseen liittyen. Tukipalvelun saatavuutta on parannettu rekrytoimalla kunnan palvelukseen määräaikainen atk-lähtukihenkilö.

Ympäristötekijät

Vesihuoltolaitoksella on suoritettu valvontatutkimusohjelman mukaista vesijohtoverkoston veden laatutarkkailua. Vesinäytteen torjunta-ainejäämälöydön jälkeen Mällykäisen vedenottamolle investoitiin uudet aktiivihiilisuodattimet ja säiliöt vuonna 2015.

Jätevedenpuhdistamolla on tehty lakisäätteistä jäteveden päästötarkkailua. Erilaisista syistä laitteiston vajaatoiminta on aiheuttanut lupa-arvon ylityksiä. Puhdistamolle on lisätty uusia mittauslaitteita ympäristöluvassa esitettyjen vaatimusten vuoksi. Prosessin kehittäminen on alkanut vuonna 2015, joka on aiheuttanut lupa-arvojen ylityksiä. Vuoden 2017 ajan on odotettu ympäristölupaprosessin jatkumista. Aluehallintovirasto laatii lopullisen päätöksen ympäristöluvan uudistamisen tarpeesta.

Häiriötilanteiden varalle on asennettu varavaihtolaitteisto, koska mm. sähkökatkot ja myrskyt ovat aiheuttaneet aikaisemmin ongelmia vesi- ja viemärilaitokselle. Samoin jätevedenpuhdistamon ja pumppaamoiden hälytysjärjestelmän toimintavarmuutta on parannettu osittain niiden häiriöttömän toiminnan varmistamiseksi. Valmiudet valokuituyhteyksiin on asennettu kaikkiin kunnan omistamiin kiinteistöihin.

Käyttöhenkilöstö on osallistunut toiminnan kehittämiseen ja häiriötilanteita varten on järjestetty myös häiriötilanneharjoitus (KESKI15).

Tehinkärjen jätevesi- ja puhdasvesiverkoston toimintaa parannettiin mm. ilmastamalla kaivo. Epäsäännöllinen hajuhaitta saatiin näin poistettua. Kunnan jätehuollon järjestämis- ja neuvontapalvelut on hankittu Jämsän Jätehuolto liikelaitokselta. Hulevesien osalta on tutkittu pintavesien valuma-alueita mm. Myllykuian valuma-alue.

Selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä ja riskienhallinnan järjestämisestä

Kunnanhallituksen on toimintakertomuksessaan tehtävä selontekoa siitä, miten sisäinen valvonta ja riskienhallinta on kunnassa järjestetty, onko valvonnassa havaittu puutteita kuluneella tilikaudella ja miten sisäistä valvontaa on tarkoitus kehittää voimassa olevalla taloussuunnittelukaudella. Sisäisen valvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäisen valvonnan tulisi toteutua kunnan johtamis-, suunnittelu- ja ohjauskäytännöissä. Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteuttamisesta.

Kuhmoisten kunnassa on hankintojen osalta noudatettu hankintalain säännöksiä. Pienhankintojen tekemisen menettelytavoista ei säädetä hankintalaissa. Hankintalakia sovelletaan ainoastaan EU-kynnysarvot ja kansalliset kynnysarvot ylittäviin hankintoihin. Pienhankinnoilla tarkoitetaan niitä hankintoja, jotka alittavat kansalliset kynnysarvot. Pienhankintojen tarkoituksenmukainen, hankinnan laatuun ja laajuuteen soveltuvien hankintatapojen soveltaminen on jäänyt hankintayksiköiden omaan harkintaan. Kuhmoisten kunta hyväksyi pienhankintaohjeen vuonna 2013.

Kunnan johtoryhmätyöskentelyssä on kiinnitetty erityistä huomiota toiminnan suunnitteluun, aikataulujen laatimiseen, toimialojen säännöllisten työpaikkakokousten pitämiseen ja sisäiseen tiedottamiseen. Kunnassa järjestetään tarvittaessa talouteen liittyviä yhteisiä palaverieja, joissa käydään läpi ajankohtaisia asioita.

Kunnanhallituksen on selonteossa käytävä läpi sisäisen valvonnan eri kohdealueet ja jos kunnan sisäisessä valvonnassa on havaittu puutteita ja virheitä, on niistä tehtävä selkoa ja esitys niiden korjaamisesta.

1. Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Valtuuston asettamat sitovat tavoitteet eivät ole kaikilta osin toteutuneet. Tavoitteiden seurantaan tulee kiinnittää erityistä huomiota jo tilikaudella. Jos selkeästi on odotettavissa, että tavoite ei tule toteutumaan, tulee asiasta raportoida ja tehdä tarvittava muutosesitys jo ennen tilikauden päättymistä.

Määrärahojen käytössä tulee vastuullisten viranhaltijoiden kiinnittää erityisistä huomiota määrärahojen riittävyyteen. Käyttötalouden osalta menokuri on ollut pääosin hyvä, mutta esimerkiksi vesilaitoksen ja kaukolämmön tulot eivät ole viime vuosina riittäneet menojen kattamiseen. Suurista investoinneista tulee laatia etukäteen ns. maksupositit, jotta kunnan taloushallinto voi varautua tulevaan rahoitustarpeeseen. Kunnanhallituksen vuosittainen talousarvion täytäntöönpano-ohje on kaikkia sitova asiakirja, joka omalta osaltaan ohjaa toimialoja vastuulliseen taloudenhoitoon.

Kunnanhallitus on ohjeistanut virkojen ja toimien täyttölupaohjeistuksen osalta toimialoja siten, että täyttölupaesityksessä tulee olla perustelut tehtävän edelleen täyttämiseksi sekä sille, onko tehtävät tarpeellista täyttää kokoaikaisena ja vakituisena. Täyttölupa tulee pyytää hyvissä ajoin ennen tehtävän laittamista avoimeksi ja hakua ei saa tehdä ennen kunnanhallituksen antamaa täyttölupaa.

2. Riskienhallinnan järjestäminen

Yleishallinto

Yleishallinnossa riskien arviointia tehdään jatkuvasti erityisesti talouden hallintaan liittyen. Kunnan talouden hallintaan liittyvät ratkaisut joudutaan usein arvioimaan monesta eri näkökulmasta. Suurimman riskin aiheuttaa taloushallinnon henkilöstön vähäinen lukumäärä. Erityisesti mahdollisten päällekkäisten sairauspoissaolojen aikana palvelutuotanto vaarantuu. Maksuvalmiuden turvaamiseksi Kuhmoisten kunta on solminut kuntatodistusohjelmat eri rahoituslaitosten kanssa, jotka varmistavat nopean maksuvalmiuden.

Sivistystoimi

Sivistystoimessa riskien arviointia on tehty erityisesti niiden palvelujen turvaamiseksi, joiden on toimittava päivittäin: ateriapalvelu, opetus ja lasten päivähoido. Toiminnasta vastaavien esimiesten välttämättömille tehtäville on nimetty varahenkilöt. Jatkuvaa huolta pienessä kunnassa aiheuttaa sopivan henkilöstön rekrytointi sijaistarpeita varten. Avoimella sijaishaulla pyritään turvaamaan sijaisten saatavuus ruokapalveluissa, opetuksen järjestämisessä ja lasten päivähoidossa.

Tekninen toimi

Teknisessä toimessa on päivitetty vesihuollon riskien arviointi. Arviointi sisälsi fysikaalisten vaaratekijöiden, tapaturman vaaran, ergonomian, kemiallisten vaaratekijöiden, biologisten vaaratekijöiden sekä henkisen kuormittumisen tarkastelun työpisteittäin ja henkilöittäin.

Riskienhallinta ja seuranta

Yleishallinto

Yleishallinnon rooli riskienhallinnassa on suuri. Erityisesti taloushallinnon henkilöstön kautta tapahtuva kunnan varojen käytön valvonta ja siihen liittyvä tarkkailu on merkittävä osa riskienhallintaa. Yleishallinnon henkilöstö noudattaa kunnan sisäisen valvonnan ohjesäännön asettamia velvoitteita vastuujakoihin sekä toiminnan ja varojen käytön tarkkailuun liittyen. Sisäisestä valvonnasta on keskusteltu työpaikkakokouksissa. Sisäisestä valvonnasta on järjestetty myös koulutustilaisuuksia kunnan henkilöstölle ja kunnan luottamushenkilöille.

Sivistystoimi

Sivistystoimessa hallintosihteeri tilittää kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen käteisvaroja. Näissä tilityksissä havaittiin puutteita vuoden 2017 aikana ja syyskuun erityisissä tilien tarkasteluissa huomattiin vakavia puutteita myös aiemmilta vuosilta. Asiasta tehtiin 4. lokakuuta rikosilmoitus ja hallintosihteeri pidätettiin virantoimituksesta.

Toimialan yksiköiden varautumis- ja pelastussuunnitelmat päivitetään vuosittain. Poistumisharjoituksia järjestetään vuosittain. Henkilöstön ensiaputaidot on päivitetty koulutuksella.

Tekninen toimi

Tekninen toimi on vastuussa riskienhallinnasta ja seurannasta sekä on velvollinen kehittämään riskienhallintaa myös kokonaisuutena. Erityisalojen lisäkoulutus on joiltakin osin tarpeellista. Vesilaitoksen varautumista häiriö- ja kriisitilanteisiin korostetaan. Riskienhallinnan työkalu on otettu käyttöön ja se vahvistuu 2018 aikana.

Riskien ennakointi

Yleishallinto

Kunnan maksuvalmiuteen liittyviin riskeihin on vuonna 2017 pystytty kaikilta osin varautumaan ajoissa. Kunnalla on käytössään Kuntarahoitus Oyj:n, Nordea Pankki Oyj:n ja Pohjola Pankki Oyj:n kanssa solmitut Kuntatodistusohjelmat, jotka mahdollistavat lyhytaikaisen rahoituksen järjestämisen kunnan käyttötilille vuorokauden kuluessa tarjouspyynnön hyväksymisestä.

Sivistystoimi

Sivistystoimessa riskien arviointia on tehty erityisesti niiden palvelujen turvaamiseksi, joiden on toimittava päivittäin: ateriapalvelu, opetus ja lasten päivähoito. Toiminnasta vastaavien esimiesten välttämättömille tehtäville on nimetty varahenkilöt. Toimialan lakisääteiset varautumis- ja pelastussuunnitelmat päivitetään vuosittain.

Sivistystoimessa erityisesti esimiesten, opettajien ja liikunnanohjaajan työnkuva on laaja, mikä haastaa niin osaamisen kuin työn sisällön hallinnan. Esimiesten ja henkilöstön jaksamiseen on kiinnitetty huomiota järjestämällä työnohjausta ja kuntoutusta.

Tekninen toimi

Vesihuollon ajallisiin riskeihin on pystytty varautumaan ennakolta. Kuluneen vuoden aikana vesihuoltolaitos on toiminut valvontatutkimusohjelman mukaisesti. Kylmänlähteen vedenottamon tekniikan uusiminen takaa puhtaan veden pumppaamisen verkostoon. Torjunta-ainejäämiä on, mutta aktiivihiihtisuodattimet poistavat ne tehokkaasti. Vesihuollon verkostoa on uusittu laadun parantamiseksi. Valvontatutkimusohjelmaa aloitettiin uudistamaan vuoden 2017 aikana.

Vuoden aikana esille tulleet riskit eivät olleet niiden laajuus huomioiden, ennalta arvattavia. Riskien ennakointi esim. sairauslomien suhteen on mahdotonta, mutta tekninen toimi on miettinyt ratkaisuja esim. kiinteistönhoidon ja siistinnän ja rakennustarkastajan tai avainhenkilöiden työn keskeytymisen osalta ja ajalta.

Omaisuuksien hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Yleishallinto

Yleishallinnon hankinnat alittivat vuonna 2017 kansallisen kynnysarvon. Vuonna 2017 kansallisen kynnysarvon alittavissa hankinnoissa on sovellettu kunnanhallituksen kokouksessaan 13.1.2014 § 18 hyväksymää pienhankintaohjetta.

Sivistystoimi

Sivistystoimen osastokokouksissa on linjattu omaisuuden hankinnan ja luovutuksen periaatteet. Omaisuuden hoidon valvonta on kuvattu tehtäväkuvausten tasolla.

Tekninen toimi

Niiltä osin kuin hankkeen kokonaiskustannukset ovat olleet selkeästi arvioitavissa etukäteen ja ovat ylittäneet kynnysarvot, on hankkeet kilpailutettu hankintalain mukaisesti.

3. Sopimustoiminta

Yleishallinto

Yleishallinnossa valvotaan yleishallinnon toimesta laadittujen sopimusten ehtoja siltä osin, kun sopimusten ehdot kuuluvat yleishallinnon toimialaan. Sopimusehtoja, joiden velvoitteiden täyttäminen kuuluu muille toimialoille, kuuluu valvoa kyseisen toimialan viranhaltijoiden toimesta. Asuinkiinteistöjen vuokrasopimusten valvonta on kuitenkin täysin yleishallinnon vastuulla.

Sivistystoimi

Sivistystoimessa toiminta järjestetään tehtyjen sopimusten ehtojen mukaisesti ja vanhentumisaikoja seurataan säännöllisesti. Hankinnoissa noudatetaan lainsäädännön lisäksi kunnan pienhankintaohjeita.

Tekninen toimi

Teknisessä toimessa tehtyjen sopimusten ehtoja ja vanhentumisaikoja seurataan säännöllisesti. Vuokrasopimusten kiinteistöihin liittyvät tekniset osat pyritään laatimaan selkeämmiksi.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Yleishallinto

Yleishallinnossa sisäinen valvonta on jatkuvaa kunnan toimintojen arviointia erityisesti taloudenhallinnan näkökulmasta katsottuna. Yleishallinnon henkilöstö on sitoutunut noudattamaan kunnan sisäisen valvonnan ohjesäännön asettamia velvoitteita toiminnan ja varojen käytön tarkkailuun liittyen. Epäkohtiin on puututtu kulloinkin niiden edellyttämällä tavalla. Yleishallinnon toimesta kunnan toimialoilla on otettu käyttöön sähköinen asianhallintajärjestelmä. Asianhallintajärjestelmän voidaan katsoa olevan olennainen osa riskienhallintaa, koska se lisää sisäistä läpinäkyvyyttä kunnan toimintoihin liittyen.

Sivistystoimi

Sivistystoimen osastokokouksissa on käsitelty sisäisen valvonnan ohjeita ja esimiesten velvollisuuksia. Hallintosäännön määrittelemien toimivaltuuksien noudattamiseen, toiminnan taloudellisuuteen liittyviin virkavelvoitteisiin ja viranhaltijapäätösten asianmukaisuuteen on kiinnitetty erityistä huomiota.

Tekninen toimi

Sisäinen valvonta on ollut jatkuvaa toimintojen tarkkailua sekä havaittuihin epäkohtiin puuttumista. Epäkohtien luonteesta riippuen niihin on puututtu joko välittömästi tai osastokokousten yhteydessä. Yhtenä aiheena kehityskeskusteluissa ovat olleet henkilöriskit ja eritoten työturvallisuus ja toiminnan riskit sekä sisäinen valvonta yhtenä kokonaisuuteen liittyvänä työkaluna. Teknisen toimen työntekijöiden kokonaisvaltainen vastuu omasta työstään on ollut kehittämistoimenpiteenä mm. epäkohtien löytymiseksi.

Kuhmoisten kunnan tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Kuhmoisten kunta teki vuodelle 2017 talousarvion, jossa tilikauden tulosarvio oli 474 010 euroa ylijäämäinen. Kunnan talousarviota vuodelle 2017 muutettiin syksyllä 2017, muutettu tulosarvio on 358 260 euroa ylijäämäinen. Kuhmoisten kunnan vuoden 2017 tilinpäätös on 1 105 021,92 euroa ylijäämäinen. Hallintokuntien toimintatuotot alittivat annetun talousarvion 183 147,58 euroa ja toimintakulut alittivat talousarvion 1 006 118,59 euroa. Suurin yksittäinen toimintakulujen alitus tapahtui sosiaali- ja terveystoimen kustannuksissa 377 403,25 euroa, joista erikoissairaanhoidon kustannukset alenivat vuoden 2016 toteutumasta yhteensä 751 220,79 euroa verrattuna vuoden 2017 kustannuksiin. Toimintakatteen eli tuottojen ja kulujen erotuksen vaikutus ylijäämään on 822 971,01 euroa.

Talousarvion mukaan kunnan verotulot ovat 8,0 milj. euroa ja tilinpäätöksen toteuma on 8 066 985,44 euroa eli verotulot toteutuivat 66 985,44 euroa budjetoitua suurempana.

Kuhmoisten kunnan saamien valtionosuuksien kasvu on ollut merkittävää viime vuosina. Vertailutietona voidaan todeta, että vuonna 2005 valtionosuudet olivat 5,2 milj. euroa ja vuoteen 2015 ne olivat kasvaneet 9,04 milj. euroon. Tilinpäätösvuoden valtionosuudet olivat 9 252 135 euroa, joka on nyt ensimmäisen kerran alaisempi kuin edellisenä vuotena. Alenema valtionosuuksissa edelliseen vuoteen verrattuna on 1,07 %, vuoden 2017 talousarvio alittui valtionosuuden osalta 13 965 euroa.

Käyttötalouden menoissa Elämänlaatupalveluiden talousarvion ylitys on 16 773,80 euroa, joka johtuu kulttuuri- liikunta ja nuorisotoimen saatavien poistosta. Palo- ja pelastustoimen määrärahan ylitys johtuu paloaseman rakentamiseen saadun valtionosuuden palautuksesta. Laitostoiminnan määrärahan ylitys johtuu pääasiassa kaukolämmön lämmön ostopalveluista.

Rahoitustuotot ja -kulut ylittivät talousarvion 8 624,79 euroa, ylitys johtui pääosin rahoitusarvopapereiden arvojen muutoksista. Arvopapereista kirjataan tilinpäätökseen arvon alenema, mikäli tilinpäätöshetken arvo on alaisempi kuin hankintahinta ja arvo palautumiseksi kirjataan edellisen tilinpäätöksen arvon alenema.

Suurimmat tuottojen alitukset olivat:

Elinkeinotoimen maa- ja metsätilat kustannuspaikan puun myyntitulojen alitus on 180 619 euroa. Ruokapalveluissa ulkoisten ja sisäisten tuottojen alitus oli 51 264 euroa ja ulkoisten ja sisäisten menojen alitus oli vastaavasti 61 902 euroa. Ateriahinnoittelu perustuu pääosin toteutuneisiin menoihin, joten tuottojen alitus on perusteltu, koska menot ovat myös alittuneet. Kiinteistötoimen tuotot alittuivat 63 670 euroa, talousarvioon varatut vuokratuotot eivät toteutuneet. Laitostoiminnassa kaukolämmön ulkoiset myyntitulot alittuivat 33 088 euroa.

TULOSLASKELMA:

Tulojen alitukset	304 944,22
Tulojen ylitykset	-227 947,37
Menojen alitukset	-1 035 185,62
Menojen ylitykset	73 572,53
Netto	-884 616,24

Tuloslaskelma

Tuloslaskelmasta voi lukea, että kunnan ulkoiset toimintatulot vuonna 2017 ovat 2,327 milj. euroa (2016 tp 2,285 milj. euroa), tulot ovat 0,183 milj. euroa talousarviossa arvioitua pienemmät. Vuoden 2017 tilinpäätöksen toimintatuotot ovat kasvaneet 1,86 % vuoden 2016 toimintatuotoista.

Tilinpäätösvuoden ulkoiset toimintakulut ovat 17,384 milj. euroa (2016 tp 18,206 milj. euroa), kulut ovat 1,006 milj. euroa talousarviossa arvioitua pienemmät. Vuoden 2017 tilinpäätöksen toimintakulut ovat laskeneet 4,52 % vuoden 2016 tilinpäätöksen toimintakuluista. Ylitystä menojen osalta tapahtui ainoastaan maksetuissa vuokrissa ja muissa toimintakuluissa. Vuokrien osalta ylitys johtuu pääosin vastikemaksujen noususta kunnan omistamissa osakkeissa ja muiden toimintatuottojen ylitys johtuu saatavien poistoista ja paloaseman valtionosuuden palautuksesta. Henkilöstökulut tilinpäätöksessä ovat yhteensä 4,092 milj. euroa, kulut ovat alentuneet edelliseen vuoteen 6,06 %. Palveluiden ostot ovat yhteensä 11,464 milj. euroa, laskua edelliseen vuoteen on 5,30 %. Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden hankintaan käytettiin 1,395 milj. euroa, lisäys edelliseen vuoteen on 6,57 %.

Verotuloja kertyi 8,067 milj. euroa ja valtionosuuksia 9,252 milj. euroa. Verotulot laskivat vuoden 2016 tilinpäätökseen nähden 2,42 %, valtionosuudet laskivat vuoden 2016 tilinpäätöksestä 1,07 %.

Kokonaisuutena tarkastellen kunnan tulot ylittivät menot siten, että vuosikatteesta muodostui 2 371 336,24 euroa positiivinen (2016 tp 1 839 530 euroa positiivinen). Vuosikate asukasta kohti on 1 053 euroa. Vuoden 2017 poistot ovat 1,093 milj. euroa (2016 tp. 1,074 milj. euroa). Arvon alentumisena kirjattiin pois keskeneräisissä hankinnoissa ollut Verkko-osuuskunta Kuuskaistalle aikanaan maksettu rahoitusosuus 210 292 euroa.

Poistot ja arvonalentumiset huomioiden tilikauden tulos on 1 067 801,87 euroa positiivinen.

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT (ulkoiset)	2017 1 000 €	2016 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	2 327	2 285
TOIMINTAKULUT	-17 384	-18 206
TOIMINTAKATE	-15 057	-15 921
VEROTULOT	8 067	8 267
VALTIONOSUUDET	9 252	9 352
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT		
KORKOTUOTOT	116	130
MUUT RAHOITUSTUOTOT	82	81
KORKOKULUT	-20	-25
MUUT RAHOITUSKULUT	-69	-44
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT	109	142
VUOSIKATE	2 371	1 840
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 303	-1 074
TILIKAUDEN TULOS	1 068	766
TILINPÄÄTÖSSIIRROT	37	5
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 105	771
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	13,4	12,6
Vuosikate/Poistot, %	182,0	171,3
Vuosikate, euroa/asukas	1 052	805
Asukasmäärä	2 253	2 287

Tunnuslukujen selitykset:

$$\text{toimintatuotot/toimintakulut, \%} = 100 \times \text{toimintatuotot / toimintakulut}$$

Tunnusluku osoittaa, paljonko toiminnan kuluista saadaan katetuksi palvelusuoritteiden myynti- ja maksutuotoilla sekä muilla varsinaisen toiminnan tuotoilla. Saatu prosenttiosuus vähennettynä sadasta osoittaa taas, paljonko toimintakuluista rahoitetaan verotuloina ja valtionosuuksina.

$$\text{vuosikate / poistot, \%} = 100 \times \text{vuosikate/poistot}$$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Rahoituslaskelma

Investointimenoja kunnalle kertyi eri hankkeista yhteensä 997 709,72 euroa ja investointituloja rahoitusosuuksina 24 000 euroa sekä kuntayhtymäosuuden muutoksesta 3 726 euroa. Investointina jatkettiin terveysaseman saneerausta 72 874,74 eurolla. Yhtenäiskoulun kiinteistön korjauksiin käytettiin tilinpäätösvuonna rahaa yhteensä 123 749,20 euroa. Päiväkodin rakentamisen suunnitteluun käytettiin rahaa 79 696,02 euroa. Kiinteistöinvestoinnit olivat yhteensä 434 260,01 euroa. Kaukolämpöverkon laajentamiseen käytettiin rahaa 228 279,05 euroa. Lisäksi tilinpäätösvuonna investoitiin vesi- ja viemärlaitokseen yhteensä 66 001,76 euroa. Liikuntapaikkahanke maksoi yhteensä 93 836,59 euroa, rahoitusosuutta hankkeelle saatiin 19 000 euroa. Yleisiin alueisiin ja liikenneväyliin käytettiin rahaa yhteensä 121 439,81 euroa. Muut investoinnit olivat yhteensä 53 891,50 euroa.

Antolainojen vähennyksenä rahoituslaskelmassa on Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy:lle ja Kuhmoisten Vanhustentaloyhdistys ry:lle annettujen antolainojen lyhennykset. Lainat on myönnetty vuoden 2014 kaukolämpöverkostoon liittymisen kustannuksiin.

Uutta pitkäaikaista lainaa ei otettu. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin 947 000 eurolla. Maksuvalmiuteen otettua lyhytaikaista lainaa oli tilinpäätöshetkellä 300 000 euroa.

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	2017	2016
	1 000 €	1 000 €
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
VUOSIKATE	2 371	1 840
SATUNNAISET ERÄT, NETTO		
TULORAHOITUKSEN KORJAUSERÄT		15
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
INVESTOINTIMENOT	-998	-927
RAHOITUSOSUUDET INVESTOINTEIHIN	24	
PYSYVIEN VAST. HYÖDYKK. LUOV.TULOT	4	30
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	1 401	958
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET		
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS		
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	11	11
LAINAKANNAN MUUTOKSET		
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	0	0
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄHENNYS	-947	-161
LYHYTAIKAISTEN LAINOJEN MUUTOS	300	-1 000
OMAN PÄÄOMAN MUUTOKSET		
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET	-707	246
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 343	-904
RAHAVAROJEN MUUTOS	58	54
RAHAVARAT 31.12.	3 451	3 393
RAHAVARAT 1.1.	3 393	3 339
	58	54
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
RAHAVIRRAN KERTYMÄ 5 VUODELTA, €	1 416	598
INVESTOINTIEN TULORAHOITUS, %	243,5	198,5
PÄÄOMAMENOJEN TULORAHOITUS, %	123,5	169,1
LAINANHOITOKATE	2,5	10,0
KASSAN RIITTÄVYYS, PV	68,2	64,0
ASUKASMÄÄRÄ	2 253	2 287

Tunnuslukujen selitykset:

Toiminnan ja investointien rahavirta ja sen kertymä 5 vuodelta

Toiminnan ja investointien rahavirta-välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

investointien tulorahoitus, %

$$= 100 \times \text{vuosikate} / \text{investointien omahankintameno}$$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta kertoo prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman käyttöomaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

pääomamenojen tulorahoitus, %

$$= 100 \times \text{vuosikate} / (\text{investointien omahankintameno} + \text{antolainojen nettolisäys} + \text{lainanlyhennykset})$$

Pääomamenojen tulorahoitus on tunnusluku, joka osoittaa vuosikatteen prosenttiosuuden investointien omahankintamenojen, antolainojen nettolisäyksen ja lainanlyhennysten yhteismäärästä.

Antolainojen nettolisäys voi olla myös negatiivinen, mikäli lyhennykset ovat lainanantoa suuremmat. Lainanlyhennyksillä tarkoitetaan kaavassa pitkäaikaisten lainojen lyhennyksiä.

lainanhoitokate

$$= (\text{vuosikate} + \text{korkokulut}) / (\text{korkokulut} + \text{lainanlyhennykset})$$

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään toimintapääomaa eli kassavaroja.

kassan riittävyys (pv)

$$= 365 \text{ pv} \times \text{kassavarat} / \text{kassasta maksut}$$

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kunnan kassavaroilla kattaa.

Tasetarkastelu

Kunnan taloudellista asemaa ja rahoituksen rakennetta laskettaessa vuoden 2017 tilinpäätöksen perusteella kunnan omavaraisuusaste on 85,7 % (2016 tp 82,2 %). Kunnan suhteellinen velkaantuneisuus on 12,7 % (2016 tp 16,1 %).

Kunnan taseessa lainakanta tilinpäätösvuoden lopussa oli n.0,8 milj. euroa eli 360 euroa/asukas (638 euroa/asukas v. 2016). Kunnan pitkäaikaiset lainat taseessa on 465 000 euroa ja lyhytaikaiset lainat 347 000 euroa. Kunnan taseen vaihtuvat vastaavat ovat 4,6 milj. euroa ja vastattava vieraspääoma yhteensä 2,5 milj.euroa.

Kunnan taseessa 31.12.2017 oleva, edellisten tilikausien ylijäämä on 4 969 978,79 euroa. Esitetään, että tilikauden ylijäämä 1 105 021,92 euroa kirjataan taseen tilikauden ylijäämätilille.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2017	2016
	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Muut pitkävaokutteiset menot	19	9
Aineettomat hyödykkeet	19	9
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 582	2 582
Rakennukset	7 254	7 615
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 034	3 954
Koneet ja kalusto	59	64
Muut aineelliset hyödykkeet	3	3
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	132	220
Aineelliset hyödykkeet	14 064	14 438
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	2 152	2 121
Muut lainasaamiset	548	559
Muut saamiset	11	11
Sijoitukset	2 711	2 691
PYSYVÄT VASTAAVAT	16 794	17 138
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot		
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	504	490
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	504	490
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0	0
Pitkäaikaiset saamiset	0	0
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	350	327
Lainasaamiset	73	50
Muut saamiset	202	98
Siirtosaamiset	535	41
Lyhytaikaiset saamiset	1 160	516
Saamiset	1 160	516
Rahoitusomaisuusarvopaperit		
Sijoitukset rahmarkkinainstrum.	2 892	2 912
Rahoitusomaisuusarvopaperit	2 892	2 912
Rahat ja pankkisaamiset	559	480
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 611	3 908
VASTAAVAA	21 909	21 536

VASTATTAVAA

	2017	2016
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	12 684	12 684
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	4 970	4 199
Tilikauden yli-/alijäämä	1 105	771
OMA PÄÄOMA	18 759	17 654
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	0	37
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	37
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot		
Lahjoitusrahastojen pääomat	635	640
Muut toimeksiantojen pääomat		
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	635	640
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	465	1 262
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Saadut ennakot	4	4
Muut pitkäaikaiset velat	190	182
Pitkäaikainen	659	1 448
Lyhytaikainen		
Joukkovelkakirjalainat	300	
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	47	197
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0
Saadut ennakot	22	
Ostovelat	875	680
Liittymismaksut ja muut velat	89	93
Siirtovelat	523	787
Lyhytaikainen	1 556	1 757
VIERAS PÄÄOMA	2 215	3 205
VASTATTAVAA	21 609	21 536

TASEEN TUNNUSLUVUT

Omavaraisuusaste, %	85,7	82,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	12,7	16,1
Kertynyt yli-/alijäämä (milj. €)	6,1	5,0
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2697	2173
Lainakanta 31.12. (milj. €)	0,8	1,5
Lainakanta 31.12., €/asukas	360	638
Lainasaamiset (milj. €)	0,5	0,6
Asukasmäärä	2253	2287

Tunnuslukujen selitykset**omavaraisuusaste, %**

= $100 \times (\text{oma pääoma} + \text{poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{koko pääoma} - \text{saadut ennakot})$

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääristä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

suhteellinen velkaantuneisuus, %

$$= 100 \times (\text{vieras pääoma} - \text{saadut ennakot}) / \text{käyttötulot}$$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus on koko kuntasektorilla keskimäärin noin 30 %.

kertynyt yli-/alijäämä

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)}$$

kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas

$$= \text{Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)} + \text{Tilikauden ylijäämä (alijäämä)} / \text{Asukasmäärä}$$

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

lainakanta 31.12.

$$= \text{vieras pääoma} - (\text{saadut ennakot} + \text{ostovelat} + \text{siirtovelat} + \text{muut velat})$$

lainat euroa/asukas

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla.

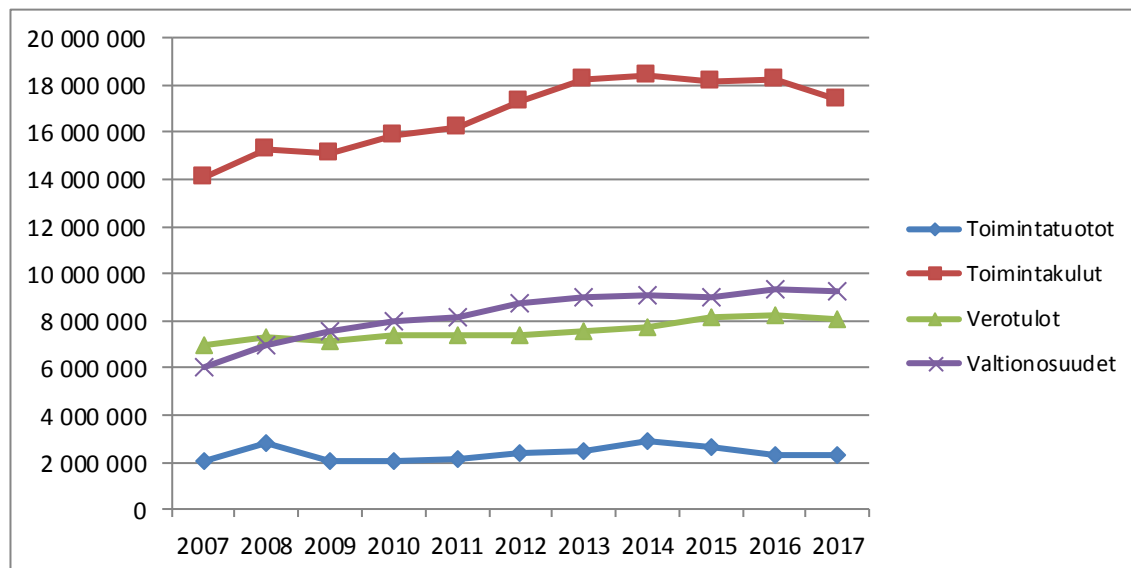
lainasaamiset 31.12.

$$= \text{Sijoituksiin merkityt jvk} - \text{lainasaamiset ja muut lainasaamiset.}$$

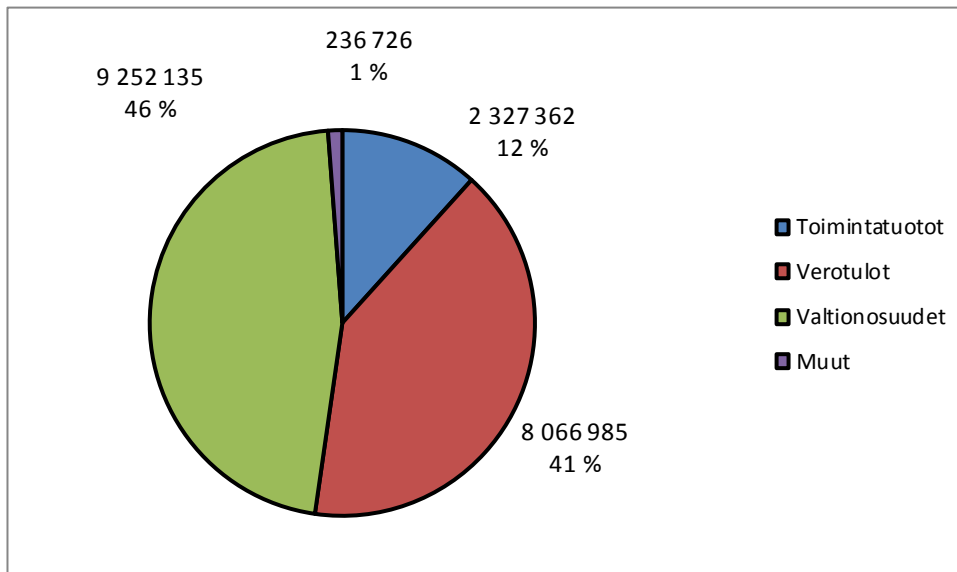
Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT			
	1 000 €		1 000 €
TULOT		MENOT	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	2327	Toimintakulut	17384
Verotulot	8067	-Valmistus omaan käyttöön	
Valtionosuudet	9252	Korkokulut	20
Korkotuotot	116	Muut rahoituskulut	69
Muut rahoitustuotot	82	Satunnaiset kulut	
Satunnaiset tuotot		Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		Pakollisten varausten muutos	
-Pysyvien vastaavien hyödykkeiden		-Pakollisten varausten lis.(+), väh. (-)	
luovutusvoitot		-Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	
Investoinnit		luovutustappiot	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	24	Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyödykk. luov.tulo	4	Investointimenot	998
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	11	Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	947
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	300	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Oman pääoman lisäykset		Oman pääoman vähennykset	
Kokonaistulot yhteensä	20183	Kokonaismenot yhteensä	19418
Täsmäytys:			
Kokonaistulot	20183	Muut maksuvalmiuden muutokset	707
Kokonaismenot	19418	Rahavarojen muutos	58
	765		765

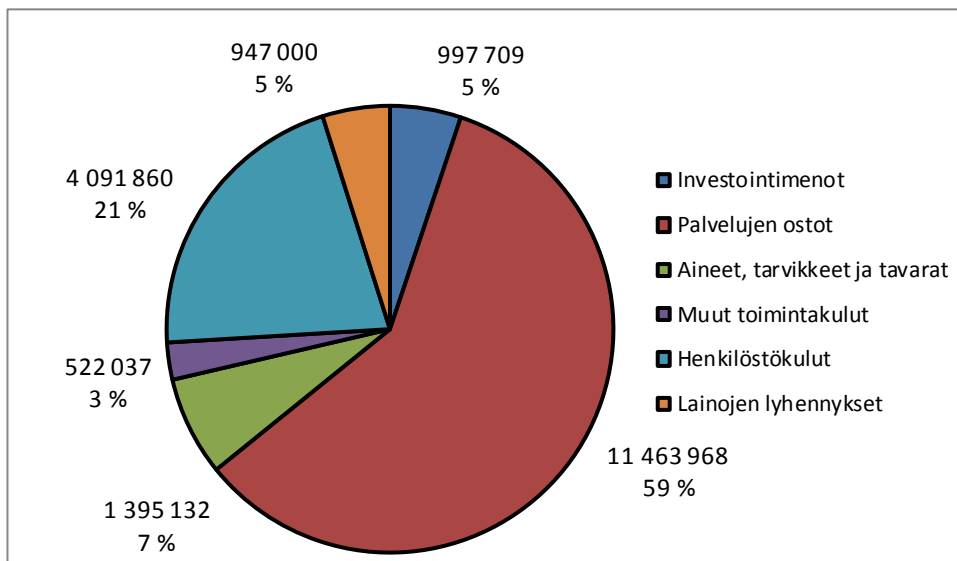
Kunnan tulojen ja toimintamenojen kehitys vuosina 2007 - 2017

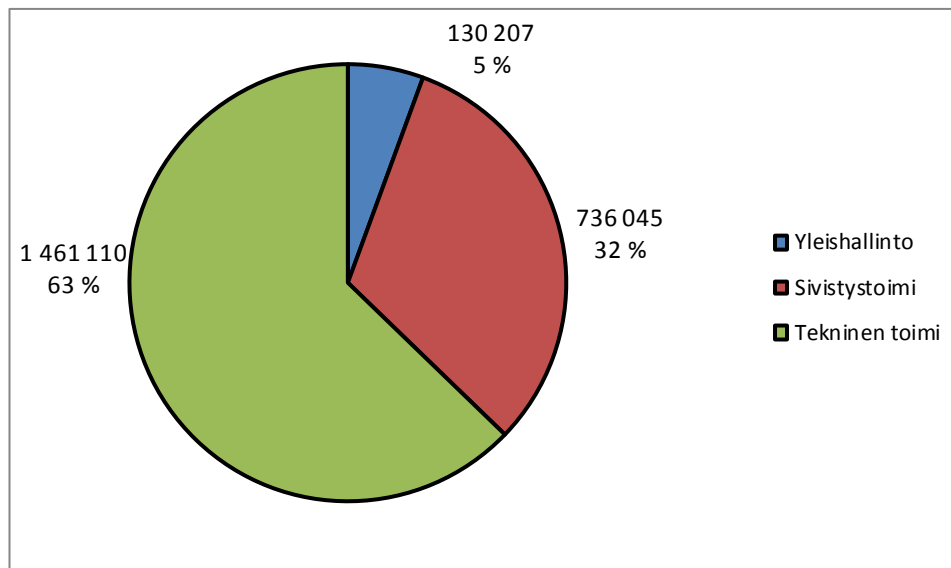
Kunnan tulojen jakautuminen (ulkoiset)

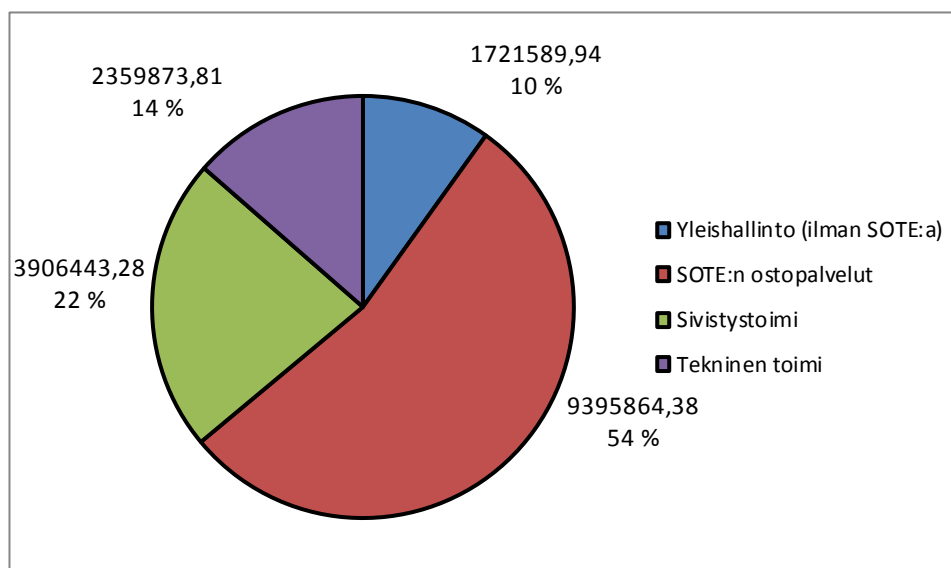
Kunnan menojen jakautuminen (ulkoiset)

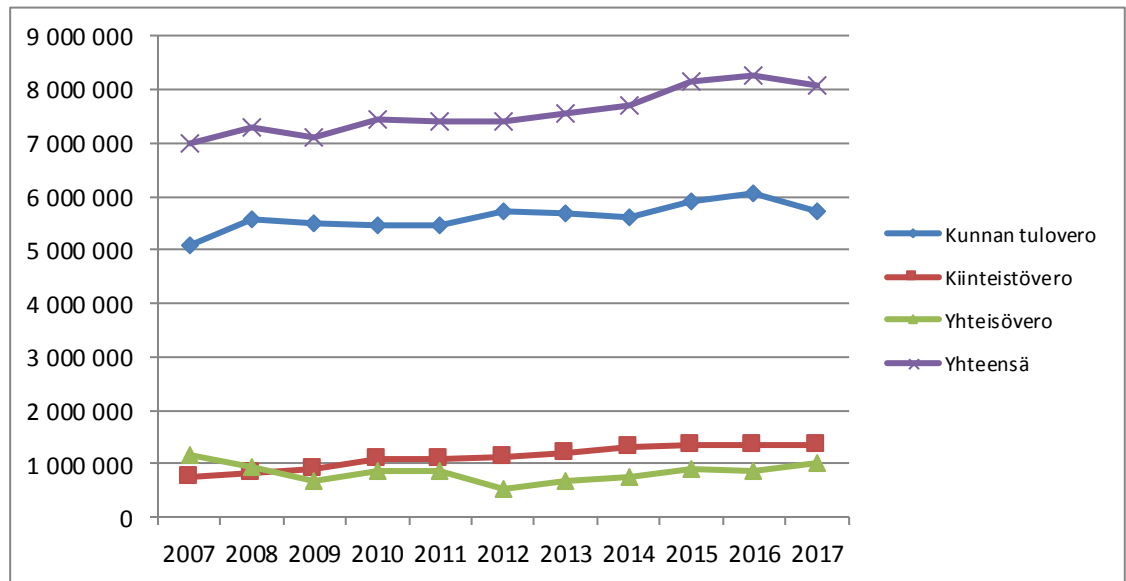
Toimintatuotot toimialoittain (ulkoiset)

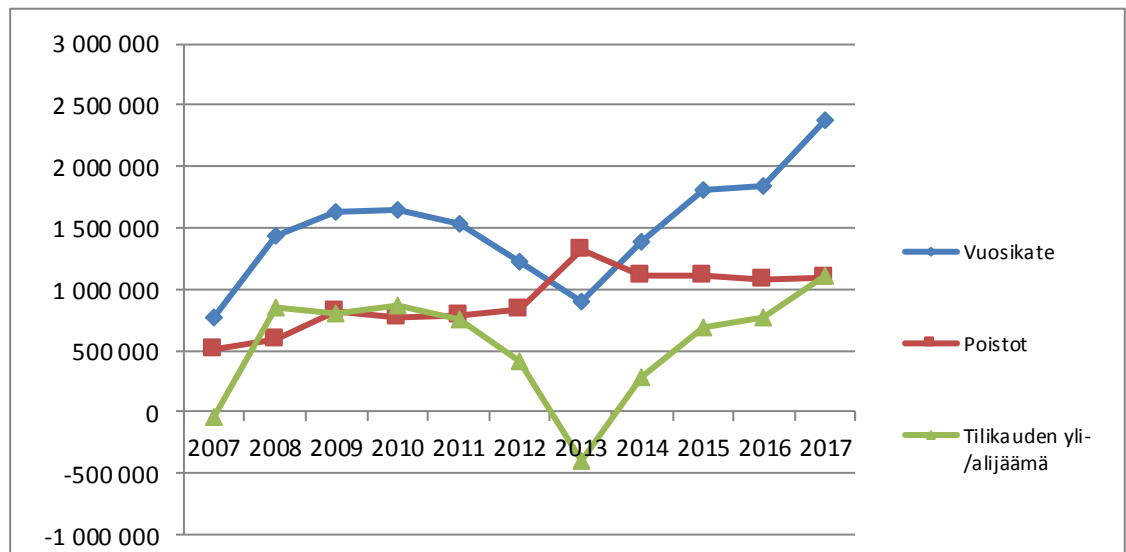
Toimintakulut toimialoittain (ulkoiset)

Verotulojen kehitys vuosina 2007 - 2017

Vuosikatteen ja tuloksen kehitys vuosina 2007 - 2017

Kuntakonsernin toiminta ja talous

Kuhmoisten kunnan tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt olivat vuonna 2017 seuraavat:

Tytäryhteisöt:

Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy (omistusosuus 100 %)
Kuhmoisten Päijälänkoti As Oy (omistusosuus 100 %)
Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy (omistusosuus 100 %)

Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy ja Kuhmoisten Laajakaista Oy muodostavat alakonsernin, joka on yhdistelty Kuhmoisten kunnan konsernitilinpäätökseen.
Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy omistaa Kuhmoisten Laajakaista Oy:stä 65 %.

Kuntayhtymät:

Keski-Suomen liitto (0,75 %, v. 2016 0,90 %)
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri ky (0,15 %)
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä (1,27 %)
Koulutuskeskus Salpaus kuntayhtymä (0,23 %, v. 2016 0,21 %)

Osakkuusyhteisöt:

Asunto Oy Kuhmoisten Hokkalanperä 31,7 %.
Kiinteistö Oy Pohjoisportti (35,05 %)

Hyväksyttyä konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä taikka säännöistä muuta johdu. Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteet. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide tuottaa yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua tai haittaa yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella.

Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy ja Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy ovat raportoineet kunnanhallitukselle toiminnastaan pääsääntöisesti neljännesvuosittain konserniohjeen mukaisesti.

YHDISTELMÄ KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVISTÄ YHTEISÖISTÄ

	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Muut	1	
Kuntayhtymät	4	
Osakkuusyhteisöt		2
Muut omistusyhteisyyshyhteisöt		5
Yhteensä	7	7

Kunnan konserniohjeella luodaan puitteet kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen omistajaohjaukselle kunnan asettamien tavoitteiden mukaisesti. Ohjetta noudatetaan soveltuvin osin myös osakkuusyhteisöjen ja kuntayhtymien omistajaohjauksessa. Konserniohjeella pyritään yhteisöjen ohjauksen yhtenäistämiseen, toiminnan läpinäkyvyyden lisäämiseen, kunnan yhteisöstä saaman tiedon laadun parantamiseen ja tiedonkulun tehostamiseen.

Konserniohje koskee kuntaa ja sen tytäryhteisöjä sekä näiden tytäryhteisöjä. Kuntayhtymissä ja kunnan osakkuusyhteisöissä kunnan edustajien tulee pyrkiä siihen, että konserniohjeen periaatteita noudatetaan myös näissä yhteisöissä.

Hyväksyttyä konserniohjetta noudatetaan konserniin kuuluvissa tytäryhteisöissä, jollei niitä koskevasta lainsäädännöstä tai yhtiöjärjestyksestä taikka säännöistä muuta johdu. Käyttäessään omistajaohjausta kunta ottaa huomioon kutakin yhteisöä koskevaan lainsäädäntöön sisältyvän yhteisön omistajien yhdenvertaisen kohtelun periaatteen. Omistajaohjausta ei saa käyttää siten, että yhteisön päätös tai toimenpide tuottaa yhteisön toiselle omistajalle tai muulle epäoikeutettua etua tai haittaa yhteisön tai yhteisön toisen omistajan kustannuksella.

Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy:n tilinpäätös sekä toiminnalle asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja Kuhmoisten Verkkopalvelut konsernin toimintakertomus ja tilinpäätös on tämän asiakirjan liitteenä.

Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA	Tilivuosi		Tilivuosi
	2017		2016
	1 000 €		1 000 €
Toimintatuotot	4 784		4 341
Toimintakulut	-20 319		-21 187
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	4		1
Toimintakate	-15 531		-16 845
Verotulot	8 067		8 267
Valtionosuudet	10 368		10 595
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	105		120
Muut rahoitustuotot	62		83
Korkokulut	-42		-48
Muut rahoituskulut	-108	16	-71
Vuosikate	2 920		2 101
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 547		-1 489
Tilikauden yli- ja alipariarvot			
Arvonalentumiset	-238		-149
Satunnaiset erät	4		3
Tilikauden tulos	1 139		466
Tilinpäätössiirrot	-2		0
Tilikauden verot	-3		-2
Laskennalliset verot	-1		
Vähemmistöosuudet	-40		89
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 093		553
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	23,5		20,5
Vuosikate/Poistot, %	53,0		70,9
Vuosikate €/asukas	1 296		918
Asukasmäärä	2 253		2 287

Tunnuslukujen selitykset:

Toimintatuotot/toimintakulut, % = $100 \times \text{Toimintatuotot} / \text{Toimintakulut}$

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konsernikohtaisia eroja.

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä.

Vuosikate/poistot, % = $100 \times \text{Vuosikate} / (\text{Suunnitelman mukaiset poistot} + \text{Arvonalentumiset})$

Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat konserniyhteisöjen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenosta valionosuudet ja muut rahoitusosuudet.

Tulorahoitus on ylijäämäinen, kun vuosikate ylittää poistot ja alijäämäinen, kun vuosikate alittaa poistot. Myös nämä väittämät pitävät paikkansa vain, jos poistot vastaavat keskimääräistä konsernitalinpäätökseen yhdisteltävien yhteisöjen ja säätiöiden vuotuista investointitasoa.

Jos vuosikate on negatiivinen, on konsernin tulorahoitus heikko.

Vuosikate euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa.

Asukasmääränä tunnusluvun laskennassa käytetään kunnan asukaslukua tilikauden lopussa.

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT	Tilivuosi 2017 1 000 €	Tilivuosi 2016 1 000 €
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 920	2 100
Satunnaiset erät	4	3
Tilikauden verot	-5	-3
Tulorahoituksen korjauserät	18	15
	<u>2 936</u>	<u>2 116</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 093	-3 286
Investointitulot	65	51
Investoinnit netto	-3 028	-3 234
Toiminnan ja investointien rahavirta	-92	-1 118
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-4	-2
Antolainasaamisten vähennykset	3	3
Antolainauksen muutokset	<u>0</u>	<u>1</u>
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	189	4 277
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 193	-408
Lyhytaikaisten lainojen muutos	298	-994
Lainakannan muutokset	<u>-706</u>	<u>2 875</u>
Oman pääoman muutokset	-42	112
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muut.	-19	-11
Vaihto-omaisuuden muutos	-26	1
Saamisten muutos	-720	31
Korottomien velkojen muutos	108	716
Muut maksuvalmiuden muutokset	<u>-658</u>	<u>737</u>
Rahoituksen rahavirta	-1 406	3 725
Rahavarojen muutos	-1 498	2 606
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	4 674	6 171
Rahavarat 1.1.	<u>6 171</u>	<u>3 565</u>
	<u>-1 498</u>	<u>2 606</u>
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulorahoitus, %	96,4	65,4
Lainanhoitokate	2,4	4,7
Kassanriittävyys (pv)	68	90

Tunnuslukujen selitykset:**Investointien tulorahoitus, %**

=100* Vuosikate / Investointien omahankintameno

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta kertoo prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman käyttöomaisuusinvestointeja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun.

Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kassan riittävyys (pv)

=365 pv* Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan konsernin rahavaroilla kattaa. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista konsernin tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Konsernituloslaskelmasta:

Toimintakulut

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Konsernin rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainasaamisten lisäykset

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT	Tilivuosi	Tilivuosi
	2017	2016
VASTAAVAA	1 000 €	1 000 €
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	123	117
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 857	2 859
Rakennukset	11 261	11 762
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 043	3 963
Koneet ja kalusto	228	229
Muut aineelliset hyödykkeet	3 382	1 029
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	379	887
Aineelliset hyödykkeet	22 150	20 728
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	1 130	1 105
Lainasaamiset	59	59
Muut sijoitukset	13	12
Sijoitukset	1 201	1 176
PYSYVÄT VASTAAVAT	23 474	22 022
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	515	501
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	49	23
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	2	0
Lyhytaikaiset saamiset	1 426	649
Saamiset	1 428	650
Rahoitusarvopaperit	2 925	2 950
Rahat ja pankkisaamiset	1 748	3 221
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 151	6 844
VASTAAVAA	30 140	29 367
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	12 685	12 685
Rahastot	662	678
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	4 442	3 898
Tilikauden yli-/alijäämä	1 093	554
OMA PÄÄOMA	18 881	17 814
VÄHEMMISTÖOSUUS	67	30
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	0	
Vapaaehtoiset varaukset	0	
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0	
Pakolliset varaukset	54	57
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	654	659
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieraspääoma	6 795	7 679
Pitkäaikainen koroton vieraspääoma	181	173
Lyhytaikainen korollinen vieraspääoma	801	584
Lyhytaikainen koroton vieraspääoma	2 706	2 370
VIERAS PÄÄOMA	10 483	10 806
VASTATTAVAA	30 140	29 367
Omavaraisuusaste, %	62,9	60,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	45,9	45,9
Kertynyt yli-/alijäämä (milj. €)	5,5	4,5
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2457	1947
Lainakanta 31.12. (milj. €)	7,6	8,3
Lainakanta 31.12., €/asukas	3372	3613
Lainasaamiset (milj. €)	0,05	0,06
Asukasmäärä	2253	2287

Tunnuslukujen selitykset

Omavaraisuusaste, %

= $100 \times (\text{Oma pääoma} + \text{Vähemmistöosuus} + \text{Konsernireservi} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset}) / (\text{Koko pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Koko pääoma kaavassa tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntakonsernissa merkittävää velkarasitetta.

suhteellinen velkaantuneisuus, %

= $100 \times (\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}) / \text{Käyttötulot}$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernin välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt yli-/alijäämä

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt yli-/alijäämä euroa/asukas

= Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä) / Asukasmäärä

Luku osoittaa konsernin asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Konsernin lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla.

Konsernin lainat euroa/asukas

Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Konsernin lainasaamiset 31.12.

= Sijoituksiin merkityt jvk –lainasaamiset ja muut lainasaamiset.

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

HALLITUKSEN ESITYS TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Kuntalain mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelyä sekä talouden tasapainottamista koskeviksi toimenpiteiksi.

Tilikauden tulos on **1 067 801,87 €**

Kunnanhallitus esittää kunnanvaltuustolle, että tilikauden tulos käsitellään seuraavasti:

poistoeron vähennys **37 220,05 €**

Poistoerokirjaukset on esitelty tilinpäätöskertomuksen liitteessä 16.

**Edellä mainitun poistoerokirjauksen jälkeen muodostuva tilikauden ylijäämä
1 105 021,92 € esitetään kirjattavaksi taseen tilikauden ylijäämätilille.**

KÄYTTÖTALOUSOSA

TULOSALUEKOHTAISET TAVOITTEET JA MÄÄRÄRAHAT

YLEISHALLINNON TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET 2017

HALLINTOPALVELUT

Keskusvaalilautakunta

Vaalit

Vastuuhenkilö: Hallintojohtaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka tavoitteena on huolehtia kunnan tehtävistä vaalien järjestämisessä virheettömästi ja taloudellisesti. Vuonna 2017 järjestettiin kunnallisvaalit.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Vaalien järjestäminen.

Tarkastuslautakunta

Tilintarkastus

Vastuuhenkilö: Tilintarkastaja Jorma Kesä, JHTT

Tehtävän toiminta-ajatus

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lisäksi valtuusto valitsee toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastamista varten yhden tai useamman tilintarkastajan (JHTT-tilin-tarkastaja/JHTT-yhteisö). Tilintarkastuspalvelut kunta ostaa valtuuston päätökseen perustuen tilintarkastusyhteisö BDO Auditor Oy:ltä. Vastuunalaisena tilintarkastajana toimii JHTT Jorma Kesä.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Tilintarkastajan tehtävänä on tarkastaa kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös hyvää tilintarkastustapaa noudattaen. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on määritellä tilintarkastuksen painopistealueet, valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Hallinto

Vastuuhenkilö: Hallintojohtaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Hallinnon tulosalueeseen kuuluvat seuraavat toiminnot ja niistä huolehtiminen: kunnanvaltuusto, kunnanhallitus, toimikunnat, hallintotoimisto, työllisyyden hoito, kunnallisverotus, työsuojelu ja muu henkilöstöhallinto.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Kunnan talous-, henkilöstö- ja muuhun yleishallintoon sekä tiedotukseen liittyvät viranomais- ja muut tehtävät siltä osin kuin tehtävät eivät kuulu muiden tulosalueiden vastuulle. Yleishallinnon tulosalueen tehtävänä on myös edistää ja ylläpitää yhteistyötä eri tulosalueiden ja sidosryhmien kanssa.

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET**Sitovat tavoitteet**

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Väestön hyvinvointia tukevat kunnan palvelut	Käyttäjäpalaute, hyvinvointistrategian tavoitteet	Hyvinvointistrategiassa mainitut tavoitteet toteutuvat	Toteutunut
Kunnan elinvoimaisuuden lisääminen	Kuntastrategian ja elinkeino- ja työllisyysstrategian tavoitteet toteutuvat	Kuntastrategian ja elinkeino- ja työllisyysstrategian huomioiminen asioiden valmistelussa päätöksenteossa	Toteutunut

KUNNANHALLITUKSEN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kustannustietoinen toimintatapa	Talousarvion toteutuma	Tilinpäätös 2017 on vähintään 200.000 euroa ylijäämäinen	Toteutunut Tilinpäätöksen ylijäämä on 1.105 milj. euroa
Työhyvinvoinnin edistäminen	Työyksikkökohtaiset kehittämissuunnitelmat on laadittu ja käytössä	Työhyvinvointitulosten hyödyntäminen	Toteutunut osittain, kaikissa työyksiköissä ei ole viimeistelty kehittämissuunnitelmia
Huolellinen ja perusteellinen päätösvalmistelu	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä	Oikaisuvaatimuksia ja valituksia ei tehdä	Toteutunut

Perustelut: Kunnan talouden tasapainon keskeinen mittari on vuosikate. Niin kauan kun vuosikate riittää kattamaan vähintään suunnitelman mukaiset poistot, voidaan talouden katsoa olevan tasapainoinen. Tilikauden 2017 positiivinen tulos vahvistaa kunnan talouden tasapainoa. Kuntastrategia-asiakirja ja kunnan elinkeino- ja työllisyysstrategia huomioitiin kunnan päätöksenteossa. Työhyvinvoinnin kehittämiseen kiinnitettiin huomiota hyödyntämällä vuonna 2016 laaditun työhyvinvointikyselyn tuloksia. Marraskuussa 2017 toteutettiin myös työhyvinvointikysely, jonka tulosten perusteella voitiin todeta työhyvinvointia edistävien asioiden kehittyneen vuoden 2016 tasosta.

Sisäiset palvelut

Vastuuhenkilö: Hallintojohtaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Tulosalueen tehtävänä on tarjota kunnan eri toimialoille niiden tarvitsemat tietohallinto- ja tietoliikennepalvelut sekä talous- ja palkkahallinnon palvelut sisältäen yhteisesti käytössä olevat ohjelmistot, laitteet ja tukipalvelut. Tulosalue koostuu puhelinvaihteesta, kopioinnista, tieto- ja taloushallintopalveluista aiheutuvista menoista. Puhelinvaihtepalvelu on toteutettu seudullisena ratkaisuna. Kuhmoisten kunnan puhelinvälitys hoidetaan Jämsän kaupungin toimesta. Kuhmoisten kunnalla on toistaiseksi voimassa oleva sopimus Jämsän kaupungin kanssa tietohallinto- ja tietoliikennepalvelujen sekä palkkahallinnon osalta. Lisäksi kuntaan on rekrytoitu atk-lähtukihenkilö, joka omalta osaltaan varmistaa tietohallintoon liittyvien lähipalvelujen sujuvuuden.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Tietohallinto, talous- ja palkkahallinto, tietoliikenne, kopiointi- ja puhelinvaihtepalvelujen tuottaminen kunnan eri toimialoille.

KUNNANHALLITUKSEN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Tietohallinto- ja tietoliikennepalvelujen saatavuus ja virheettömyys	Käyttäjäpalautteen määrä	Sujuvat ja ajantasaiset palvelut	Toteutunut kunnan oman palvelutuotannon osalta
Sisäisen tiedonkulun kehittäminen uusia, sähköisiä toimintatapoja hyödyntäen	Työtyytyväisyystuloksissa tiedonkulku saa vähintään arvosanan 3.5/5.0	Henkilöstöllä on jatkuvasti käytössään ajantasainen tieto henkilöstöä koskeviin asioihin liittyen	Työtyytyväisyyskysely laadittu marraskuussa 2017, tiedonkulun arvosana 3,6

Perustelut:

Tietohallinto- ja tietoliikennepalvelujen saatavuus ja virheettömyys ovat keskeinen edellytys kunnan palvelutuotannossa. Lähtukipalvelujen osuus em. palveluissa on merkittävä.

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Hallintopalvelut						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	2 000		2 000	2 962,10	-962,10	148,1 %
Maksutulot	3 000		3 000	4 850,00	-1 850,00	161,7 %
Tuet ja avustukset	28 000		28 000	50 754,97	-22 754,97	181,3 %
Vuokratulot						
Muut tulot						
tulot yhteensä	33 000	0	33 000	58 567,07	-25 567,07	177,5 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	474 910		474 910	465 401,19	9 508,81	98,0 %
Palvelujen ostot	425 390	18 750	444 140	414 390,77	29 749,23	93,3 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	25 050		25 050	39 581,35	-14 531,35	158,0 %
Avustukset	115 000		115 000	86 737,50	28 262,50	75,4 %
Vuokramenot	3 100		3 100	3 032,65	67,35	97,8 %
Muut menot	12 810		12 810	12 976,91	-166,91	101,3 %
menot yhteensä	1 056 260	18 750	1 075 010	1 022 120,37	52 889,63	95,1 %
TOIMINTAKATE (netto)	-1 023 260	-18 750	-1 042 010	-963 553,30	-78 456,70	92,5 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	0		0	210 292,00	-210 292,00	
Tulot	414 740		414 740	370 412,85	44 327,15	89,3 %
Menot	112 210		112 210	117 555,66	-5 345,66	104,8 %
KOKONAISTULOT	447 740	0	447 740	428 979,92	18 760,08	95,8 %
KOKONAISMENOT	1 168 470	18 750	1 187 220	1 349 968,03	-162 748,03	113,7 %
NETTO KUSTANNUS	-720 730	-18 750	-739 480	-920 988,11	181 508,11	124,5 %
Vakituinen henkilöstö	5,10		5,10	4,84	-0,26	
Tilapäinen henkilöstö	1,25		1,25	1,4	0,15	

Elinkeinoelämän edistäminen

Vastuuhenkilö: Kunnanjohtaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Elinkeinoelämän edistämisen tulosalueeseen kuuluvat elinkeinotoimi, maaseututoimi, maa- ja metsätilat ja joukkoliikenne. Elinkeinotoimen kehittäminen pohjautuu elinkeino- ja työllisyysstrategiaan.

Kuhmoisten kunnan elinkeinojen kehittämisestä on linjattu kunnan strategiassa. Lisäksi kunnan elinvoiman ja elinkeinotoiminnan kehittämistä linjaa elinvoimajaosto. Tehtyjen linjausten toteuttamisesta vastaa kehittämisasiamies. Hän ratkaisee omalta osaltaan asiat, jotka koskevat kunnan elinkeinoelämän kehittämistä ja kunnan markkinointia, päätöksenteon valmistelua elinkeinopoliittiseen kehittämiseen liittyvissä asioissa, toimitilojen ja teollisuustilojen määräaikaista, kunnanhallituksen ohjeiden mukaisesti laadittuja vuokrasopimuksia, yritysten perusneuvontaa ja alkavien yrittäjien palveluja, sidosryhmäyhteistyötä, kunnan elinkeinotoimintaan liittyviä hankkeita, kunnan omistamien tonttien myyntiä neuvottelujen ja sopimusten valmistelun osalta ja niiden markkinointia, sekä kunnan metsäomaisuuden hoitoa ja puukaupan valmistelua. Kehittämisasiamies toimii myös kunnan työsuojelupäällikkönä.

Kuhmoisten kunnassa on voimassa oleva, vuonna 2017 valmistunut metsäsuunnitelma, jonka perusteella toteutetaan metsänhoidollisia toimenpiteitä sekä myydään vuosittain puuta n. 200.000- 300.000 euron edestä. Vuonna 2017 puunmyyntitulot eivät toteutuneet.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Edellä lueteltujen palvelujen tuottaminen laadukkaasti ja aktiivisesti.

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET**Sitovat tavoitteet**

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kunnan elinvoiman edistäminen	Yrityksien määrän kehitys, Kunnan nettomuutto	Yrityksien määrä kasvaa. Kunnan nettomuutto on positiivinen.	Toteutunut osittain, uusia nuoria yrittäjiä on käynnistänyt yritystoimintaansa Nettomuutto on +7 henkilöä.

KUNNANHALLITUKSEN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Yrittäjyyden edistäminen	Yritystilojen vuokraus ja myynti, uusien yritysten määrä	Teollisuustilojen vuokrausaste vähintään 80 %. Vähintään yhden kunnan omistaman yritystilan myyminen. Uusia yrityksiä vähintään 10 kpl	Ei toteutunut: teollisuustilojen vuokra-aste hieman yli 70 %. Uusia yrityksiä perustettu noin 10 kpl (ennakkotieto) ei myytyjä liikekiinteistöjä
Asumisen edistäminen	Asuinrakennusten uustuotanto.	Uusien asuin- ja liikekiinteistöjen määrä kasvaa edelliseen vuoteen verrattuna.	Ei toteutunut: liikekiinteistöjä ei rakennettu

Perustelut:

Kunnan menestys perustuu kasvuun. Ellei ole kasvua, elinvoiman edellytykset heikkenevät ajan kuluessa. Kuhmoisten kunnan elinvoiman perusta ovat aktiiviset asukkaat, osaavat yrittäjät, vireät vapaa-ajanasukkaat, sekä toimivat kuntapalvelut ja infrastruktuuri. Elinvoimaan vaikuttaa vahvasti myös työllisyysaste, asukasluvun muutos, yritysten perustamistahti ja niiden työpaikkakehitys

Vuoden 2017 aikana Kuhmoisissa toimivien yritysten määrä pysyi kutakuinkin ennallaan. Tilastokeskuksen tietojen mukaan Kuhmoisissa on reilut 220 yritystä ja vuoden 2017 aikana kuntaan perustettiin noin kymmenen uutta yritystä ja hieman alle kymmenen yritystä lopetti toimintansa. Huomionarvoista on, että useat yritykset lisäsivät työvoimaansa vuoden aikana.

Kuhmoisten kunnan asukasluku on pienentynyt viimeisen seitsemäntoista vuoden aikana noin 720 asukkaalla. Vaikka kunnan asukasluku on pienennyt vuosittain, on kunnan nettomuutto positiivinen jo viidettä vuotta peräkkäin. Ennakkotietojen mukaan nettomuutto vuodelta 2017 on positiivinen +7 henkilöä. Positiivinen nettomuutto on merkki kunnan vetovoimasta ja elinvoiman kasvamisesta.

Kunnaasta haettujen rakennuslupien mukaan vuoden 2017 aikana haettiin lupa yhdelle uudelle omakotitalolle, 16 uudelle loma-asunnolle, 21 saunalle ja 16 talousrakennukselle. Lisäksi kunnasta haettiin reilut sata erilaista rakentamiseen, saneeraamiseen ja rakennusten laajennuksiin liittyvää lupaa. Piristymässä oleva, ennen kaikkea loma-asuntojen laajennus ja saneeraustoiminta työllisti hyvin myös paikallisia yrittäjiä.

Kuhmoisten Yrittäjät ry:n hallinnoima Kiehtova Kuhmoinen-kehittämishanke päättyi vuoden 2017 lopulla. Kiehtova Kuhmoinen – hanke vahvisti ja kehitti Kuhmoisten yrittäjien välistä yhteistyötä, sekä korosti kunnan omaleimaisuutta, vahvuuksia ja elinvoimaisuutta kulttuurimatkailun keinoin. Hankkeen ansiosta muun muassa Päijänteellä Kuhmoinen – Sysmä välillä kokeiltiin vuosien tauon jälkeen veneellä tapahtuvaa henkilöliikennöintiä.

Teollisuustilojen käyttöaste oli vuoden 2017 lopussa hieman vajaat 75 %. Käyttöastetta laskee kunnan omistaman 24-hallin alhainen käyttöaste. Muiden kunnan omistuksessa olevien teollisuuskäyttöaste on lähes 100 % ja niissä on pitkäaikaiset vuokralaiset. Kunta ei myynyt vuoden 2017 aikana omistamiaan teollisuustiloja.

Kunnalla on jo useamman vuoden ollut käynnissä kolme kaavahanketta jotka valmistuttuaan tarjoavat uusia houkuttelevia rakennuspaikkoja omakoti- ja rivitalo- sekä pienkerrostalorakentajille. Aurinkorinteen kaava oli valmistumassa aivan vuoden 2017 lopussa ja Koskenpartaan ja Satamarinteen kaavat ovat valmistumassa vuoden 2018 kuluessa. Aurinkorinteen kaavan markkinointi käynnistyy vuoden 2017 aikana.

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Elinkeinoelämän edistä- minen						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	243 000		243 000	54 029,95	188 970,05	22,2 %
Maksutulot						
Tuet ja avustukset						
Vuokratulot	3 500		3 500	4 421,71	-921,71	126,3 %
Muut tulot	17 500		17 500	12 568,84	4 931,16	71,8 %
tulot yhteensä	264 000	0	264 000	71 020,50	192 979,50	26,9 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	127 770		127 770	136 236,84	-8 466,84	106,6 %
Palvelujen ostot	155 200	19 000	174 200	133 973,86	40 226,14	76,9 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	2 370		2 370	5 691,00	-3 321,00	240,1 %
Avustukset	2 500		2 500	3 800,00	-1 300,00	152,0 %
Vuokramenot				200,00		
Muut menot	500		500	750,18	-250,18	150,0 %
menot yhteensä	288 340	19 000	307 340	280 651,88	26 688,12	91,3 %
TOIMINTAKATE (netto)	-24 340	-19 000	-43 340	-209 631,38	166 291,38	483,7 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset						
Tulot						
Menot	32 310		32 310	15 783,79	16 526,21	48,9 %
KOKONAISTULOT	264 000	0	264 000	71 020,50	192 979,50	26,9 %
KOKONAISMENOT	320 650	19 000	339 650	296 435,67	43 214,33	87,3 %
NETTO KUSTANNUS	-56 650	-19 000	-75 650	-225 415,17	149 765,17	298,0 %
Vakituinen henkilöstö	1,75	0,00	1,75	1,85	0,10	
Tilapäinen henkilöstö	0,40		0,40	0,38	-0,02	

Terveysthuolto ja sosiaalitoimi, oma toiminta (ei Jämsän ostopalveluja)

Vastuhenkilö: Hallintojohtaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Oman toiminnan tulosalueeseen kuuluu tulona toimeentulotuen valtionosuus. Tulosalueen menoina ovat sosiaali- ja terveystoimen siirtynyt henkilöstöä koskevat eläkeoperusteiset- ja varhemaksut. Työmarkkinatuen kuntaosuus on maksettu tulosalueen menoista vuoden 2015 alusta alkaen.

TOIMIALA:	Alkuperäinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Sosiaali- ja terveys/ omatoiminta						
Toimintatulot:						
Myyntitulot						
Maksutulot						
Tuet ja avustukset	6 000		6 000	619,70	5 380,30	10,3 %
Vuokratulot						
Muut tulot						
tulot yhteensä	6 000	0	6 000	619,70	5 380,30	10,3 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	375 000		375 000	287 192,55	87 807,45	76,6 %
Palvelujen ostot	100 000		100 000	130 912,32	-30 912,32	130,9 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat			0	710,19	-710,19	
Avustukset						
Vuokramenot						
Muut menot				2,63		
menot yhteensä	475 000	0	475 000	418 817,69	56 182,31	88,2 %
TOIMINTAKATE (netto)	-469 000	0	-469 000	-418 197,99	-50 802,01	89,2 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset						
Tulot						
Menot				11 450,92		
KOKONAISTULOT	6 000	0	6 000	619,70	5 380,30	10,3 %
KOKONAISMENOT	475 000	0	475 000	430 268,61	44 731,39	90,6 %
NETTO KUSTANNUS	-469 000	0	-469 000	-429 648,91	-39 351,09	91,6 %
Vakituisen henkilöstö	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	

Terveysthuolto ja sosiaalitoimi, ostopalvelut Jämsä ja Keuruu

Vastuhenkilö: Hallintojohtaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Sosiaali- ja terveystoimen tehtävänä on tuottaa ja järjestää kuntalaisille tarpeelliset, oikein mitoitettut ja laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon peruspalvelut. Palveluilla tuetaan kuntalaisten elämäntaitojen hallintaa ja mahdollisuutta turvalliseen ja mielekkääseen elämään kaikissa elämäntilanteissa.

Kuhmoisten kunta muodostaa yhdessä Jämsän kaupungin kanssa yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveyspalveluissa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu on Jämsän kaupungilla ja järjestämisvastuuta toteutetaan tilaaja-tuottaja -mallin mukaisella toiminnalla. Yhteistoimintatehtäviin kuuluvat kuntien välisen yhteistoimintasopimuksen mukaan kunnille kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteisten ja muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisvastuu ja tuottaminen.

Tehtäviä ovat:

1. Kunnille kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaistehtävät
2. Väestölle järjestettävät sosiaali- ja terveyspalvelut, jotka ovat:
sosiaali- ja terveystoimen hallinto, vastaanottopalvelut, aikuisten psykososiaaliset palvelut, perhepalvelut, suun terveydenhuollon palvelut, hoito- ja hoivapalvelut, vammaispalvelut, toimeentulotuki ja sosiaalitoimen lainsäädäntöön liittyvä työllisyys, kuntoutuspalvelut ja perusterveydenhuolto ja siihen liittyvä erikoissairaanhoito.

Yhteistoimintasopimuksen mukaan erikoissairaanhoidon vastuullinen järjestäjä on Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä. Yhteistoiminta-alueen tilaajalautakunta hoitaa Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan puolesta sopimusohjausneuvottelut ja muun tarvittavan sopimisen Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kanssa kuntien valtuustojen antamien ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti. Muilta erikoissairaanhoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon palvelujen tuottajilta yhteistoiminta-alueen tilaajalautakunta tilaa palvelut sopimuskuntien valtuustojen antamien ohjeiden ja tavoitteiden mukaisesti.

Kuhmoisten kunta on mukana ympäristöterveydenhuollon palveluiden (terveysvalvonta ja eläinlääkintä) osalta yhteistoiminta-alueella, jossa tehtävien hoitamisesta vastaa Keuruun kaupunki.

Tulosalueen menoista maksetaan myös vuonna 1927 tai sitä aiemmin syntyneiden kuntalaisten terveyskeskusmaksuja.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Tavoitteena on turvata Kuhmoisten kunnan ja Jämsän kaupungin muodostamalla yhteistoiminta-alueella kustannustehokkaat, tarkoituksenmukaiset ja kaikkien seutukunnan alueen asukkaiden saatavilla olevat laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut. Yhteistoiminta-alueen toiminnalliset tavoitteet ja niiden toteutuminen ovat talousarvionkirjan liitteenä 1.

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Sosiaali ja – terveystoimen taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet toteutuvat	Palvelusopimuksessa määritellyt asiat	Palvelusopimuksen toteutuminen	Toteutunut

KUNNANHALLITUKSEN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kuntalaiset saavat sosiaali- ja terveystoimen palvelut hoitotakuun mukaisessa ajassa	Raportit	Hoitotakuu toteutuu	Toteutunut

Sosiaali- ja terveystoimi/Toteutuneet ostopalvelut	Tilinpäätös v. 2016	Talousarvio v. 2017	Toteutunut v. 2017	Poikkeama v. 2017
Hallinto	195 646,23	177 910	181 469,32	-3 559,32
Psykososiaaliset ja perheiden palvelut	657 179,74	529 080	716 087,59	-187 007,59
Vammais- ja kuntoutuspalvelut	1 104 152,05	1 234 800	1 198 205,19	36 594,81
Vanhusten palvelut	3 535 113,38	3 641 360	3 462 429,51	178 930,49
Terveydenhuollon vastaanottopalvelut	1 134 019,59	1 134 630	1 161 625,42	-26 995,42
Erikoissairaanhoito	3 223 943,09	2 844 220	2 472 722,30	371 497,70
Ympäristöterveydenhuolto (Keuruu)	62 218,55	65 000	57 057,42	7 942,58
yhteensä	9 912 272,63	9 627 000	9 249 596,75	377 403,25
muutos-%				-6,69 %

TOIMIALA: Sosiaali- ja terveys/ ostopalvelut Jämsä ja Keuruu	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Toimintatulot:						
Myyntitulot						
Maksutulot						
Tuet ja avustukset						
Vuokratulot						
Muut tulot						
tulot yhteensä	0	0	0	0,00	0,00	0,0 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot						
Palvelujen ostot	9 627 000	145 000	9 772 000	9 394 632,48	377 367,52	96,1 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat					0,00	
Avustukset	3 000		3 000	1 231,90	1 768,10	41,1 %
Vuokramenot						
Muut menot						
menot yhteensä	9 630 000	145 000	9 775 000	9 395 864,38	379 135,62	96,1 %
TOIMINTAKATE (netto)	-9 630 000	-145 000	-9 775 000	-9 395 864,38	-379 135,62	96,1 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset						
Tulot						
Menot						
KOKONAISTULOT	0	0	0	0,00	0,00	
KOKONAISMENOT	9 630 000	145 000	9 775 000	9 395 864,38	379 135,62	96,1 %
NETTO KUSTANNUS	-9 630 000	-145 000	-9 775 000	-9 395 864,38	-379 135,62	96,1 %

TOIMIALA: YLEISHALLINTO YHTEENSÄ	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Toimintatulot:						
Myyntitulot	245 000	0	245 000	56 992,05	188 007,95	23,3 %
Maksutulot	3 000	0	3 000	4 850,00	-1 850,00	161,7 %
Tuet ja avustukset	34 000	0	34 000	51 374,67	-17 374,67	151,1 %
Vuokratulot	3 500	0	3 500	4 421,71	-921,71	126,3 %
Muut tulot	17 500	0	17 500	12 568,84	4 931,16	71,8 %
tulot yhteensä	303 000	0	303 000	130 207,27	172 792,73	43,0 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	977 680	0	977 680	888 830,58	88 849,42	90,9 %
Palvelujen ostot	10 307 590	182 750	10 490 340	10 073 909,43	416 430,57	96,0 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	27 420	0	27 420	45 982,54	-18 562,54	167,7 %
Avustukset	120 500	0	120 500	91 769,40	28 730,60	76,2 %
Vuokramenot	3 100	0	3 100	3 232,65	-132,65	104,3 %
Muut menot	13 310	0	13 310	13 729,72	-419,72	103,2 %
menot yhteensä	11 449 600	182 750	11 632 350	11 117 454,32	514 895,68	95,6 %
TOIMINTAKATE (netto)	-11 146 600	-182 750	-11 329 350	-10 987 247,05	-342 102,95	97,0 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset				210 292,00		
Tulot	414 740	0	414 740	370 412,85	44 327,15	
Menot	144 520	0	144 520	144 790,37	-270,37	
KOKONAISTULOT	717 740	0	717 740	500 620,12	217 119,88	69,7 %
KOKONAISMENOT	11 594 120	182 750	11 776 870	11 472 536,69	304 333,31	97,4 %
NETTO KUSTANNUS	-10 876 380	-182 750	-11 059 130	-10 971 916,57	-87 213,43	99,2 %
Vakituisen henkilöstö	6,85	0,00	6,85	6,69	-0,16	
Tilapäinen henkilöstö	1,65	0	1,65	1,78	0,13	

SIVISTYSTOIMEN TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET 2017

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Vastuhenkilö: Sivistystoimenjohtaja

Sivistystoimen toiminta-ajatus:

Sivistystoimen tehtävänä on kasvua, oppimista ja osallisuutta edistämällä vahvistaa hyvinvointia sekä osaamista turvallisessa ja kehittyvässä toimintaympäristössä aktiivisessa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.

Tavoitteena on sivistynyt, aktiivinen ja osallistuva kansalainen, joka ottaa vastuun omasta ja muiden hyvinvoinnista sekä elinympäristöstä.

Varhaiskasvatus

Vastuhenkilö: Päivähoidon ohjaaja

Tehtävän toiminta-ajatus:

Lapsella on äitiys- ja vanhempainlomakauden jälkeen subjektiivinen oikeus päivähoitopalveluun. Hoitopaikka tarjotaan perhepäivähoidossa tai ryhmäperhepäiväkodissa. Tulosalueeseen sisältyy myös kansaneläkelaitoksen kautta maksettava lasten kotihoidontuki ja kuntalisä sekä yksityisen perhepäivähoidon kuntalisä.

Aamu- ja iltapäivätoiminta saattaa pientä koululaista koulun kanssa varhaislapsuudesta keskilapsuuteen, jolloin lapsen elämäpiiri laajenee kodista ja päivähoidosta kouluun. Iltapäivä on pienen koululaisen vapaa-aikaa. Aamu- ja iltapäivätoiminnan avulla tuetaan lapsen sosiaalisten vuorovaikutustaitojen kehittymistä ja lapsi saa rauhassa harjoitella itsenäistymistä turvallisen palvelun periaatteiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia.

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Varhaiskasvatussuunnitelma 2017	Otetaan käyttöön 1.8.2017	Varhaiskasvatuksen pedagogiikan kehittäminen ja päiväkodin rakentamisen käynnistäminen	Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Lapsiperheiden hyvinvointi ja osallisuus	Huoltajien osallisuus Vasu2017 prosessissa	Kasvatuskumppanuuden kehittäminen	Toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Henkilökunnan hyvinvointi ja yhteissuunnittelun edistäminen	Kotikäynnit Virkistytymisillat Koulutukset Henkilöstökokoukset Sairauspoissaolot	1 krt/kk/hoitaja/ryhmis 1 krt/vuosi 1 krt/vuosi 3-4 krt/vuosi vähenevät 10%	Toteutunut osittain Toteutunut Toteutunut Toteutunut Vähentynyt 64,25% vs. TP 2016

Toiminta vuoden 2017 aikana:

Varhaiskasvatuksessa oli kirjautuneena yli 50 lasta vuoden aikana ja myös aamu- ja iltapäivätoiminta järjestettiin kaikille sitä tarvitseville 1.-2. -luokkalaisille. Esikoululaisten varhaiskasvatusryhmässä oli kirjautuneena neljä lasta. Lapsille järjestettiin vuoden aikana monipuolista, liikunnallista ja kulttuuripitoista ohjelmaa 100-vuotista Suomi-teemaa hyödyntäen.

Varhaiskasvatuksen palveluksessa työskenteli 31.12.2017 kahdeksan työntekijää. Heistä kaksi oli perhepäivähoitajaa, yksi varhaiskasvatuksen esimies (60 % esimiestehtäviä ja 40 % ryhmäperhepäivähoitoa 1.6.2016 lukien) ja viisi ryhmäperhepäivähoitajaa, joista yksi oli sijainen. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki toimi ostopalveluna Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta.

Yhteistyö vanhempien kanssa sisälsi päivittäisten kohtaamisten lisäksi hoitosopimusten tekoa sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista ja päivittämistä. Varhaiskasvatussuunnitelma 2017 tehtiin yhteistyössä Jämsän varhaiskasvatuksen kanssa.

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Varhaiskasvatus						
Toimintatulot:						
Myyntitulot				1 800,00	-1 800,00	
Maksutulot	48 500		48 500	38 741,16	9 758,84	79,9 %
Tuet ja avustukset					0,00	
Vuokratulot						
Muut tulot						
tulot yhteensä	48 500	0	48 500	40 541,16	7 958,84	83,6 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	306 400		306 400	357 595,63	-51 195,63	116,7 %
Palvelujen ostot	101 070		101 070	32 882,59	68 187,41	32,5 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	9 680		9 680	5 610,07	4 069,93	58,0 %
Avustukset	107 000		107 000	118 731,88	-11 731,88	111,0 %
Vuokramenot	200		200		200,00	0,0 %
Muut menot	420		420	4 546,30	-4 126,30	1082,5 %
menot yhteensä	524 770	0	524 770	519 366,47	5 403,53	99,0 %
TOIMINTAKATE (netto)	-476 270	0	-476 270	-478 825,31	2 555,31	100,5 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset						
Tulot						
Menot	51 690		51 690	53 702,61	-2 012,61	103,9 %
KOKONAISTULOT	48 500	0	48 500	40 541,16	7 958,84	83,6 %
KOKONAISMENOT	576 460	0	576 460	573 069,08	3 390,92	99,4 %
NETTO KUSTANNUS	-527 960	0	-527 960	-532 527,92	4 567,92	100,9 %
Vakituinen henkilöstö	6,24		6,24	6,68	0,44	
Tilapäinen henkilöstö	1,53		1,53	2,14	0,61	

Yhtenäiskoulu

Vastuuhenkilö: Rehtori

Tehtävän toiminta-ajatus:

Esi- ja perusopetus on osa koulutuksen perusturvaa. Sillä on sekä kasvatus- että opetustehtävä. Sen tehtävänä on toisaalta tarjota yksilölle mahdollisuus hankkia yleissivistystä ja suorittaa oppivelvollisuus ja toisaalta antaa yhteiskunnalle väline kehittää sivistyksellistä pääomaa sekä lisätä yhteisöllisyyttä ja tasa-arvoa.

Perusopetuksen mahdollistaa monipuolisen kasvun, oppimisen ja terveen itsetunnon kehittymisen, jotta oppilas voi hankkia elämässä tarvitsemiaan tietoja ja taitoja. Perusopetus antaa valmiudet jatko-opintoihin ja valmiudet toimia osallistuvana kansalaisena demokraattisessa yhteiskunnassa. Perusopetus tukee jokaisen oppilaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen kehitystä. Tavoitteena on myös herättää halu elinikäiseen oppimiseen.

Lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukiokoulutuksen tehtävänä on antaa laaja-alainen yleissivistys, valmistaa opiskelijat ylioppilastutkintoon sekä antaa riittävät valmiudet lukion oppimäärään perustuviin jatko-opintoihin.

Lukio antaa valmiuksia vastata yhteiskunnan ja ympäristön haasteisiin sekä taitoja tarkastella asioita eri näkökulmista.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Yhtenäiskoulun tehtävänä on tarjota monipuolinen, laadukas, virikkeinen sekä turvallinen oppimisympäristö pätevän henkilökunnan turvin, voimassa olevien opetussuunnitelmien mukaan kohtuullisen kokoisissa opetusryhmissä.

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Elinvoimainen kunta	Oma lukio	Lukion aloittaa vuosittain 18 opiskelijaa joista vähintään 75% valmistuu	Lähes toteutunut: aloittavia 17 ja valmistuneita 71 % v. 2014 aloittaneista

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Fyysinen oppimisympäristö	Sähköinen yo-kirjoitus Monikäyttöiset koulutilat	Toimiva järjestelmä Oppimisympäristön suunnittelun jatkaminen	Toteutunut Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Laadukas opetus	OPS:n 2016 käyttöön otto Tutor-opettaja/resurssi-opettaja	Luokat 1.-7. Lukio 1.-2.	Toteutunut Tutoropettaja toteutunut Opetushallituksen hankkeiden avustuksella
Oppilaiden laaja-alaiset osaamistaidot	Teema-opinnot	Nykyaikaiset ja monipuoliset opetusmenetelmät	Toteutunut
Alueellinen yhteistyö	Toimiva yhteistyö	Kokouksiin ja toimintaan osallistuminen	Toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Työkykyinen ja motivoitunut henkilökunta	Tyky-toimintaa	Työnohjauksen käynnistäminen	Toteutunut
	Sairauspoissaolot vähenevät 10 %		Vähentynyt 61,15% vs. TP2016
	Peda.net-kouluverkko Wilma	Toimivat viestintätavat koteihin, talon sisällä sekä sidosryhmien suuntaan	Toteutunut
	Henkilöstön osaamiskartoitukset	Henkilökohtaiset kehityssuunnitelmat	Toteutunut
Taloudelliset resurssit	Riittävä tuntikehys oppilasmäärään nähden	Tarkoituksenmukaiset opetusjärjestelyt	Toteutunut

Toiminta vuoden 2017 aikana:

Esikoululaisia oli 14 lasta, perusopetuksessa 152 oppilasta ja lukiossa 40 opiskelijaa. Lukio-opetuksen saatavuus on turvattu oman lukion säilymisenä ja alueellisenä yhteistyönä. Lukion ratsastuslinjalla aloitti 2 ja lukiolinjalla 15 opiskelijaa, näistä yhteensä 4 tulivat muista perusopetuksen kouluista Kuhmoisten ulkopuolelta. Kevään abiturienteista ylioppilastutkinnon sekä lukion oppimäärän suorittivat kaikki 12 opiskelijaa, ja myös kaikki 9 luokan oppilaat saivat päättötodistuksen.

Uusien opetussuunnitelmien mukaisesti opiskeli esiopetus, perusopetuksen luokat 1 – 7 sekä lukion kaksi ensimmäistä luokkaa. Monialaiset teema-opinnot toteutettiin Suomi 100v –teemaisena.

Alueellisena yhteistyönä on tehty OPS2016 -työtä sekä lukion LOPS2016 -työtä Jämsän kaupungin kasvatus- ja opetustoimen kanssa. Opetussuunnitelmien kehittämissuunnitelmaa ohjaa seudullinen rehtoreista ja opetusjohtajista koostuva ohjausryhmä. Maakunnallisessa Koulussa Digittää –hankkeessa on kehitetty erityisesti OPS2016 liittyvää laaja-alaisen osaamiseen liittyvää opettajien digitaitoja sekä yhteisopettajuutta.

Henkilöstön osaamista kartoitettiin kehityskeskusteluissa OPH:n opettajan osaamislomakkeen avulla ja lisäksi Koulussa Digittää -hankkeessa kehitetyllä TVT-taitoihin keskittyvällä kartoituksella. Pedagoginen ICT-tukihenkilö ja tutoropettaja ovat edelleen kehittäneet laitteiden opetuskäyttöä sekä uuden opetussuunnitelman toteutusta, yhteisopettajuutta, arviointia sekä uusia aihealueita. Opetusalan ammattitapafoorumiin osallistui koko henkilökunta.

Yhtenäiskoulun toiminnan laatuun ja toimintakulttuurin uudistumiseen vaikutettiin myös hallitusohjelman kärkihankkeilla: Liikkuva koulu, Uusi peruskoulu -ohjelman mukainen tutor-opettajatoiminta sekä taiteen ja kulttuurin harrastetunnit.

TOIMIALA:	Alkuperäinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Yhtenäiskoulu						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	15 780		15 780	18 264,61	-2 484,61	115,7 %
Maksutulot	500		500	6 361,00	-5 861,00	1272,2 %
Tuet ja avustukset			0	25 133,59	-25 133,59	
Vuokratulot						
Muut tulot			0		0,00	
tulot yhteensä	16 280	0	16 280	49 759,20	-33 479,20	305,6 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	1 747 690		1 747 690	1 581 542,80	166 147,20	90,5 %
Palvelujen ostot	470 380		470 380	482 549,02	-12 169,02	102,6 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	97 100		97 100	104 671,62	-7 571,62	107,8 %
Avustukset				1 000,00		
Vuokramenot	5 000		5 000	2 322,53	2 677,47	46,5 %
Muut menot	2 750		2 750	2 123,94	626,06	77,2 %
menot yhteensä	2 322 920	0	2 322 920	2 174 209,91	148 710,09	93,6 %
TOIMINTAKATE (netto)	-2 306 640	0	-2 306 640	-2 124 450,71	-182 189,29	92,1 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	710		710		710,00	0,0 %
Tulot						
Menot	609 830		609 830	524 595,86	85 234,14	86,0 %
KOKONAISTULOT	16 280	0	16 280	49 759,20	-33 479,20	305,6 %
KOKONAISMENOT	2 933 460	0	2 933 460	2 698 805,77	234 654,23	92,0 %
NETTO KUSTANNUS	-2 917 180	0	-2 917 180	-2 649 046,57	-268 133,43	90,8 %
Vakituinen henkilöstö	27,79	0,00	27,79	24,00	-3,79	
Tilapäinen henkilöstö	4,79		4,79	7,17	2,38	

Elämänlaatupalvelut

Tulosalueen esimies: Sivistystoimenjohtaja, vastaava kirjastonhoitaja (kirjasto ja Riihigalleria)

Tehtävän toiminta-ajatus:

Kirjaston ydintehtävänä on lukutaitojen edistäminen tarjoamalla ajantasaista, uudistuvaa ja nykyaikaista tiedontarpeita vastaavaa kirjasto- ja tietopalvelua kuntalaisille ja kunnassa asioiville asiakkaille, avoimesti ja ammattitaitoisesti – hyödyksi, huviksi ja lohduksi.

Kulttuuritoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille mahdollisuuksia virkistykseen ja elämyksiin järjestämällä erilaisia tapahtumia, elokuvia ja matkoja, ylläpitäen näyttely- ja museotoimintaa sekä taiteen perusopetusta. Lisäksi toimiala tuottaa musiikki- ja työväenopistopalveluja ostopalveluna.

Liikuntatoimen tehtävänä on tarjota kuntalaisille monipuolisia mahdollisuuksia ylläpitää hyvinvointia ja lisätä fyysistä vireyttä monipuolisten palvelujen avulla.

Nuorisotoimen tehtävänä on tukea nuorten kasvua sekä tarjota nuorille monipuolisia vapaa-ajan palveluja.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Elämänlaatupalvelujen tehtävänä on tarjota mahdollisuudet elämysten, virkistykseen ja hyvinvoinnin ylläpitämiseen jokaiselle kuntalaiselle.

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET**Sitovat tavoitteet**

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Ainutlaatuisen kulttuuripääoman näkyvyys	Riihigallerian kesänäyttely	Riihigalleria on houkutteleva tavaramerkki, jonka markkinointi on parantunut	Toteutunut: kävijöitä 3.300
Palvelu-imagon ylläpito	Elokuvanäytöksiä eri ikäryhmille	4/kk	Toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Voimavarat oikein mitoitettu	Sairauspoissaolot vähenevät	Työssä jaksaminen paranee	Vähentynyt 53% vs. TP 2016

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Lukuharrastuksen edistäminen	Satutunnit/kirja- ja elokuvavinkkaus	2 krt/kk	Toteutunut
Terveyttä ja hyvinvointia edistävä liikunta	Työyhteisöliikuntaa	Työssä jaksamisen parantaminen	Toteutunut (koulun henkilöstölle)
	Liikunnalliset lasten toimintapäivät	Vakiinnuttaminen varhaiskasvatuksen toimintaan	Toteutunut
	Tilastointi	Liikuntaneuvonnan seuranta	Toteutunut
Kuntalaisten osallisuus liikuntapalvelujen kehittämisessä	Asiakaskysely/-tilaisuus	2 krt/vuosi	Toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Nuorista välittäminen	Nuorisokysely	Tyytyväisyys - saavutettavuus - toiminta	Toteutunut (sltk 22.2.2017)
Liikuntapaikkasuunnitelma	Investointi	Liikuntapaikkarakentamisen valtionavustus	Toteutunut: valtionavustus 19.000 e

Toiminta vuoden 2017 aikana:

Kirjastojen ja Padasjoelta ostopalveluna hankitun kirjastoautopysäkin, kuittilainojen ja Celia-lainojen yhteissumma oli 38 398 lainaa ja lainaajia oli yhteensä 1355 henkilöä. Pääkirjaston lainaustiski uusittiin joulukuussa. Kirjaston tapahtumia olivat taidenäyttelyt, erilaiset ohjelmalliset illat sekä kirjailija- ja asiantuntijavierailut. Kirjasto tuki kasvatus- ja opetustyötä järjestämällä luokkavierailuja ja kirjastokäytön opetusta, satutunteja sekä kirjavinkkausta lapsille ja nuorille.

Riihigallerian kesänäyttely 22.6. –13.8.2017 oli nimeltään *Karhun kantapäillä*. Näyttely saavutti kävijäennätyksen, 3300 katsojaa, ja lipputuloja kertyi yli 12 000 euroa. Elokvateatterissa katsottiin 51 näytöstä. Kuhmoisiin hankittiin ostopalveluna Jämsän työväenopiston kursseja ja taiteen perusopetusta hankittiin Jämsän musiikkiopistolta. Sitä annettiin myös alkuopetuksen yhteydessä n. 1 krt /vk.

Vuoden aikana käynnistettiin ”Liikunnallisen elämäntavan edistämisen ohjelma”. Ohjelman tavoitteita tuettiin hankkeilla, joihin saatiin valtionavustusta. Varhaiskasvatuksen henkilöstölle hankittiin koulutusta, jolla jalkautetaan liikunnallisia virikkeitä kasvatustyön arkeen. Kärkihanke Voimaa vanhuuteen kohdistuu kotona asuvien ikäihmisten liikuttamiseen. Ikäihmisiä, yhdistyksiä ja päättäjiä kutsuttiin Ikäihmisten liikuntaraati-tilaisuuteen 30.5.2017. Liikuntapaikkarakentamisen hankkeeseen saatiin valtionavustusta 19.000 euroa hankkeen hyväksytyistä kustannuksista, jotka olivat 79.500 euroa. Hankkeella peruskorjattiin Karkjärven kuntorata sekä urheilupuiston uimalan laitur.

Nuorista välitettiin osallistavan ja monipuolisen nuorisotyön toimilla -tapahtumilla, retkillä, leireillä ja teemapäivillä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Etsivä nuorisotyö järjestettiin yhteistyössä Työvalmennussäätiö Avituksen kanssa.

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Elämänlaatupalvelut						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	9 600		9 600	15 498,90	-5 898,90	161,4 %
Maksutulot	13 850		13 850	23 142,13	-9 292,13	167,1 %
Tuet ja avustukset	3 500		3 500	8 625,05	-5 125,05	246,4 %
Vuokratulot						
Muut tulot	6 450		6 450	18 398,04	-11 948,04	285,2 %
tulot yhteensä	33 400	0	33 400	65 664,12	-32 264,12	196,6 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	321 430		321 430	324 982,64	-3 552,64	101,1 %
Palvelujen ostot	105 570		105 570	108 601,75	-3 031,75	102,9 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	72 750		72 750	69 525,51	3 224,49	95,6 %
Avustukset	9 100		9 100	6 136,50	2 963,50	67,4 %
Vuokramenot	5 950		5 950	6 043,12	-93,12	101,6 %
Muut menot	1 200		1 200	17 484,28	-16 284,28	1457,0 %
menot yhteensä	516 000	0	516 000	532 773,80	-16 773,80	103,3 %
TOIMINTAKATE (netto)	-482 600	0	-482 600	-467 109,68	-15 490,32	96,8 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	31 120		31 120	31 892,15	-772,15	102,5 %
Tulot						
Menot	69 510		69 510	64 325,08	5 184,92	92,5 %
KOKONAISTULOT	33 400	0	33 400	65 664,12	-32 264,12	196,6 %
KOKONAISMENOT	616 630	0	616 630	628 991,03	-12 361,03	102,0 %
NETTO KUSTANNUS	-583 230	0	-583 230	-563 326,91	-19 903,09	96,6 %
Vakituinen henkilöstö	6,70	0,00	6,70	6,11	-0,59	
Tilapäinen henkilöstö			0,00	1,13	1,13	

Ruokapalvelut

Vastuuhenkilö: Ruokapalveluesimies

Tehtävän toiminta-ajatus:

Ruokapalvelujen tehtävänä on palvella asiakkaitaan maukailla ja terveellisillä aterioilla. Ruokapalveluilla on yksi jakelukeittiö ja kaksi valmistuskeittiötä, jotka tuottavat palvelunsa taloudellisesti, tehokkaasti ja joustavasti.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Ruokapalvelu tuottaa Kuhmoisten toimipisteiden asiakkaiden ja henkilöstön ateriapalvelut.

- Kuhmoisten palvelutalon asiakkaiden ateriat ja kotiateriat
- Terveysaseman potilaiden ja henkilöstön ateriat
- Toimintakeskuksen ja asuntolan lounaat
- Ryhmäpäiväkodin ateriat
- Kouluruokailu

Ruokatutantoa ohjataan atk-ohjelmalla, joka ilmaisee tuotantoerälistat, ravintoarvot ja kustannukset.

Keittiöt valmistavat ravitsemussuositusten mukaista ruokaa, laatutaso:

- ravitsemushoito ja ruokailu (sairaalan ja ikääntyneiden ruokasuositus)
- kouluruokasuositus
- lasten ruokasuositus

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Voimavarat oikein mitoitettu	Sairauspoissaolot vähenevät	Työssä jaksaminen paranee	Vähentynyt 55,88% vs. TP 2016

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Palvelun laatu	Teemapäivät PK	2 pv/vuosi	Toteutunut
	Sidosryhmien palaverit	2 /vuosi	Toteutunut
	Asiakaskysely	Laadun tarkkailu	Toteutunut ateriapalvelun asiakkaille

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Ekotehokkaat keittiöt	Käyttöiän lopussa olevien koneiden uusinta	Laitteiston energiatehokas käyttö	Toteutunut
Pedagoginen ruokakulttuuri	Teemapäivät koululla	Perinneruokaa 6 krt/lv	Toteutunut

Toiminta vuoden 2017 aikana:

Vakituista henkilökuntaa oli 9 työntekijää, joista yksi ruokapalveluesimies, viisi kokkia ja kolme ruokapalvelutyöntekijää. Tuotannonohjausjärjestelmä Jamixilla hallittiin keittiön perustoiminnot – ruokaohjeiden ja ruokalistojen suunnittelu sekä varaston hallinta. Lisäksi palvelun laatuun panostettiin teemapäivillä. Syksyllä koulun keittiöön hankittiin uusi yhdistelmäuuni ja tiskikone. Molemmat keittiöt saivat Oivahymyn eli keittiöt toimivat viranomaistarkastusten vaatimusten mukaisesti kiitettävällä tasolla.

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Ruokapalvelut						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	622 500		622 500	578 879,27	43 620,73	93,0 %
Maksutulot						
Tuet ja avustukset				1 201,25		
Vuokratulot						
Muut tulot						
tulot yhteensä	622 500	0	622 500	580 080,52	42 419,48	93,2 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	361 040		361 040	327 560,20	33 479,80	90,7 %
Palvelujen ostot	102 390		102 390	91 482,12	10 907,88	89,3 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	272 620		272 620	261 050,78	11 569,22	95,8 %
Avustukset						
Vuokramenot						
Muut menot	370		370		370,00	0,0 %
menot yhteensä	736 420	0	736 420	680 093,10	56 326,90	92,4 %
TOIMINTAKATE (netto)	-113 920	0	-113 920	-100 012,58	-13 907,42	87,8 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	3 310		3 310	2 741,40	568,60	82,8 %
Tulot	184 020		184 020	175 175,80	8 844,20	95,2 %
Menot	74 910		74 910	69 334,94	5 575,06	92,6 %
KOKONAISTULOT	806 520	0	806 520	755 256,32	51 263,68	93,6 %
KOKONAISMENOT	814 640	0	814 640	752 169,44	62 470,56	92,3 %
NETTO KUSTANNUS	-8 120	0	-8 120	3 086,88	-11 206,88	-38,0 %
Vakituisen henkilöstö	9,10	0,00	9,10	9,10	0,00	
Tilapäinen henkilöstö	0,61		0,61	0,00	-0,61	
TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
SIVISTYSTOIMI YHTEENSÄ						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	647 880	0	647 880	614 442,78	33 437,22	94,8 %
Maksutulot	62 850	0	62 850	68 244,29	-5 394,29	108,6 %
Tuet ja avustukset	3 500	0	3 500	34 959,89	-31 459,89	998,9 %
Vuokratulot						
Muut tulot	6 450	0	6 450	18 398,04	-11 948,04	285,2 %
tulot yhteensä	720 680	0	720 680	736 045,00	-15 365,00	102,1 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	2 736 560	0	2 736 560	2 591 681,27	144 878,73	94,7 %
Palvelujen ostot	779 410	0	779 410	715 515,48	63 894,52	91,8 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	452 150	0	452 150	440 857,98	11 292,02	97,5 %
Avustukset	116 100	0	116 100	125 868,38	-9 768,38	108,4 %
Vuokramenot	11 150	0	11 150	8 365,65	2 784,35	75,0 %
Muut menot	4 740	0	4 740	24 154,52	-19 414,52	509,6 %
menot yhteensä	4 100 110	0	4 100 110	3 906 443,28	193 666,72	95,3 %
TOIMINTAKATE (netto)	-3 379 430	0	-3 379 430	-3 170 398,28	-209 031,72	93,8 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	35 140	0	35 140	34 633,55	506,45	98,6 %
Tulot	184 020	0	184 020	175 175,80	8 844,20	95,2 %
Menot	805 940	0	805 940	711 958,49	93 981,51	88,3 %
KOKONAISTULOT	904 700	0	904 700	911 220,80	-6 520,80	100,7 %
KOKONAISMENOT	4 941 190	0	4 941 190	4 653 035,32	288 154,68	94,2 %
NETTO KUSTANNUS	-4 036 490	0	-4 036 490	-3 741 814,52	-294 675,48	92,7 %
Vakituisen henkilöstö	49,83	0,00	49,83	45,89	-3,94	
Tilapäinen henkilöstö	6,93		6,93	10,44	3,51	

TEKNISEN TOIMEN TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET 2017**TEKNINEN LAUTAKUNTA**

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET**Sitovat tavoitteet**

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Riittävä henkilöstö tehtävien hoitamiseksi	Henkilömäärä	Toimialan hallinnoinnin, työnjohdon ja kenttähenkilöstön oikein mitoitettu resurssi työtehtäviin	Ei täysin toteutunut
Ulkoisen ja sisäisen yhteistyön kehittäminen	Paikkakunnalle jääneet yli 30 000 euron urakat, kpl	Kunnan elinvoimaisuuden kehittäminen	Toteutunut osittain (hankinnat/kilpailutus)

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Tehtävien organisoinnin priorisointi	Suunniteltujen tehtävien toteutuminen	Resurssien yhteensovittaminen	Toteutunut
Kouluttautuminen	Koulutuspäivät	Riittävä ammattitaito	Toteutunut

Kaavoitus ja maankäyttö

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET**Sitovat tavoitteet**

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Riittävä tonttitarjonta	Tonttien määrä, kpl	Kysyntää vastaava tonttitarjonta	Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kaavojen uudistaminen	Kaavojen määrä	Kaavoituksen ajantasaisuus	Toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Liikenneverkoston ja yleisten alueiden kuntotason ylläpito ja kohottaminen	Ohjelman toteutuminen	Saneerausohjelman ja korjaussuunnitelman päivittäminen	Toteutunut

TOIMIALA:	Alkuperäinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Kaavoitus- ja maan- käyttö						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	9 600		9 600	3 132,84	6 467,16	32,6 %
Maksutulot	700		700		700,00	0,0 %
Tuet ja avustukset						
Vuokratulot	14 400		14 400	13 267,96	1 132,04	92,1 %
Muut tulot						
tulot yhteensä	24 700	0	24 700	16 400,80	8 299,20	66,4 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	156 140		156 140	135 151,10	20 988,90	86,6 %
Palvelujen ostot	304 280		304 280	193 733,30	110 546,70	63,7 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	65 080		65 080	48 017,75	17 062,25	73,8 %
Avustukset						
Vuokramenot	3 400		3 400	1 164,96	2 235,04	34,3 %
Muut menot	1 040		1 040	245,29	794,71	23,6 %
menot yhteensä	529 940	0	529 940	378 312,40	151 627,60	71,4 %
TOIMINTAKATE (netto)	-505 240	0	-505 240	-361 911,60	-143 328,40	71,6 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	240 780		240 780	226 973,68	13 806,32	94,3 %
Tulot						
Menot	59 050		59 050	54 658,97	4 391,03	92,6 %
KOKONAISTULOT	24 700	0	24 700	16 400,80	8 299,20	66,4 %
KOKONAISMENOT	829 770	0	829 770	659 945,05	169 824,95	79,5 %
NETTO KUSTANNUS	-805 070	0	-805 070	-643 544,25	-161 525,75	79,9 %
Vakituinen henkilöstö	2,70		2,70	2,70	0,00	
Tilapäinen henkilöstö	0,35		0,35	0,48	0,13	

Kiinteistötoimi

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kiinteistönpidon kehittäminen	Toteutuminen	Huoltosuunnitelmat kiinteistöille	Toteutunut kiinteistöstrategian osalta

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kunnan omistamien kiinteistöjen hoito	Vikojen korjausaika	Kiinteistöjen huoltopäiväkirjat kiinteistösovellukseen	Toteutunut
Kiinteistöt ja tilat kunnossa	Asiakaspalaute	Esteetön kulku kiinteistöihin	Toteutunut
Hyvä ja turvallinen ympäristö	Asiakaspalaute	Alueet asianmukaisessa kunnossa	Toteutunut

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Kiinteistötoimi						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	2 000		2 000	3 323,26	-1 323,26	166,2 %
Maksutulot						
Tuet ja avustukset						
Vuokratulot	660 500	-33 000	627 500	616 869,97	10 630,03	98,3 %
Muut tulot				319,35		
tulot yhteensä	662 500	-33 000	629 500	620 512,58	9 306,77	98,6 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	302 910		302 910	270 954,88	31 955,12	89,5 %
Palvelujen ostot	289 990	-100 000	189 990	163 226,04	26 763,96	85,9 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	379 920		379 920	301 095,97	78 824,03	79,3 %
Avustukset						
Vuokramenot	78 700		78 700	86 654,27	-7 954,27	110,1 %
Muut menot			0	1 780,58	-1 780,58	
menot yhteensä	1 051 520	-100 000	951 520	823 711,74	127 808,26	86,6 %
TOIMINTAKATE (netto)	-389 020	67 000	-322 020	-203 199,16	-118 820,84	63,1 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	616 850		616 850	604 326,42	12 523,58	98,0 %
Tulot	504 940		504 940	450 258,31	54 681,69	89,2 %
Menot	264 910		264 910	252 994,59	11 915,41	95,5 %
KOKONAISTULOT	1 167 440	-33 000	1 134 440	1 070 770,89	63 669,11	94,4 %
KOKONAISMENOT	1 933 280	-100 000	1 833 280	1 681 032,75	152 247,25	91,7 %
NETTO KUSTANNUS	-765 840	67 000	-698 840	-610 261,86	-88 578,14	87,3 %
Vakituinen henkilöstö	7,07	0,00	7,07	7,07	0,00	
Tilapäinen henkilöstö						

Palo- ja pelastustoimi

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Palo- ja pelastus- toimi						
Toimintatulot:						
Vuokratulot	32 170		32 170	33 732,30	-1 562,30	104,9 %
tulot yhteensä	32 170	0	32 170	33 732,30	-1 562,30	104,9 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	16 620		16 620	13 280,91	3 339,09	79,9 %
Palvelujen ostot	196 890		196 890	183 633,72	13 256,28	93,3 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	5 100		5 100	6 958,99	-1 858,99	136,5 %
Avustukset						
Vuokramenot					0,00	
Muut menot				22 717,50	-22 717,50	
menot yhteensä	218 610	0	218 610	226 591,12	-7 981,12	103,7 %
TOIMINTAKATE (netto)	-186 440	0	-186 440	-192 858,82	6 418,82	103,4 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	11 670		11 670	12 097,11	-427,11	103,7 %
Tulot						
Menot	8 280		8 280	18 854,91	-10 574,91	227,7 %
KOKONAISTULOT	32 170	0	32 170	33 732,30	-1 562,30	104,9 %
KOKONAISMENOT	238 560	0	238 560	257 543,14	-18 983,14	108,0 %
NETTO KUSTANNUS	-206 390	0	-206 390	-223 810,84	17 420,84	108,4 %
Vakituinen henkilöstö	0,28	0,00	0,28	0,28	0,00	

Laitostoiminta
(vesihuolto, pesula ja kaukolämpö)

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Verkostojen kunto	Vuotojen määrä	Verkoston dokumentointi, kuntokartoitus	Toteutunut
Häiriötön talous- ja jäteveden käsittely ja jakelu	Häiriöt per vuosi	Häiriötön jakelu	Toteutunut
Kaukolämmön jakelu	Häiriöt per vuosi		Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Laadukas juomavesi	Vedenlaadun seuranta	Veden laatu täyttää talousveden säännökset	Toteutunut
Jätevesien turvallinen käsittely	Jäteveden laadun seuranta	Jätevesi päästömääräysten rajoissa	Toteutunut osin (JVP:n uudet laitteet)
Vesihuoltosuunnitelman päivittäminen	Toteutuminen	Päivitys 31.12.2017 mennessä	Prosessissa ympäristöterveystarkastajalla

TOIMIALA: Laitostoiminta	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Toimintatulot:						
Myyntitulot	754 550		754 550	743 982,47	10 567,53	98,6 %
Maksutulot						
Tuet ja avustukset						
Vuokratulot	410		410	410,00		0,0 %
Muut tulot	500		500	500,00		
tulot yhteensä	755 460	0	755 460	743 982,47	11 477,53	98,5 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	156 920		156 920	152 639,66	4 280,34	97,3 %
Palvelujen ostot	114 740		114 740	98 195,99	16 544,01	85,6 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	526 790		526 790	549 654,20	-22 864,20	104,3 %
Avustukset						
Vuokramenot	600		600	1 380,62	-780,62	230,1 %
Muut menot	300		300	1 677,74	-1 377,74	559,2 %
menot yhteensä	799 350	0	799 350	803 548,21	-4 198,21	100,5 %
TOIMINTAKATE (netto)	-43 890	0	-43 890	-59 565,74	15 675,74	135,7 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	224 020		224 020	215 211,61	8 808,39	96,1 %
Tulot	234 740		234 740	245 392,28	-10 652,28	104,5 %
Menot	36 080		36 080	35 592,87	487,13	98,6 %
KOKONAISTULOT	990 200	0	990 200	989 374,75	825,25	99,9 %
KOKONAISMENOT	1 059 450	0	1 059 450	1 054 352,69	5 097,31	99,5 %
NETTO KUSTANNUS	-69 250	0	-69 250	-64 977,94	-4 272,06	93,8 %
Vakituinen henkilöstö	3,45		3,45	3,45	0,00	

RAKENNUSLAUTAKUNNAN TOIMINNALLISET JA TALOUDELLISET TAVOITTEET 2017

Rakennusvalvonta

Vastuuhenkilö: Rakennustarkastaja

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Huolellinen ja perusteellinen lupaharkinta	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä enintään 2 % lupapäätöksistä	Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Huolellinen ja perusteellinen lupaharkinta	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä enintään 2 % lupapäätöksistä	Toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Sisällöltään yksiselitteiset ja selkeät lupapäätökset	Kyselyt päätösten sisällöstä	Kyselyjen määrä enintään 1 % lupapäätöksistä	Toteutunut

Ympäristönsuojelu

Vastuuhenkilö: Ympäristösihteeri

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Huolellinen ja perusteellinen lupaharkinta	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä	Oikaisuvaatimuksia ja valituksia ei tehdä	Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Huolellinen ja perusteellinen lupaharkinta	Oikaisuvaatimusten ja valitusten määrä	Oikaisuvaatimuksia ja valituksia ei tehdä	Toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Valvontaohjeen laatiminen	Toteutuma	Valmis 31.12.2017	Ei toteutunut

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Hiilineutraali-kuntahankkeen edistäminen kunnassa	2 tiedotetta vuodessa	Tiedottaminen energiansäästötoimista ja ilmastomuutoksesta	osittain toteutunut

Yksityistiet

Vastuuhenkilö: Rakennustarkastaja

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Sitovat tavoitteet

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Lainmukaiset ja yksiselitteiset päätökset rakennuslautakunnan toimituksissa	Valitusten määrä (laatu, ei suoritekriteeri)	Päätökset eivät olennaisesti muutu maa- ja metsätaloudessa	Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Tuotantotavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Yksityistieavustushakemusten käsittely ennen kesäsulkua	Valitusten määrä	Päätökset ja maksatus elokuun loppuun mennessä	Toteutunut

TOIMIALA:	Alkuperäinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma %
Rakennuslautakunta						
Toimintatulot:						
Myyntitulot	1 500		1 500	4 012,57	-2 512,57	267,5 %
Maksutulot	43 500		43 500	41 949,43	1 550,57	96,4 %
Tuet ja avustukset						
Vuokratulot						
Muut tulot				520,00		
tulot yhteensä	45 000	0	45 000	46 482,00	-1 482,00	103,3 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	44 350		44 350	39 321,20	5 028,80	88,7 %
Palvelujen ostot	56 560		56 560	35 754,48	20 805,52	63,2 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	7 100		7 100	2 564,76	4 535,24	36,1 %
Avustukset	50 000		50 000	49 951,77	48,23	99,9 %
Vuokramenot				118,13		
Muut menot						
menot yhteensä	158 010	0	158 010	127 710,34	30 299,66	80,8 %
TOIMINTAKATE (netto)	-113 010	0	-113 010	-81 228,34	-31 781,66	71,9 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset						
Tulot						
Menot	19 660		19 660	22 389,04	-2 729,04	113,9 %
KOKONAISTULOT	45 000	0	45 000	46 482,00	-1 482,00	103,3 %
KOKONAISMENOT	177 670	0	177 670	150 099,38	27 570,62	84,5 %
NETTO KUSTANNUS	-132 670	0	-132 670	-103 617,38	-29 052,62	78,1 %
Vakituisen henkilöstö	0,90		0,90	0,90	0,00	

TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma
TEKNINEN TOIMI YHTEENSÄ						%
Toimintatulot:						
Myyntitulot	767 650	0	767 650	754 451,14	13 198,86	98,3 %
Maksutulot	44 200	0	44 200	41 949,43	2 250,57	94,9 %
Tuet ja avustukset	0	0	0	0,00	0,00	
Vuokratulot	707 480	-33 000	674 480	663 870,23	10 609,77	98,4 %
Muut tulot	500	0	500	839,35	-339,35	167,9 %
tulot yhteensä	1 519 830	-33 000	1 486 830	1 461 110,15	25 719,85	98,3 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	676 940	0	676 940	611 347,75	65 592,25	90,3 %
Palvelujen ostot	962 460	-100 000	862 460	674 543,53	187 916,47	78,2 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	983 990	0	983 990	908 291,67	75 698,33	92,3 %
Avustukset	50 000	0	50 000	49 951,77	48,23	99,9 %
Vuokramenot	82 700	0	82 700	89 317,98	-6 617,98	108,0 %
Muut menot	1 340	0	1 340	26 421,11	-25 081,11	1971,7 %
menot yhteensä	2 757 430	-100 000	2 657 430	2 359 873,81	297 556,19	88,8 %
TOIMINTAKATE (netto)	-1 237 600	67 000	-1 170 600	-898 763,66	-271 836,34	76,8 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	1 093 320	0	1 093 320	1 058 608,82	34 711,18	96,8 %
Tulot	739 680	0	739 680	695 650,59	44 029,41	94,0 %
Menot	387 980	0	387 980	384 490,38	3 489,62	99,1 %
KOKONAISTULOT	2 259 510	-33 000	2 226 510	2 156 760,74	69 749,26	96,9 %
KOKONAISMENOT	4 238 730	-100 000	4 138 730	3 802 973,01	335 756,99	91,9 %
NETTO KUSTANNUS	-1 979 220	67 000	-1 912 220	-1 646 212,27	-266 007,73	86,1 %
Vakituinen henkilöstö	14,40	0,00	14,40	14,40	0,00	
Tilapäinen henkilöstö	0,35		0,35	0,48	0,13	
TOIMIALA:	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama	Toteutuma
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ						%
Toimintatulot:						
Myyntitulot	1 660 530	0	1 660 530	1 425 885,97	234 644,03	85,9 %
Maksutulot	110 050	0	110 050	115 043,72	-4 993,72	104,5 %
Tuet ja avustukset	37 500	0	37 500	86 334,56	-48 834,56	230,2 %
Vuokratulot	710 980	-33 000	677 980	668 291,94	9 688,06	98,6 %
Muut tulot	24 450	0	24 450	31 806,23	-7 356,23	130,1 %
tulot yhteensä	2 543 510	-33 000	2 510 510	2 327 362,42	183 147,58	92,7 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	4 391 180	0	4 391 180	4 091 859,60	299 320,40	93,2 %
Palvelujen ostot	12 049 460	82 750	12 132 210	11 463 968,44	668 241,56	94,5 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	1 463 560	0	1 463 560	1 395 132,19	68 427,81	95,3 %
Avustukset	286 600	0	286 600	267 589,55	19 010,45	93,4 %
Vuokramenot	96 950	0	96 950	100 916,28	-3 966,28	104,1 %
Muut menot	19 390	0	19 390	64 305,35	-44 915,35	331,6 %
menot yhteensä	18 307 140	82 750	18 389 890	17 383 771,41	1 006 118,59	94,5 %
TOIMINTAKATE (netto)	-15 763 630	-115 750	-15 879 380	-15 056 408,99	-822 971,01	94,8 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	1 128 460	0	1 128 460	1 303 534,37	-175 074,37	115,5 %
Tulot	1 338 440	0	1 338 440	1 241 239,24	97 200,76	92,7 %
Menot	1 338 440	0	1 338 440	1 241 239,24	97 200,76	92,7 %
KOKONAISTULOT	3 881 950	-33 000	3 848 950	3 568 601,66	280 348,34	92,7 %
KOKONAISMENOT	20 774 040	82 750	20 856 790	19 928 545,02	928 244,98	95,5 %
NETTO KUSTANNUS	-16 892 090	-115 750	-17 007 840	-16 359 943,36	-647 896,64	96,2 %
Vakituinen henkilöstö	71,08	0,00	71,08	66,98	4,10	
Tilapäinen henkilöstö	8,93	0,00	8,93	12,70	-3,77	

INVESTOINTIOSA

<u>Investointien toteutuminen valtuuston sitovuustasolla</u>	TALOUSARVIO 2017			TOTEUTUMA 2017		
	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Toteu- tuma %
<u>Osakkeet ja osuudet</u>						
Menot	0 €	-34 970 €	-34 970 €	-34 970,00 €	0,00 €	100,0 %
Tulot	0 €	3 726 €	3 726 €	3 726,00 €	0,00 €	100,0 %
<u>Investoinnit kiinteistöihin:</u>						
Menot	-908 000 €	340 000 €	-568 000 €	-426 951,71 €	-141 048,29 €	75,2 %
Tulot	0 €	5 000 €	5 000 €	5 000,00 €	0,00 €	100,0 %
<u>Investoinnit kunnan vuokrattaviin kiinteistöihin</u>						
Menot	-20 000 €		-20 000 €	-7 308,30 €	-12 691,70 €	36,5 %
<u>Investoinnit laitostoimintaan</u>						
Menot	-426 000 €	46 000 €	-380 000 €	-294 280,81 €	-85 719,19 €	77,4 %
<u>Investoinnit yleiset alueet ja liikenneväylät</u>						
Menot	-124 000 €	-11 830 €	-135 830 €	-121 439,81 €	-14 390,19 €	89,4 %
<u>Investoinnit liikuntapaikkoihin</u>						
Menot	-112 000 €	28 000 €	-84 000 €	-93 836,59 €	9 836,59 €	111,7 %
Tulot	0 €	19 000 €	19 000 €	19 000,00 €	0,00 €	100,0 %
<u>Investoinnit koneisiin ja laitteisiin</u>						
Menot	-28 000 €		-28 000 €	-18 921,50 €	-9 078,50 €	67,6 %
Yhteensä investointimenot	-1 618 000 €	367 200 €	-1 250 800 €	-997 708,72 €	-253 091,28 €	79,8 %

INVESTOINNIT HANKKEITTAIN

		TA+muutos		Toteutunut	Toteutunut	Tot.
		Valtuuston sitovuustaso		31.12.2017	31.12.2017	%
Investointihanke	Hanke €	Menot €	Tulot €	Menot €	Tulot €	Menot
Osakkeiden hankinta/myynti		0,00 €				
Keski-Suomen Osuuspankin osuusmaksu	100,00 €			100,00 €		100,0 %
Kuntayhtymän osuusmaksun palautus			3 726 €		3 726,00 €	
Hokkalanperän lainaosuus	34 870,00 €	34 870,00 €		34 870,00 €		100,0 %
Investoinnit kiinteistöihin:						
Orivedentie 3 ja 5 saneeraus/terveysasema	120 000,00 €			72 874,74 €		
Päijännekodin korjaukset ja suunnittelu	53 000,00 €			28 470,52 €		
Päiväkodin rakentaminen	110 000,00 €			79 696,02 €		
Paloasema	83 000,00 €			25 887,59 €		
Koulukeskuksen korjaukset	90 000,00 €			123 749,20 €		
Kuntalan kiinteistö	40 000,00 €			37 844,33 €		
Kuhmolän korjaukset	25 000,00 €			44 809,31 €		
Kirjaston lainaustiskin ja -automaatin uusim.	17 000,00 €		5 000 €	13 620,00 €	5 000,00 €	
Hammashoitolan muutokset huoneistoksi	30 000,00 €			0,00 €		
Investoinnit kiinteistöihin yhteensä	568 000,00 €	568 000,00 €	5 000 €	426 951,71 €	5 000,00 €	75,2 %
Investoinnit kunnan vuokrattaviin kiinteistöihin:						
24-Hallin muutostyöt	20 000,00 €			7 308,30 €		
Invest. kunnan vuokrattaviin kiinteistöihin yht.	20 000,00 €	20 000,00 €		7 308,30 €		36,5 %
Investoinnit laitostointiaan:						
Kaukolämpöverkoston laajennus	222 000,00 €			228 279,05 €		
Vesi- ja viemäriverkoston saneerausta	103 000,00 €			34 886,99 €		
Vesi- ja viemäriinjojen dokumentointi	30 000,00 €			8 519,65 €		
JVP:n laitteiden uusinta	25 000,00 €			22 595,12 €		
Investoinnit laitostointiaan yhteensä	380 000,00 €	380 000,00 €		294 280,81 €		77,4 %
Yleiset alueet ja liikenneväylät:						
Teiden ja ulkoalueiden valaistus	30 000,00 €			36 583,64 €		
Kaavateiden kunnostaminen ja päällystäminen	84 000,00 €			60 009,33 €		
Papinsaaren sillan suunnittelu	10 000,00 €			0,00 €		
Laiturirakenteiden uusinta (Päijän Marine)	11 830,00 €			11 827,96 €		
Mainostaulu 24-tien varteen				13 018,88 €		
Yleiset alueet ja liikenneväylät yhteensä	135 830,00 €	135 830,00 €		121 439,81 €		89,4 %
Liikuntapaikat, lähiliikuntapaikkahanke	84 000,00 €	84 000,00 €	19 000 €	93 836,59 €	19 000,00 €	111,7 %
Koneet ja laitteet						
Ruokapalveluiden laitehankinnat	28 000,00 €			18 921,50 €		
Koneet ja laitteet	28 000,00 €	28 000,00 €		18 921,50 €		67,6 %
Investoinnit yhteensä	1 250 800,00 €	1 250 700,00 €	27 726 €	997 708,72 €	27 726,00 €	79,8 %

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMISET

TULOSLASKELMA (ulkoiset)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio + muutokset	Toteutuma €	Poikkeama €	Tot. %
Myyntituotot	1 660 530		1 660 530	1 425 885,97	234 644,03	85,9 %
Maksutuotot	110 050		110 050	115 043,72	-4 993,72	104,5 %
Tuet ja avustukset	37 500		37 500	86 334,56	-48 834,56	230,2 %
Vuokratuotot	710 980	-33 000	677 980	668 291,94	9 688,06	98,6 %
Muut toimintatuotot	24 450		24 450	31 806,23	-7 356,23	130,1 %
TOIMINTATUOTOT	2 543 510	-33 000	2 510 510	2 327 362,42	183 147,58	92,7 %
Henkilöstökulut						
Palkat ja palkkiot						
Maksetut palkat ja palkkiot	-3 139 520		-3 139 520	-3 107 004,52	-32 515,48	99,0 %
Henkilöstökorvaukset	0		0	35 430,23	-35 430,23	
Palkat ja palkkiot	-3 139 520	0	-3 139 520	-3 071 574,29	-67 945,71	97,8 %
Henkilösivukulut						
Eläkekulut	-1 108 050		-1 108 050	-916 446,86	-191 603,14	82,7 %
Muut henkilösivukulut	-143 610		-143 610	-103 838,45	-39 771,55	72,3 %
Henkilösivukulut	-1 251 660	0	-1 251 660	-1 020 285,31	-231 374,69	81,5 %
Henkilöstökulut	-4 391 180	0	-4 391 180	-4 091 859,60	-299 320,40	93,2 %
Palvelujen ostot						
Asiakaspalvelujen ostot	-10 180 580	-145 000	-10 325 580	-9 924 220,39	-401 359,61	96,1 %
Muiden palvelujen ostot	-1 868 880	62 250	-1 806 630	-1 539 748,05	-266 881,95	85,2 %
Palvelujen ostot	-12 049 460	-82 750	-12 132 210	-11 463 968,44	-668 241,56	94,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat						
Ostot tilikauden aikana	-1 463 560		-1 463 560	-1 395 132,19	-68 427,81	95,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 463 560	0	-1 463 560	-1 395 132,19	-68 427,81	95,3 %
Avustukset						
Avustukset	-286 600		-286 600	-267 589,55	-19 010,45	93,4 %
Avustukset	-286 600		-286 600	-267 589,55	-19 010,45	93,4 %
Vuokrat	-96 950		-96 950	-100 916,28	3 966,28	104,1 %
Muut toimintakulut	-19 390		-19 390	-64 305,35	44 915,35	331,6 %
TOIMINTAKULUT	-18 307 140	-82 750	-18 389 890	-17 383 771,41	-1 006 118,59	94,5 %
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-15 763 630	-115 750	-15 879 380	-15 056 408,99	-822 971,01	94,8 %
VEROTULOT	8 000 000		8 000 000	8 066 985,44	-66 985,44	100,8 %
VALTIONOSUUDET	9 266 100		9 266 100	9 252 135,00	13 965,00	99,8 %
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT						
KORKOTUOTOT	129 650		129 650	116 173,05	13 476,95	89,6 %
MUUT RAHOITUSTUOTOT	15 070		15 070	81 677,24	-66 607,24	542,0 %
KORKOKULUT	-20 000		-20 000	-19 886,10	-113,90	99,4 %
MUUT RAHOITUSKULUT	-24 720		-24 720	-69 339,40	44 619,40	280,5 %
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT	100 000	0	100 000	108 624,79	-8 624,79	108,6 %
VUOSIKATE	1 602 470	-115 750	1 486 720	2 371 336,24	-884 616,24	159,5 %
Poistot ja arvonalentumiset						
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 128 460		-1 128 460	-1 093 242,37	-35 217,63	96,9 %
Arvonalentumiset				-210 292,00		
Poistot ja arvonalentumiset	-1 128 460	0	-1 128 460	-1 303 534,37	-35 217,63	115,5 %
TILIKAUDEN TULOS	474 010	-115 750	358 260	1 067 801,87	-919 833,87	298,1 %
Varausten ja rahastojen muutokset						
Poistoeron muutos				37 220,05	-37 220,05	
Rahastojen muutos						
Varausten ja rahastojen muutokset				37 220,05	-37 220,05	
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	474 010	-115 750	358 260	1 105 021,92	-957 053,92	308,4 %

TULOSLASKELMA (ulkoiset ja sisäiset)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
Myyntituotot	2 494 030	0	2 494 030	2 216 866,90	277 163,10
Maksutuotot	110 050	0	110 050	115 043,72	-4 993,72
Tuet ja avustukset	37 500	0	37 500	86 334,56	-48 834,56
Vuokratuotot	1 215 920	-33 000	1 182 920	1 118 550,25	64 369,75
Muut toimintatuotot	24 450	0	24 450	31 806,23	-7 356,23
TOIMINTATUOTOT	3 881 950	-33 000	3 848 950	3 568 601,66	280 348,34
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot					
Maksetut palkat ja palkkiot	-3 139 520	0	-3 139 520	-3 107 004,52	-32 515,48
Henkilöstökorvaukset	0	0	0	35 430,23	-35 430,23
Palkat ja palkkiot	-3 139 520	0	-3 139 520	-3 071 574,29	-67 945,71
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-1 108 050	0	-1 108 050	-916 446,86	-191 603,14
Muut henkilösivukulut	-143 610	0	-143 610	-103 838,45	-39 771,55
Henkilösivukulut	-1 251 660	0	-1 251 660	-1 020 285,31	-231 374,69
Henkilöstökulut	-4 391 180	0	-4 391 180	-4 091 859,60	-299 320,40
Palvelujen ostot					
Asiakaspalvelujen ostot	-10 180 580	-145 000	-10 325 580	-9 924 220,39	-401 359,61
Muiden palvelujen ostot	-2 502 380	62 250	-2 440 130	-2 125 045,44	-315 084,56
Palvelujen ostot	-12 682 960	-82 750	-12 765 710	-12 049 265,83	-716 444,17
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-1 663 560	0	-1 663 560	-1 600 815,73	-62 744,27
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 663 560	0	-1 663 560	-1 600 815,73	-62 744,27
Avustukset					
Avustukset	-286 600	0	-286 600	-267 589,55	-19 010,45
Avustukset	-286 600	0	-286 600	-267 589,55	-19 010,45
Vuokrat	-601 890	0	-601 890	-551 174,59	-50 715,41
Muut toimintakulut	-19 390	0	-19 390	-64 305,35	44 915,35
TOIMINTAKULUT	-19 645 580	-82 750	-19 728 330	-18 625 010,65	-1 103 319,35
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-15 763 630	-115 750	-15 879 380	-15 056 408,99	-822 971,01
VEROTULOT	8 000 000	0	8 000 000	8 066 985,44	-66 985,44
VALTIONOSUUDET	9 266 100		9 266 100	9 252 135,00	13 965,00
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT					
KORKOTUOTOT	129 650	0	129 650	116 173,05	13 476,95
MUUT RAHOITUSTUOTOT	15 070		15 070	81 677,24	-66 607,24
KORKOKULUT	-20 000		-20 000	-19 886,10	-113,90
MUUT RAHOITUSKULUT	-24 720		-24 720	-69 339,40	44 619,40
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT	100 000	0	100 000	108 624,79	-8 624,79
VUOSIKATE	1 602 470	-115 750	1 486 720	2 371 336,24	-884 616,24
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 128 460		-1 128 460	-1 093 242,37	-35 217,63
Arvonalentumiset			0	-210 292,00	210 292,00
Poistot ja arvonalentumiset	-1 128 460	0	-1 128 460	-1 303 534,37	175 074,37
TILIKAUDEN TULOS	474 010	-115 750	358 260	1 067 801,87	-709 541,87
Varausten ja rahastojen muutokset					
Poistoeron muutos			0	37 220,05	-37 220,05
Rahastojen muutos			0		0,00
Varausten ja rahastojen muutokset				37 220,05	-37 220,05
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	474 010	-115 750	358 260	1 105 021,92	-746 761,92

RAHOITUSLASKELMAN TOTEUTUMINEN

RAHOITUSLASKELMA	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio + muutokset	Toteutuma	Poikkeama	Tot. %
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
Vuosikate	1 602 470	-115 750	1 486 720	2 371 336,24	-884 616,24	159,5 %
Tulorahoituksen korjauserät	-1 000		-1 000	0,00	-1 000,00	0,0 %
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
Investointimenot	-1 618 000	367 200	-1 250 800	-997 708,72	-253 091,28	79,8 %
Rahoitusosuudet investointeihin		24 000	24 000	24 000,00		
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot	1 000	3 726	4 726	3 726,00	1 000,00	78,8 %
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-15 530	279 176	263 646	1 401 353,52	-1 137 707,52	531,5 %
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET						
Antolainasaamisten lisäys						
Antolainasaamisten vähennys	11 150		11 150	11 150,00	0,00	100,0 %
LAINAKANNAN MUUTOKSET						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	280 000	-280 000	0	0,00	0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-147 000	-800 000	-947 000	-947 000,00	0,00	100,0 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	800 000	800 000	300 000,00	500 000,00	37,5 %
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET						
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos				-19 310,63		
Pitkäaikaisten saamisten muutos				0,00		
Lyhytaikaisten saamisten muutos				-644 986,55		
Korottomien pitkä- ja lyhytaik. velkojen muutos				-42 652,79		
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET		0	0	-706 949,97	706 949,97	
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	144 150	-280 000	-135 850	-1 342 799,97	1 206 949,97	988,4 %
RAHAVAROJEN MUUTOS	128 620	-824	127 796	58 553,55	69 242,45	45,8 %
KASSAVARAT 31.12.				3 451 411,60		
KASSAVARAT 1.1.				3 392 858,05		
KASSAVAROJEN MUUTOS				58 553,55		

**YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEEN MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN
TOTEUTUMISESTA**

TOTEUTUMAVERTAILU (ulkoiset)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
****HALLINTOPALVELUT					
TULOT	33 000		33 000	58 567,07	-25 567,07
MENOT	-1 056 260	-18 750	-1 075 010	-1 022 120,37	-52 889,63
NETTO	-1 023 260	-18 750	-1 042 010	-963 553,30	-78 456,70
****ELINKEINOEL. EDISTÄMINEN					
TULOT	264 000		264 000	71 020,50	192 979,50
MENOT	-288 340	-19 000	-307 340	-280 651,88	-26 688,12
NETTO	-24 340	-19 000	-43 340	-209 631,38	166 291,38
****SOS. JA TERV. OMATOIMINTA					
TULOT	6 000		6 000	619,70	5 380,30
MENOT	-475 000		-475 000	-418 817,69	-56 182,31
NETTO	-469 000	0	-469 000	-418 197,99	-50 802,01
****SOS. JA TERV. OSTOPALV. JÄMSÄ/KEURUU					
MENOT	-9 630 000	-145 000	-9 775 000	-9 395 864,38	-379 135,62
NETTO	-9 630 000	-145 000	-9 775 000	-9 395 864,38	-379 135,62
**YLEISHALLINTO					
TULOT	303 000	0	303 000	130 207,27	172 792,73
MENOT	-11 449 600	-182 750	-11 632 350	-11 117 454,32	-514 895,68
NETTO	-11 146 600	-182 750	-11 329 350	-10 987 247,05	-342 102,95
****VARHAISKASVATUS					
TULOT	48 500		48 500	40 541,16	7 958,84
MENOT	-524 770		-524 770	-519 366,47	-5 403,53
NETTO	-476 270	0	-476 270	-478 825,31	2 555,31
****YHTENÄISKOULU					
TULOT	16 280		16 280	49 759,20	-33 479,20
MENOT	-2 322 920		-2 322 920	-2 174 209,91	-148 710,09
NETTO	-2 306 640	0	-2 306 640	-2 124 450,71	-182 189,29
****ELÄMÄNLAATUPALVELUT					
TULOT	33 400		33 400	65 664,12	-32 264,12
MENOT	-516 000		-516 000	-532 773,80	16 773,80
NETTO	-482 600	0	-482 600	-467 109,68	-15 490,32
****RUOKAPALVELU					
TULOT	622 500		622 500	580 080,52	42 419,48
MENOT	-736 420		-736 420	-680 093,10	-56 326,90
NETTO	-113 920	0	-113 920	-100 012,58	-13 907,42
***SIVISTYSTOIMI					
TULOT	720 680	0	720 680	736 045,00	-15 365,00
MENOT	-4 100 110	0	-4 100 110	-3 906 443,28	-193 666,72
NETTO	-3 379 430	0	-3 379 430	-3 170 398,28	-209 031,72
****KAARVOITUS- JA MAANKÄYTTÖ					
TULOT	24 700		24 700	16 400,80	8 299,20
MENOT	-529 940		-529 940	-378 312,40	-151 627,60
NETTO	-505 240	0	-505 240	-361 911,60	-143 328,40
****KIINTEISTÖTOIMI					
TULOT	662 500	-33 000	629 500	620 512,58	8 987,42
MENOT	-1 051 520	100 000	-951 520	-823 711,74	-127 808,26
NETTO	-389 020	67 000	-322 020	-203 199,16	-118 820,84
****PALO- JA PELASTUSTOIMI					
TULOT	32 170		32 170	33 732,30	-1 562,30
MENOT	-218 610		-218 610	-226 591,12	7 981,12
NETTO	-186 440	0	-186 440	-192 858,82	6 418,82
****LAITOSTOIMINTA					
TULOT	755 460		755 460	743 982,47	11 477,53
MENOT	-799 350		-799 350	-803 548,21	4 198,21
NETTO	-43 890	0	-43 890	-59 565,74	15 675,74
***TEKNINEN LAUTAKUNTA					
TULOT	1 474 830	-33 000	1 441 830	1 414 628,15	27 201,85
MENOT	-2 599 420	100 000	-2 499 420	-2 232 163,47	-267 256,53
NETTO	-1 124 590	67 000	-1 057 590	-817 535,32	-240 054,68
****RAKENNUSLAUTAKUNTA					
TULOT	45 000		45 000	46 482,00	-1 482,00
MENOT	-158 010		-158 010	-127 710,34	-30 299,66
NETTO	-113 010	0	-113 010	-81 228,34	-31 781,66

TOTEUTUMAVERTAILU (ulkoiset)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvion muutokset	Talousarvio + muutokset	Toteutuma	Poikkeama
**TEKNINEN TOIMI					
TULOT	1 519 830	-33 000	1 486 830	1 461 110,15	25 719,85
MENOT	-2 757 430	100 000	-2 657 430	-2 359 873,81	-297 556,19
NETTO	-1 237 600	67 000	-1 170 600	-898 763,66	-271 836,34
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ					
TULOT	2 543 510	-33 000	2 510 510	2 327 362,42	183 147,58
MENOT	-18 307 140	-82 750	-18 389 890	-17 383 771,41	-1 006 118,59
NETTO	-15 763 630	-115 750	-15 879 380	-15 056 408,99	-822 971,01
TULOSLASKELMAOSA					
VEROTULOT	8 000 000	0	8 000 000	8 066 985,44	-66 985,44
VALTIONOSUUDET	9 266 100	0	9 266 100	9 252 135,00	13 965,00
KORKOTULOT	129 650	0	129 650	116 173,05	13 476,95
MUUT RAHOITUSTULOT	15 070	0	15 070	81 677,24	-66 607,24
KORKOMENOT	-20 000	0	-20 000	-19 886,10	-113,90
MUUT RAHOITUSMENOT	-24 720	0	-24 720	-69 339,40	44 619,40
VIKSIKATE	1 602 470	-115 750	1 486 720	2 371 336,24	-884 616,24
INVESTOINNIT					
KIINTEÄN OMAISUUDEN OSTO (MENOT)	0	0	0	0,00	0,00
KIINTEÄN OMAISUUDEN MYYNTI (TULOT)	0	0	0	0,00	0,00
KESKI-SUOMEN OSUUSPANKKI, OSUUSMAKSU	0	-100	-100	-100,00	0,00
KESKI-SUOMEN LIITON PÄÄOMAPALAUTUS	0	3 726	3 726	3 726,00	0,00
AS. OY KUHMOSTEN HOKKALANPERÄN	0	-34 870	-34 870	-34 870,00	0,00
INVESTOINNIT KIINTEISTÖIHIN (MENOT)	-908 000	340 000	-568 000	-426 951,71	-141 048,29
INVESTOINNIT KIINTEISTÖIHIN (TULOT)		5 000	5 000	5 000,00	0,00
INVESTOINNIT KUNNAN VUOKRATTAVIIN	-20 000		-20 000	-7 308,30	-12 691,70
INVESTOINNIT LAITOSTOIMINTAAN (MENOT)	-426 000	46 000	-380 000	-294 280,81	-85 719,19
YLEISET ALUEET JA LIIKENNEVÄYLÄT (MENOT)	-124 000	-11 830	-135 830	-121 439,81	-14 390,19
LIIKUNTAPAIIKKA-INVESTOINTI (MENOT)	-112 000	28 000	-84 000	-93 836,59	9 836,59
LIIKUNTAPAIIKKA-INVESTOINTI (TULOT)		19 000	19 000	19 000,00	0,00
RUOKAPALVELUIDEN LAITEHANKINNAT (MENOT)	-28 000		-28 000	-18 921,50	-9 078,50
INVESTOINTITULOT	0	27 726	27 726	27 726,00	0,00
INVESTOINTIMENOT	-1 618 000	367 200	-1 250 800	-997 708,72	-262 927,87
INVESTOINNIT NETTO	-1 618 000	394 926	-1 223 074	-969 982,72	-262 927,87
RAHOITUSTOIMINNAN KASSAVIRTA					
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET					
ANTOLAINASAAMISTEN LISÄYS	0	0	0	0,00	0,00
ANTOLAINASAAMISTEN VÄHENNYS	11 150	0	11 150	11 150,00	0,00
LAINAKANNAN MUUTOKSET					
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN LISÄYS	280 000	-280 000	0	0,00	0,00
PITKÄAIKAISTEN LAINOJEN VÄH.	-147 000	-800 000	-947 000	-947 000,00	0,00
LYHYTAIAKISTEN LAINOJEN MUUTOS	0	800 000	800 000	300 000,00	500 000,00
MÄÄRÄRAHAT YHTEENSÄ	20 245 480	514 726	20 760 206	20 183 209,15	576 996,85
TULOARVIOT YHTEENSÄ	-20 116 860	-515 550	-20 632 410	-19 417 705,63	-1 224 540,96
MENOARVIOT YHTEENSÄ	128 620	-824	127 796	765 503,52	-637 707,52
NETTO				765 503,52	
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET				-706 949,97	
RAHAVAROJEN MUUTOS				58 553,55	
TARKISTUS:					
Tulojen alitukset (ilman invest. ja lainanottoa)	11 779 410	-33 000	11 746 410	11 441 465,78	304 944,22
Tulojen ylitykset	8 174 920	0	8 174 920	8 402 867,37	-227 947,37
Menojen alitukset (ilman investointeja, lainojen vähennystä ja poistoja)	-16 793 180	-82 750	-16 875 930	-15 840 744,38	-1 035 185,62
Menojen ylitykset (ilman investointeja)	-1 558 680	0	-1 558 680	-1 632 252,53	73 572,53
NETTO (vuosikate)	1 602 470	-115 750	1 486 720	2 371 336,24	-884 616,24
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-1 128 460	0	-1 128 460	-1 303 534,37	175 074,37
TILIKAUDEN TULOS	474 010	-115 750	358 260	1 067 801,87	-709 541,87
VARAUSTEN JA RAHAJEN MUUTOS	0	0	0	37 220,05	-37 220,05
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	474 010	-115 750	358 260	1 105 021,92	-746 761,92

KUNNAN TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA (ulkoiset)	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
Myyntituotot	1 425 885,97	1 394 590,43
Maksutuotot	115 043,72	97 286,30
Tuet ja avustukset	86 334,56	124 309,23
Vuokratuotot	668 291,94	646 189,71
Muut toimintatuotot	31 806,23	22 520,48
TOIMINTATUOTOT	2 327 362,42	2 284 896,15
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-3 107 004,52	-3 158 608,96
Henkilöstökorvaukset	35 430,23	41 950,43
Palkat ja palkkiot	-3 071 574,29	-3 116 658,53
Eläkekulut	-916 446,86	-1 070 726,18
Muut henkilösivukulut	-103 838,45	-168 247,74
Henkilösivukulut	-1 020 285,31	-1 238 973,92
Henkilöstökulut	-4 091 859,60	-4 355 632,45
Palvelujen ostot		
Asiakaspalvelujen ostot	-9 924 220,39	-10 427 422,69
Muiden palvelujen ostot	-1 539 748,05	-1 678 588,90
Palvelujen ostot	-11 463 968,44	-12 106 011,59
Ostot tilikauden aikana	-1 395 132,19	-1 309 135,09
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 395 132,19	-1 309 135,09
Avustukset	-267 589,55	-293 845,77
Avustukset	-267 589,55	-293 845,77
Vuokrat	-100 916,28	-101 812,26
Muut toimintakulut	-64 305,35	-39 875,47
TOIMINTAKULUT	-17 383 771,41	-18 206 312,63
TOIMINTAKATE/JÄÄMÄ	-15 056 408,99	-15 921 416,48
VEROTULOT	8 066 985,44	8 266 643,00
VALTIONOSUUDET	9 252 135,00	9 352 121,00
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT		
KORKOTUOTOT	116 173,05	130 290,80
MUUT RAHOITUSTUOTOT	81 677,24	81 409,20
KORKOKULUT	-19 886,10	-25 100,74
MUUT RAHOITUSKULUT	-69 339,40	-44 416,80
RAHOITUSTUOTOT JA-KULUT	108 624,79	142 182,46
VUOSIKATE	2 371 336,24	1 839 529,98
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 093 242,37	-1 073 701,79
Arvonalentumiset	-210 292,00	
Poistot ja arvonalentumiset	-1 303 534,37	-1 073 701,79
TILIKAUDEN TULOS	1 067 801,87	765 828,19
Varausten ja rahastojen muutokset		
Poistoeron muutos	37 220,05	4 972,33
Rahastojen muutos		
Varausten ja rahastojen muutokset	37 220,05	4 972,33
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1 105 021,92	770 800,52
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	13,4	12,6
Vuosikate/Poistot, %	181,9	171,3
Vuosikate, euroa/asukas	1 053	804
Asukasmäärä	2 253	2 287

RAHOITUSLASKELMA	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
Vuosikate	2 371 336,24	1 839 529,98
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	14 919,80
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Investointimenot	-997 708,72	-926 531,39
Rahoitusosuudet investointeihin	24 000,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	3 726,00	29 650,00
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	1 401 353,52	957 568,39
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
ANTOLAINAUKSEN MUUTOKSET		
Antolainasaamisten lisäys	0,00	0,00
Antolainasaamisten vähennys	11 150,00	11 150,00
LAINAKANNAN MUUTOKSET		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-947 000,00	-161 000,00
Lyhytaikaisten lainojen muutos	300 000,00	-1 000 000,00
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	-19 310,63	-11 310,51
Pitkäaikaisten saamisten muutos	0,00	0,00
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-644 986,55	73 706,63
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-42 652,79	183 444,33
MUUT MAKSUVALMIUDEN MUUTOKSET YHTEENSÄ	-706 949,97	245 840,45
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-1 342 799,97	-904 009,55
RAHAVAROJEN MUUTOS	58 553,55	53 558,84
KASSAVARAT 31.12.	3 451 411,60	3 392 858,05
KASSAVARAT 1.1.	3 392 858,05	3 339 299,21
KASSAVAROJEN MUUTOS	58 553,55	53 558,84
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRRAN KERTYMÄ 5	1 416	598
INVESTOINTIEN TULORAHOTUS, %	243,5	198,5
PÄÄOMAMENOJEN TULORAHOTUS, %	123,5	169,1
LAINANHOITOKATE	2,5	10,0
KASSAN RIITTÄVYYS, PV	68,2	64,0
ASUKASMÄÄRÄ	2 253	2 287
Lainakanta 31.12. (milj. €)	0,8	1,5
Lainakanta 31.12., €/asukas	360	638
Lainasaamiset (milj. €)	0,5	0,6

TASE	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	18 572,70	8 870,98
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 581 624,02	2 581 624,02
Rakennukset	7 253 606,26	7 615 515,39
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 033 875,25	3 953 622,61
Koneet ja kalusto	59 122,46	64 021,38
Muut aineelliset hyödykkeet	3 363,76	3 363,76
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Keskeneräiset hankinnat	131 813,63	219 755,59
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	131 813,63	219 755,59
Aineelliset hyödykkeet	14 063 405,38	14 437 902,75
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet		
Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä	558 776,39	558 776,39
Kuntayhtymäosuudet	501 265,81	504 991,81
Osakkeet ja osuudet osak.ja omist.yht.	1 086 701,67	1 051 831,67
Muut osakkeet ja osuudet	5 278,00	5 178,00
Osakkeet ja osuudet	2 152 021,87	2 120 777,87
Muut pitkäaikaiset lainasaamiset	548 297,70	559 447,70
Muut pitkäaikaiset saamiset	11 150,00	11 150,00
Sijoitukset	2 711 469,57	2 691 375,57
PYSYVÄT VASTAAVAT	16 793 447,65	17 138 149,30
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	503 603,72	489 728,23
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	503 603,72	489 728,23
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Saamiset		
Pitkäaikaiset myyntisaamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	349 667,46	326 889,53
Lainasaamiset	73 412,50	50 000,00
Muut lyhytaikaiset saamiset	202 505,89	97 631,88
Lyhytaikaiset saamiset	625 585,85	474 521,41
Siirtosaamiset		
Muut siirtosaamiset	535 719,83	41 021,65
Siirtosaamiset	534 943,76	41 021,65
Saamiset	1 160 529,61	515 543,06
Rahoitusarvopaperit		
Osakkeet ja osuudet	2 891 850,37	2 912 289,16
Rahoitusarvopaperit	2 891 850,37	2 912 289,16
Rahat ja pankkisaamiset	559 561,23	480 568,89
VAIHTUVAT VASTAAVAT	4 611 941,21	3 908 401,11
VASTAAVAA	21 908 992,58	21 536 278,64

TASE	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	12 684 598,33	12 684 598,33
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	4 969 978,79	4 199 178,27
Tilikauden yli-/alijäämä	1 105 021,92	770 800,52
OMA PÄÄOMA	18 759 599,04	17 654 577,12
Poistoero	0,00	37 220,05
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0,00	37 220,05
Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
Lahjoitusrahastojen pääomat	635 039,80	640 474,94
Muut toimeksiantojen pääomat		
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	635 039,80	640 474,94
VIERAS PÄÄOMA		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	465 000,00	1 262 000,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Saadut ennakot	3 531,95	3 531,95
Muut pitkäaikaiset velat	189 549,09	182 173,09
Pitkäaikainen vieraspääoma	658 081,04	1 447 705,04
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	347 000,00	197 000,00
Saadut ennakot	22 200,00	0,00
Ostovelat	875 115,83	680 386,97
Muut velat	88 846,37	92 663,82
Siirtovelat		
Siirtyvät korot	793,18	10 352,68
Lomapalkkajaksotus	385 102,52	385 583,56
Valtionosuuden palautukset	0,00	11 651,22
Muut siirtovelat	137 214,80	378 663,24
Siirtovelat	523 110,50	786 250,70
Lyhytaikainen vieraspääoma	1 856 272,70	1 756 301,49
VIERAS PÄÄOMA	2 514 353,74	3 204 006,53
VASTATTAVAA	21 908 992,58	21 536 278,64
 Omavaraisuusaste, %	 85,7	 82,2
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	12,7	16,1
Kertynyt yli-/alijäämä (milj. €)	6,1	5,0
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2697	2173
Lainakanta 31.12. (milj. €)	0,8	1,5
Lainakanta 31.12., €/asukas	360	638
Lainasaamiset (milj. €)	0,5	0,6
Asukasmäärä	2253	2287

KONSERNITULOSLASKELMA

Tilivuosi
2017Tilivuosi
2016

Toimintatuotot	4 784 476,25	4 341 426,07
Toimintakulut	-20 319 048,08	-21 187 300,80
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	3 757,61	832,08
Toimintakate	-15 530 814,23	-16 845 042,65
Verotulot	8 066 985,44	8 266 643,00
Valtionosuudet	10 367 671,33	10 594 760,72
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	105 360,28	120 816,01
Muut rahoitustuotot	61 700,62	82 636,46
Korkokulut	-42 421,41	-48 492,47
Muut rahoituskulut	-108 278,82	-70 940,08
Vuosikate	2 920 203,20	2 100 380,99
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 546 538,50	-1 489 212,99
Tilikauden yli- ja alipariarvot	-49,41	0,00
Arvonalentumiset	-238 364,24	-149 365,01
Satunnaiset erät	3 658,29	3 308,10
Tilikauden tulos	1 138 909,35	465 111,09
Tilinpäätössiirrot	-2 032,95	0,00
Tilikauden verot	-3 111,38	-2 400,42
Laskennalliset verot	-1 188,17	-206,39
Vähemmistöosuudet	-39 851,65	89 475,73
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 092 725,20	551 980,01

KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/Toimintakulut, %	23,5	20,5
Vuosikate/Poistot, %	53,0	70,9
Vuosikate €/asukas	1 296	918
Asukasmäärä	2 253	2 287

KONSERNIRAHOITUSLASKELMA

	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 920 203,20	2 100 381,00
Satunnaiset erät	3 658,21	3 308,10
Tilikauden verot	-5 338,64	-2 720,25
Tulorahoituksen korjauserät	17 984,89	15 069,44
	2 936 507,65	2 116 038,29
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 093 233,67	-3 285 728,19
Investointitulot	65 087,62	51 229,63
Investoinnit netto	-3 028 146,06	-3 234 498,56
Toiminnan ja investointien rahavirta	-91 638,40	-1 118 460,27
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-3 668,18	-2 422,65
Antolainasaamisten vähennykset	3 398,81	3 153,65
Antolainauksen muutokset	-269,37	731,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	188 609,85	4 277 420,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 192 890,17	-408 296,28
Lyhytaikaisten lainojen muutos	297 905,49	-993 660,42
Lainakannan muutokset	-706 374,83	2 875 463,30
Oman pääoman muutokset	-41 632,74	111 816,11
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-19 277,21	-10 837,00
Vaihto-omaisuuden muutos	-25 878,50	991,89
Saamisten muutos	-720 395,10	31 161,35
Korottomien velkojen muutos	107 914,83	715 531,96
Muut maksuvalmiuden muutokset	-657 635,98	736 848,20
Rahoituksen rahavirta	-1 405 912,93	3 724 858,61
Rahavarojen muutos	-1 497 551,33	2 606 398,34
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	4 673 737,06	6 171 288,39
Rahavarat 1.1.	6 171 288,39	3 564 890,06
	-1 497 551,33	2 606 398,33
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulorahoitus, %	96,4	65,4
Lainanhoitokate	2,4	4,7
Kassanriittävyys (pv)	68	90

KONSERNITASE	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet	123 127,90	117 316,76
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	2 856 539,56	2 858 564,45
Rakennukset	11 261 491,81	11 761 842,91
Kiinteät rakenteet ja laitteet	4 043 216,90	3 963 292,31
Koneet ja kalusto	228 105,49	229 068,37
Muut aineelliset hyödykkeet	3 381 610,11	1 028 527,91
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	378 818,17	886 736,12
Aineelliset hyödykkeet	22 149 782,04	20 728 032,06
Sijoitukset		
Osakkeet ja osuudet	1 129 892,48	1 104 931,98
Lainasaamiset	58 932,73	59 255,25
Muut saamiset	12 625,16	11 998,23
Sijoitukset	1 201 450,36	1 176 185,46
PYSYVÄT VASTAAVAT	23 474 360,31	22 021 534,29
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	515 282,21	501 098,54
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	49 064,42	22 857,19
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	2 047,34	386,19
Lyhytaikaiset saamiset	1 425 812,58	649 374,82
Saamiset	1 427 859,92	649 761,00
Rahoitusarvopaperit	2 925 410,35	2 950 159,25
Rahat ja pankkisaamiset	1 748 326,70	3 221 129,14
VAIHTUVAT VASTAAVAT	6 150 661,40	6 843 906,59
VASTAAVAA	30 140 303,91	29 366 539,42
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	12 684 598,33	12 684 598,33
Rahastot	661 829,25	678 023,72
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	4 442 062,77	3 899 761,41
Tilikauden yli-/alijäämä	1 092 725,20	551 980,01
OMA PÄÄOMA	18 881 215,56	17 814 363,47
VÄHEMMISTÖOSUUS	67 260,55	29 892,76
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset		
Poistoero	0,00	0,00
Vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	0,00	0,00
Pakolliset varaukset	54 406,16	57 351,76
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	654 008,93	659 008,20
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen korollinen vieraspääoma	6 795 162,76	7 679 256,00
Pitkäaikainen koroton vieraspääoma	181 400,16	172 538,13
Lyhytaikainen korollinen vieraspääoma	801 016,66	584 045,56
Lyhytaikainen koroton vieraspääoma	2 705 833,13	2 370 083,54
VIERAS PÄÄOMA	10 483 412,71	10 805 923,23
VASTATTAVAA	30 140 303,91	29 366 539,42
Omavaraisuusaste, %	62,9	60,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	45,9	45,9
Kertynyt yli-/alijäämä (milj. €)	5,5	4,5
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2457	1947
Lainakanta 31.12. (milj. €)	7,6	8,3
Lainakanta 31.12. €/asukas	3372	3613
Lainasaamiset (milj. €)	0,05	0,06
Asukasmäärä	2253	2287

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

1) tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät;

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verot kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Investointien kirjaamisessa pysyviin vastaaviin on pienhankintarajana käytetty kunnanvaltuuston vahvistamaa alarajaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt poistosuunnitelman ja poistoaikoja on tarkistettu 1.1.2013 alkaen. Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarviointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseessa hankintamenoon.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Liite 1 A: Konsernitilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 4:2. §);

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konserniin on yhdistelty tytäryhteisöt ja kuntayhtymät omistussuuden mukaisesti.

Osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty konserniin, niiden pääomaosuuksien vaikutus kunnan konsernitilinpäätökseen ei ole olennainen.

Konsernitilinpäätöksen laskentaperiaatteet

Tytäryhteisöt on yhdistelty kunnan konserniin rivi riviltä. Kuntayhtymät on yhdistelty lukuarvoiltaan omistussuuden mukaisesti.

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu. Kunnan ja kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu.

Kiinteistö- ja asunto-osakeyhtiöiden rakennusten poistot on oikaistu suunnitelmanmukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisöjen poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Taseessa oleva poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan jaettuna edellisten tilikausien ylijäämään ja tilikauden ylijäämään ja niiden muutos konsernituloslaskelmassa tilikauden ylijäämään.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Keski-Suomen liitto palautti peruspääomaa, jolloin kunnan omistus pieneni 0,90 prosentista 0,75 prosenttiin.

Konsernin rahavarat on korjattu vuoden 2016 vertailutietoihin, tytäryhteisön shekkiluotto vähensi rahavaroja.

Korjaus muutti myös lyhytaikaisten lainojen muutosta.

Liite 6:

Toimintatuotot kunnan määrittelemänä tehtäväkokonaisuuksina. Kunnan tai kuntayhtymän liiketoimintojen toimintatuotot esitetään tehtäväalueisiin tai tulolajeihin sisällytettynä;

Toimintatuotot tehtäväalueittain				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2016	2015
Yleishallinto	508 796	210 286	169 721	443 565
Sosiaali ja terveyspalvelut	1 326 766	1 264 157		
Opetus- ja kulttuuripalvelut	1 007 145	966 831	692 388	766 437
Tekniset palvelut	1 941 770	1 898 137	1 422 787	1 454 432
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>4 784 476</i>	<i>4 341 427</i>	<i>2 284 896</i>	<i>2 664 434</i>

Liite 7:

Verotulot eriteltyinä kunnan tuloveroon, osuuteen yhteisöveron tuotosta, kiinteistöveroon ja muihin verotuloihin (kuntajaoston tuloslaskelmaohje kohta 5.1)

Verotulojen erittely		
	2017	2016
Kunnan tulovero	5 720 503,23	6 062 711,63
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 005 696,50	861 217,54
Kiinteistövero	1 340 785,71	1 342 713,83
Muut verotulot		
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>8 066 985,44</i>	<i>8 266 643,00</i>

Tuloveroprosentti**v. 2015 -****v. 2010-2014**

20,75

19,75

Kiinteistöveroprosentit

Yleinen kiinteistövero

1,00

1,00

Vakituisen asunnon rakennusten

0,50

0,50

Muu kuin vak.asuinrakennuksen

1,10

1,10

Liite 8:

Valtionosuudet eriteltyinä

Valtionosuuksien erittely		
	2017	2016
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	7 670 502,00	7 759 275,00
Verotuloihin perustuva valtionos.tasaus	1 711 860,00	1 857 745,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtos.	-130 227,00	-264 899,00
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>9 252 135,00</i>	<i>9 352 121,00</i>

Liite 9:

Palveluiden ostot eriteltynä asiakaspalveluiden ostoihin ja muiden palveluiden ostoihin.

Palveluiden ostojen erittely		
	2017	2016
Asiakaspalveluiden ostot	9 924 220	10 427 423
Muiden palveluiden ostot	1 539 748	1 678 589
<i>Kunnan palveluiden ostot yhteensä</i>	11 463 968	12 106 012

Liite 11:

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista (KPA 2:3.1 3-kohta)

Kuhmoisten kunnan käyttöomaisuuden poistosuunnitelma (Pienhankintaraja 10 000 €)	1.1.2009 - 31.12.2012	1.1.2013 alkaen
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot		2 v.
Aineettomat oikeudet		5 v.
Liikearvo		2 v.
Muut pitkävaikutteiset menot		
- Atk-ohjelmat	4 v.	2 v.
- Muut	4 v.	2 v.
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	Ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennelmat	40 v. tasapoisto	20 v. tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	25 v. tasapoisto	20 v. tasapoisto
Talousrakennukset	17 v. tasapoisto	10 v. tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	25 v. tasapoisto	20 v. tasapoisto
Asuinrakennukset	40 v. tasapoisto	30 v. tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Kadut, tiet, torit, puistot	17 v. tasapoisto	15 v. tasapoisto
Sillat, laiturit, uimalat	20 v. tasapoisto	10 v. tasapoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	20 v. tasapoisto	15 v. tasapoisto
Sähköjohdot, muuntoas., ulkoval.	17 v. tasapoisto	15 v. tasapoisto
Vesi- ja viemäriverkosto	35 v. tasapoisto	30 v. tasapoisto
Kaukolämpöverkko		20 v. tasapoisto
Puhelinverkko, keskusasema ja alakesk.		10 v. tasapoisto
Maakaasuverkko		20 v. tasapoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot		15 v. tasapoisto
Sähkö-, vesi-, yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	15 v. tasapoisto	10 v. tasapoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet		15 v. tasapoisto
Liikenteen ohjauslaitteet		10 v. tasapoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet, rakenteet	12 v. tasapoisto	10 v. tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Rautaiset alukset	17 v. tasapoisto	15 v. tasapoisto
Puiset alukset ja muut uivat työkonet		8 v. tasapoisto
Muut kuljetusvälineet	7 v. tasapoisto	4 v. tasapoisto
Muut liikkuvat työkonet	7 v. tasapoisto	5 v. tasapoisto
Muut raskaat työkonet		10 v. tasapoisto
Muut kevyet koneet		5 v. tasapoisto
Sairaala-, terveydenhuolto- yms. laitteet		5 v. tasapoisto
Atk-laitteet	4 v. tasapoisto	3 v. tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	4 v. tasapoisto	3 v. tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet		
Luonnonvarat	Käytönmukainen	Käytönmukainen
Arvo- ja taide-esineet	Ei poistoa	Ei poistoa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	Ei poistoa
Käyttöomaisuus arvopaperit ja muut pitkäaik. sij.		
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoa	Ei poistoa

Liite 13:

Selvitys olennaisista muihin toimintatuottoihin sisältyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitoista ja olennaisista muihin toimintakuluihin sisältyvistä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappioista (Kuntajaoston tuloslaskelmaohje luvut 2.3 ja 4.5)

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot			0	0
Rakennusten myyntivoitot			0	0
Muut myyntivoitot	11 146	4 794	0	3 650
Myyntivoitot yhteensä	11 146	4 794	0	3 650
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot			0	0
Rakennusten myyntitappiot			0	0
Muut myyntitappiot	14 904	19 799	0	18 570
Myyntitappiot yhteensä	14 904	19 799	0	18 570

Liite 14:

Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät (KPA 2:3.1 2-kohta)

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely				
	Konserni		Kunta	
	2017	2015	2017	2015
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	3 442	1 733	0	0
<i>Satunnaiset kulut yhteensä</i>	76	0	0	0

Liite 15:

Yhteismäärät muihin rahoitustuottoihin sisältyvistä tuotoista, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä (KPA 2:3.1 § 5-kohta), jos ne ovat olennaisia

Rahoitustuottojen ja -kulujen erittely		
	2017	2016
Korkotuotot antolainoista ulkopuolisille	8 969	9 094
Korkotuotot sijoituksista, talletuksista ja maksuliik.	107 204	121 197
Sijoitusten ja arvopapereiden tuotot	30 982	54 214
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	10 968	10 968
Korvaus jäännöspääomasta vesihuoltolaitos ja kaukolämpöverkko	12 283	11 276
Verotilitysten korot ja korotukset	40	0
Viivästyskorkotuotot	4 603	4 952
Muut rahoitustuotot	22 801	
RAHOITUSTUOTOT YHTEENSÄ	197 850	211 701
Korkokulut lainoista	-19 886	-25 101
Arvon alentumiset sijoitukset ja arvopaperit	-24 902	-27 792
Korvaus jäännöspääomasta vesihuoltolaitos ja kaukolämpöverkko	-12 283	
Verotilitysten korot ja korotukset	-162	-684
Viivästyskorkokulut	-164	-442
Muut rahoituskulut	-31 829	-15 501
RAHOITUSKULUT YHTEENSÄ	-89 227	-69 519
Rahoitustuotot ja -kulut netto	108 624	142 182

Liite 16:

Erittely poistoeron muutoksista. Tietyissä tapauksissa kunta tai kuntayhtymä voi kirjata poistoeroa myös verotussyistä (EVL 54 §). Asiaa on selostettu yksityiskohtaisemmin kuntajaoston tase-ohjeen luvussa 6. **Jos** poistoeron muutokseen sisältyy verotussyistä tehtyä poistoeroa, on poistoeron muutos eriteltävä liitetiedoissa

Erittely poistoeron muutoksista		
	2017	2016
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	37 220	4 972
Suunnitelman mukaisten poistojen ja verotuksessa tehtyjen poistojen erotus (- tai +)		
<i>Poistoerojen muutokset yhteensä</i>	<i>37 220</i>	<i>4 972</i>

Loppu poistoero tuloutettu kokonaan pois taseesta, poistoeroa ei ole enää vuoden 2018 tilinpäätöksessä.

Liite 19 A:

Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet											Kaikki yhteensä
	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet							
	Aineet- tomat oikeudet	Muut pit- kävaikut. menot	Yhteensä	Maa- ja vesi- alueet	Raken- nukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineel- liset hyödyk.	Ennakko- maksut ja keskener.	Yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	8 870,98	8 870,98	2 581 624,02	7 615 515,39	3 953 622,61	64 021,38	3 363,76	219 755,59	14 437 902,75	14 446 773,73
Lisäykset tilikauden aikana		20 347,61	20 347,61		288 826,38	489 209,60	32 541,50		131 813,63	942 391,11	962 738,72
Rahoitusosuudet tilikaudella						-19 000,00	-5 000,00			-24 000,00	-24 000,00
Vähennykset tilikauden aikana										0,00	0,00
Siirrot erien välillä					9 463,59		0,00		-9 463,59	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-10 645,89	-10 645,89		-660 199,10	-389 956,96	-32 440,42			-1 082 596,48	-1 093 242,37
Arvonlennukset ja niiden										0,00	0,00
palautukset									-210 292,00	-210 292,00	-210 292,00
Poistamaton hankintameno 31.12	0,00	18 572,70	18 572,70	2 581 624,02	7 253 606,26	4 033 875,25	59 122,46	3 363,76	131 813,63	14 063 405,38	14 081 978,08
										0,00	0,00
Arvonkorotukset										0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	18 572,70	18 572,70	2 581 624,02	7 253 606,26	4 033 875,25	59 122,46	3 363,76	131 813,63	14 063 405,38	14 081 978,08

Liite 19 B:

Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset											
	Osakkeet ja osuudet					Jvk-, muut laina- ja muut saamiset					
	Osakkeet konserni- yhtiöt	Osakkeet osakk. ja omistus- yhteisöt	Kunta- yhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Saamiset konserni- yhteisöt	Saamiset osakk. ja omistus- yht.	Saami- set kunta- yhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä	Kaikki yhteensä
Hankintameno 1.1.	558 776,39	747 787,58	504 991,81	309 222,09	2 120 777,87	502 747,70	0,00	0,00	67 850,00	570 597,70	2 691 375,57
Lisäykset		34 870,00		100,00	34 970,00					0,00	34 970,00
Vähennykset			-3 726,00		-3 726,00	-8 000,00			-3 150,00	-11 150,00	-14 876,00
Siirrot erien välillä					0,00					0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	558 776,39	782 657,58	501 265,81	309 322,09	2 152 021,87	494 747,70	0,00	0,00	64 700,00	559 447,70	2 711 469,57
Arvonlennukset					0,00					0,00	0,00
Arvonkorotukset										0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	558 776,39	782 657,58	501 265,81	309 322,09	2 152 021,87	494 747,70	0,00	0,00	64 700,00	559 447,70	2 711 469,57

Liitteet 20-22:

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus	Konsernin omistus- osuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikau- den voitosta/ tappiosta
Tytäryhteisöt						
Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy	Kuhmoinen	100 %	100 %	365	2927	46
Asunto Oy Kuhmoisten Päijälänkoti	Kuhmoinen	100 %	100 %	286	2	-2
Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy (emoyhtiö) Yhdistelty konsernitase	Kuhmoinen	100 %	100 %	-88	4492	78
			Yhteensä	563	7421	122
Kuntayhtymät						
Keski-Suomen liitto	Jyväskylä	0,75 %	0,75 %	9	25	-1
Pirkanmaan Sairaanhoidopiiri ky	Tampere	0,16 %	0,16 %	328	273	17
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	1,27 %	1,27 %	1309	313	-35
Koulutuskeskus Salpaus ky	Lahti	0,23 %	0,23 %	186	26	6
			Yhteensä	1832	637	-13
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt						
Asunto Oy Kuhmoisten Hokkalanperä	Kuhmoinen	31,7 %	31,7 %	8	51	-2
Kiinteistö Oy Pohjoisportti	Kuhmoinen	35,05 %	35,05 %	334	15	1
Muut yhteisöt (konserniin kuulumattomat)						
Asunto Oy Peltohokkala	Kuhmoinen	21,47 %				
Asunto Oy Kokkonniemi	Kuhmoinen	4,27 %				
Asunto Oy Paajaranta	Kuhmoinen	11,44 %				
Asunto Oy Päijälänaho	Kuhmoinen	0,00 %				
Asunto Oy Hokkalankulma	Kuhmoinen	6,32 %				
Asunto Oy Kokonranta	Kuhmoinen	14,93 %				
Neo Industrial Oy (Neonmarkka Oy)	Helsinki					
Keski-Suomen Osuuspankki	Jyväskylä					
Osuuskauppa Keskimaa	Jyväskylä					

Muutokset**Kuntayhtymät**

Keski-Suomen liiton omistusosuus pienentynyt 0,90 prosentista 0,75 prosenttiin.

Koulutuskeskus Salpaus Ky:n omistusosuus muuttunut 0,21 prosentista 0,23 prosenttiin.

Liite 23:

Erikseen pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset tytäryhteisöiltä, kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä sekä osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyksiltä

- myyntisaamiset (Vs C II pitkäaikaiset 1, lyhytaikaiset 1);
 - lainasaamiset (Vs C II pitkäaikaiset 1, lyhytaikaiset 1);
 - muut saamiset (Vs C II pitkäaikaiset 1, lyhytaikaiset 1);
 - siirtosaamiset (Vs C II pitkäaikaiset 1, lyhytaikaiset 1);
- (KPA 2:4.3 § 3-kohta)

Saamisten erittely				
	2017		2016	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		28 987		47 620
Lainasaamiset	494 748	50 000	502 748	
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		8 074		8 065
Yhteensä	494 748	87 061	502 748	55 684
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset				
Lainasaamiset				
Muut saamiset				
Siirtosaamiset		9		9
Yhteensä	0	9	0	9
Saamiset yhteensä	494 748	87 070	502 748	55 693

Liite 24:

Saamisiin sisältyvät olennaiset erät

Saamisiin sisältyvät olennaiset erät		
	2017	2016
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	349 667	326 890
Lyhytaikaiset lainasaamiset	73 413	50 000
Valtionosuussaaminen	67 763	29 967
Alv- saaminen	113 544	67 265
Jämsän kaupunki (sote)	480 757	0
Liikuntapaikkahankkeen tuki (avi)	19 000	0
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ky	5 771	5 771
Elokuvasäätiön tuki	6 000	9 000
Siirtosaamiset tyttareltä	8 065	8 065
Muut siirtosaamiset	36 550	18 586
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	1 160 530	515 543

Liite 25:

Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana (KPA 2:5.1 § 1-kohta)

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Peruspääoma 1.1.	12 684 598	12 684 598	12 684 598	12 684 598
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	12 684 598	12 684 598	12 684 598	12 684 598
Arvonkorotusraho 1.1.	22 441	23 431		
Lisäykset				
Vähennykset	-14 914	-990		
Arvonkorotusraho 31.12.	7 527	22 441		
Muut omat rahastot	654 302	655 583		
Vahinkorahaston pääoma 1.1.				
Siirrot rahastoon				
Siirrot rahastosta				
Vahinkorahaston pääoma 31.12.				
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	654 302	655 583		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	4 442 063	3 897 524	4 969 979	4 199 178
Siirto vahinkorahastoon				
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	4 442 063	3 899 761	4 969 979	4 199 178
Tilikauden yli-/alijäämä	1 092 725	551 980	1 105 022	770 801
Oma pääoma yhteensä	18 881 215	17 814 364	18 759 599	17 654 577

Konsernin 2016 ja 2017 edellisten tilikausien ja tilikauden yli/alijäämät eivät ole vertailukelpoiset.

Konsernissa v. 2017 saldot sisältävät vapaaehtoisten varausten siirron omaan pääomaan.

Liite 27:

Tase-erien mukaan eritelty tieto sellaisista pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluvista veloista, jotka erääntyvät **myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua** (KPA 2:5.1 § 2-kohta).

Vuoden 2017 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät **1.1.2023 tai sen jälkeen**.

	Pitkäaikaiset velat		Lainat
Kunta	2017	2016	2023
Joukkovelkakirjalainat			
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	465 000	1 262 000	230 000
Lainat julkisyhteisöiltä	0	0	
Takausvastuun kautta tullut laina	0	0	
Lainat muilta luotonantajilta			
Saadut ennakot	3 532	3 532	
Ostovelat			
Liittymismaksut ja muut velat	189 549	182 173	
Siirtovelat			
Pitkäaikaiset velat yhteensä	658 081	1 447 705	230 000

Pitkäaikaiset velat		
Konserni	2017	2016
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 594 578	7 522 015
Lainat julkisyhteisöiltä	40 980	1 048
Lainat muilta luotonantajilta	156 073	156 192
Saadut ennakot	3 532	3 532
Ostovelat	0	0
Liittymismaksut ja muut velat	174 824	169 006
Siirtovelat		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	6 969 987	7 851 793

Liite 30:

Erikseen pitkä- ja lyhytaikaiset velat tytäryhteisöille, kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä ja osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille

- saadut ennakot (Vt E I 5, II 5)
- ostovelat (Vt E I 6, II 6)
- liittymismaksut ja muut velat (Vt E I 7, II 7)
- siirtovelat (Vt E I 8, II 8) (KPA 2:5.2 §)

Vieras pääoma				
	2017		2016	
	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen	Pitkä-aikainen	Lyhyt-aikainen
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot				
Ostovelat				
Muut velat	24 446,30		24 446,30	
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>	<i>24 446,30</i>	<i>0,00</i>	<i>24 446,30</i>	<i>0,00</i>
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Saadut ennakot				
Ostovelat				
Muut velat	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Velat osakkuus- tai sekä muille omistusyhteisyyksille				
Saadut ennakot				
Ostovelat				
Muut velat				
Siirtovelat				
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>
Vieras pääoma yhteensä	24 446,30	0,00	24 446,30	0,00

Liite 32:

Muut velat-erään sisältyvät olennaiset erät

Muut velat-erään sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Muut velat				
Liittymismaksut				
Muut velat				
Tilitettävä arvonlisävero	29 185	26 751	29 185	26 751
Ennakonpidätykset	57 751	61 047	56 890	60 280
Sosiaaliturvamaksut	2 830	5 480	2 771	5 396
Muut	29 146	81 555		237
Muut velat yhteensä	118 912	174 833	88 846	92 664

Liite 33:

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät (KPA 2:5.1 § 4-kohta)

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2017	2016	2017	2016
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot				
Siirtovelat				
Henkilöstökulujen jaksotukset	661 944	579 856	385 103	385 584
Korkojaksotukset	1 435	10 893	793	10 353
Jämsän kaupunki (sos. ja terveystoimi)	0	286 672	0	286 672
Palkkojen henkilösivukulut	106 243	93 094	95 626	67 462
Muut siirtovelat	273 283	152 355	41 589	36 180
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	1 042 905	1 122 870	523 111	786 250

Liite 42:

Henkilöstön lukumäärä 31.12. toimialoittain;

-vakinaiset

-määräaikaiset

Henkilöstön lukumäärä 31.12. toimialoittain		
	2017	2016
Yleishallinto	8,47	8,54
Sivistystoimi	56,33	56,97
Tekninen toimi	14,88	15,95
Investoinnit	0,65	0,65
yhteensä	80,33	82,1

Liite 43:

Tilikauden palkat, palkkiot, eläkekulut ja muut henkilösivukulut, jos henkilöstökuluja on aktivoitu taseeseen;

Henkilöstökulut		
	2017	2016
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	4 091 860	4 355 632
Henkilöstökuluja aktivoitu aineellisiin hyödykkeisiin	41 702	26 541
yhteensä	4 133 561	4 382 173

Liite 44:

Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja puolueelle tai puolueyhdistykselle tilitetut luottamushenkilömaksut (kuntalaki 82.3 §)

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetut luottamushenkilömaksut		
	2017	2016
Kuhmoisten keskustan paikallisyhdistys ry	761	585
Kuhmoisten työväenyhdistys ry	725	357
Kuhmoisten perussuomalaiset ry	495	515
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	1 980	1457

Liite 45:

Lakisääteistä tilintarkastusta suorittavalle tilintarkastusyhteisölle maksetut palkkiot.

Tilintarkastajan palkkiot		
	2017	2016
BDO Oy, JHTT-yhteisö		
Tilintarkastuspalkkiot	6984	9763
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät		1727
Muut palkkiot	680	846
Palkkiot yhteensä	7664	12336

VASTUUT 31.12.2017**KUNNAN TAKAUSVASTUUT 31.12.2017****v. 2017****v. 2016***** Kuhmoisten kunnan Vuokrakiinteistöt Oy**

Kuhmoisten Osuuspankki FI7451760480650685	614 266,57		
Kuhmoisten Osuuspankki FI3851760480646774	655 415,00		
Kuhmoisten Osuuspankki FI2651760480632634	199 603,66		
Kuhmoisten Osuuspankki FI8251760480632790	248 376,45	1 717 661,68	1 847 462,56

*** Kuhmoisten kunnan Vuokrakiinteistöt Oy (Jussilankuja)**

Kuntien Eläkevakuutus (9960792)		96 672,21	130 309,79
---------------------------------	--	-----------	------------

*** Kuhmoisten kunnan Vuokrakiinteistöt Oy (Rekolant.12)**

Kuntien Eläkevakuutus (20010058)		52 760,00	63 560,00
----------------------------------	--	-----------	-----------

*** Kuhmoisten kunnan Vuokrakiinteistöt Oy**

Kuntarahoitus Oyj/kuntayritystodistus 46658	50 000,00		
Kuntarahoitus Oyj/kuntayritystodistus 49724	50 000,00	100 000,00	100 000,00
Kuhmoisten kunnan Vuokrakiinteistöt Oy yhteensä		1 967 093,89	2 141 332,35

*** Kuhmoisten vanhustentaloyhdistys ry**

Kuhmoisten Osuuspankki 51760480646972		344 700,00	382 500,00
---------------------------------------	--	------------	------------

*** Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy (kvalt 21.12.2015 § 71)**

Kuntarahoitus Oyj 18236/16			
Kuntarahoitus Oyj 18235/16		3 832 500,00	3 900 000,00

TAKAUSVASTUUT YHTEENSÄ**6 144 293,89****6 423 832,35****KUNNAN ANTAMAT PANTIT***** Liikekiinteistö 291-404-6-20 Kuntala**

Kuhmoisten Osuuspankki			
Panttikirjat 1337-41 5 kpl	84 090,00		84 090,00
Panttikirja 1342 1 kpl	16 818,00		16 818,00
	100 908,00		100 908,00

Nordea

Panttikirjat 1381-83 3 kpl	252 000,00		252 000,00
Panttikirjat 1385-86 2 kpl	168 000,00		168 000,00
Panttikirjat 1387 1 kpl	33 600,00		33 600,00
Panttikirjat 1388 1 kpl	58 800,00		58 800,00
	512 400,00		512 400,00

ANNETUT PANTIT YHTEENSÄ**613 308,00****613 308,00****MUUT VASTUUT***** Kuntien takauskeskus (*)**

Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastausta	12 797 394,00		11 254 496,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta	8 457,98		8 400,73
*Leasingvuokravastuu/Tukirahoitus Oy	22 543,47		0,00

*** ALV-vastuut**

1 231 250,93 1 141 468,27

MUUT VASTUUT YHTEENSÄ**14 059 646,38****12 404 365,00****KAIKKI VASTUUT YHTEENSÄ****20 817 248,27****19 441 505,35**

*) Kuntien takauskeskuslain 478/1996 1 §:n mukaan Kuntien takauskeskuksen tarkoituksena on turvata kuntien yhteinen varainhankinta ja kehittää sitä.

Takauskeskus voi myöntää takauksia ainoastaan riittävää vakuutta vastaan. Takauskeskuslain 10 §:n mukaan takauskeskuksen jäsenyhteisöt vastaavat yhdessä takauskeskuksen sellaisten menojen ja sitoumusten rahoituksesta, joita ei muuten saada katetuksi, väestötietolain (507/93) 18 §:ssä tarkoitetun edeltävän vuodenvaihteen asukaslukujen mukaisessa suhteessa. Vuosina 2012 ja 2013 vakuudet ovat olleet riittävät, eikä takauskeskuslain 10 §:n mukaisia menoja tai sitoumuksia ole realisoitunut. Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kannanoton mukaan Kuntien takauskeskus tulee antamaan vuosittain kullekin jäsenelle tilinpäätöksen liitetietoja varten tarvittavat tiedot jäsenen takausvastoista.

VASTUUT 31.12.2017**KONSERNIN TAKAUSVASTUUT 31.12.2017**

	v. 2017	v. 2016
* Kuhmoisten kunnan Vuokrakiinteistöt		
Kunnan antamat takaukset:		
Kuhmoisten Osuuspankki	1 717 661,68	1 847 462,56
Kuntien eläkevakuutus	149 432,21	193 869,79
Kuntarahoitus Oyj/kuntayritystodistus 46658	50 000,00	50 000,00
Kuntarahoitus Oyj/kuntayritystodistus 49724	50 000,00	50 000,00
	1 967 093,89	2 141 332,35
Valtiokonttorille annetut panttikirjat:		
Pankkila	911 242,19	911 242,19
Kaskitie 9	789 642,31	789 642,31
Kaskitie 7	592 021,50	592 021,50
	2 292 906,00	2 292 906,00
Edellä luetellut kiinnitysvakuuksilla olevat Valtiokonttorin lainat on maksettu pois. AsL rajoitukset voimassa.		
Kuhmoisten Osuuspankille annetut panttikirjat:		
Riihelä		
panttikirja no 2969	100 000,00	100 000,00
Mylly-Pelto		
panttikirja no 2970	110 000,00	110 000,00
Asunto Oy Leppäkoski		
panttikirja no 2595, 3517 ja 3518	428 120,00	428 120,00
Asunto Oy Rekolantie 12 (2kpl á 100 000 €)	200 000,00	200 000,00
	838 120,00	838 120,00
Edellä lueteltuja kiinnitysvakuuksilla olevia Kuhmoisten Osuuspankin lainoja jäljellä 31.12.		
	149 155,35	187 590,33
* Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy (kvalt 21.12.2015 § 71)		
Kuntarahoitus Oyj 18236/16		
Kuntarahoitus Oyj 18235/16		
	3 832 500,00	3 900 000,00
* Vastuut kuntayhtymien veloista		
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin ky	301 250	268 797
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	375 906	282 141
Koulutuskeskus Salpaus kuntayhtymä	17 590	1 340
yhteensä	694 746	552 277

ERIYTETTY TILINPÄÄTÖS

KAUKOLÄMPÖVERKKO

TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN

KAUKOLÄMPÖVERKKO

TULOSLASKELMA	Alkuper. talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama
LIKEVAIHTO					
Myyntituotot, ulk.	290 000		290 000	256 991,91	33 008,09
Myyntituotot, sis.	172 000		172 000	182 146,91	-10 146,91
	462 000	0	462 000	439 138,82	22 861,18
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-451 000		-451 000	-468 503,79	17 503,79
Palvelujen ostot	-17 110		-17 110	-15 027,53	-2 082,47
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-10 100		-10 100	-8 244,16	-1 855,84
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-2 280		-2 280	-1 711,93	-568,07
Muut henkilösivukulut	-480		-480	-275,35	-204,65
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-64 260	0	-64 260	-65 207,56	947,56
Liiketoiminnan muut kulut	-1 110		-1 110	-1 789,00	679,00
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-84 340	0	-84 340	-121 620,50	37 280,50
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkokulut	-4 500		-4 500	-3 653,30	-846,70
Muut kulut	0		0	0,00	0,00
Korvaus jäännöspääomasta	-3 000		-3 000	-4 530,93	1 530,93
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-91 840	0	-91 840	-129 804,73	37 964,73

TULOSLASKELMA VERTAILU JA TUNNUSLUVUT

KAUKOLÄMPÖVERKKO

TULOSLASKELMA

(ulkoiset ja sisäiset)

Tilivuosi
2017Tilivuosi
2016

LIIKEVAIHTO

Myyntitulot (ei lämpö)	0,00	0,00
Myyntituotot, ulk.	256 991,91	251 264,76
Myyntituotot, sis.	182 146,91	143 392,45
	<u>439 138,82</u>	<u>394 657,21</u>
Valmistus omaan käyttöön		
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	0,00
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-468 503,79	-428 389,41
Palvelujen ostot	-15 027,53	-6 867,90
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-8 244,16	-7 550,27
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-1 711,93	-1 641,99
Muut henkilösivukulut	-275,35	-438,32
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-65 207,56	-64 256,40
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-1 789,00</u>	<u>-758,34</u>
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-121 620,50	-115 245,42
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkokulut	-3 653,30	-4 993,78
Muut kulut	0,00	0,00
Korvaus jäännöspääomasta	-4 530,93	-3 455,32
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-129 804,73	-123 694,52

Tuloslaskelman tunnusluvut:

Sijoitetun pääoman tuotto, %	-11,7	-12,7
Voitto, %	-29,6	-31,3

RAHOITUSLASKELMA

KAUKOLÄMPÖVERKKO	Tilivuosi	Tilivuosi
RAHOITUSLASKELMA	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Liikeliiketoiminta (-alijäämä)	-121 620,50	-115 245,42
Poistot ja arvonalentumiset	65 207,56	64 256,40
Rahoitustuotot ja -kulut	-8 184,23	-8 449,10
Tulorahoituksen korjauserät	4 530,93	3 455,32
	<u>-60 066,24</u>	<u>-55 982,80</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-228 279,05	0,00
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Investoinnit netto	<u>-228 279,05</u>	<u>0,00</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta	-288 345,29	-55 982,80
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-47 000,00	-47 000,00
Lainakannan muutokset	<u>-47 000,00</u>	<u>-47 000,00</u>
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos	-14 381,01	-15 773,03
Korottomien velkojen muutos	12 050,36	6 116,95
Muut maksuvalmiuden muutokset	<u>-2 330,65</u>	<u>-9 656,08</u>
Rahoituksen rahavirta	-49 330,65	-56 656,08
Rahavarojen muutos	-337 675,94	-112 638,88

TASE

KAUKOLÄMPÖVERKKO	Tilivuosi	Tilivuosi
TASE	2017	2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Muut pitkävaikutteiset menot	0,00	0,00
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 292 912,64	1 129 841,15
Koneet ja kalusto	0,00	0,00
Keskeneräiset hankinnat	0,00	0,00
Liittymismaksusaamiset sisäiset	141 538,53	88 567,53
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	71 851,08	86 013,80
Muut lyhytaikaiset saamiset	10 221,65	10 439,94
Siirtosaamiset	0,00	0,00
VASTAAVAA	1 516 523,90	1 314 862,42
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Jäännöspääoma	601 652,67	425 388,55
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	465 000,00	512 000,00
Muut pitkäaikaiset velat ulkoiset	189 549,09	182 173,09
Muut pitkäaikaiset velat sisäiset	141 538,53	88 567,53
Lyhytaikainen		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	47 000,00	47 000,00
Ostovelat	70 990,43	58 630,10
Muut velat		
Siirtovelat	793,18	1 103,15
VASTATTAVAA	1 516 523,90	1 314 862,42

**KUHMOISTEN VESIHUOLTOLAITOKSEN
TILINPÄÄTÖS- JA TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA
2017**

SISÄLLYSLUETTELO

Toimintakertomus ja tilikauden tuloksen käsittely	2
Tavoitteiden ja talousarviomäärärahojen toteutumiset	3
Tuloslaskelmat	4
Rahoituslaskelmat	7
Tase	8
Tilinpäätöksen liitetiedot	9

KUHMOISTEN KUNNAN VESIHUOLTOLAITOKSEN TILINPÄÄTÖS JA TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2017

Tehtävän toiminta-ajatus:

Vesihuollon tavoitteena on tuottaa puhdasta talousvettä kaikille verkostoon liittyneille kiinteistöille ja käsitellä viemäriverkkoon liittyneissä kiinteistöissä syntynyt jätevesi ympäristön kannalta turvallisesti.

Palvelusuunnitelman kuvaus:

Vesihuoltolaitos jakaantuu kahteen osaan, puhtaan veden tuotantoon ja jäteveden käsittelyyn.

Toimintakertomus

Vesihuoltolaitoksen myyty vesimäärä oli viime vuonna yhteensä 75 857 m³. Veden myynnin määrä on pysynyt keskimäärin aikaisempien vuosien tasolla. Aikaisemmilla veden myyntihinnan korjauksilla toiminnan talous on pysynyt lievästi voitollisena. Laitoksen liiketoiminta vastaa (VHL 119/2001) 18 §:n edellytyksiä. Suomen ympäristökeskuksen tietojärjestelmä VEETI:n mukaan kerrostalojen veden myynnin keskiarvohinta oli 4,52 €/m³ ja vastaava kunnan hinta oli 4,83 €/m³. Tällä perusteella veden hinnoittelu on vain hivenen koko maan keskihintaa korkeampi.

Kiinteistötyyppi	2016	
	(Koko maan keskiarvo)	KUHMOISTEN KUNNAN VESIHUOLTOLAITOS
Omakotitalo (150 m ²) (€/m ³)	6,02	5,57
Rivitalo (600 m ²) (€/m ³)	4,95	
Kerrostalo (2500 m ²) (€/m ³)	4,52	4,83

Vertailuhinta (€/m³) = (T + U) + ((V + 0.03 * X) / K).

T = Käyttömaksu (talousvesi) (€/m³)

U = Käyttömaksu (jätevesi) (€/m³)

V = Perusmaksut yhteensä (€/a)

X = Liittymismaksut yhteensä (€/a)

K = Kiinteistötyyppikohtainen kerroin: omakotitalo=180; rivitalo=900; kerrostalo=5000

Taulukko 1. Vedenhinnan vertailuhinnat (Suomen ympäristökeskus, VEETI-tietojärjestelmä)

Verkon saneeraamista oli viime vuonna lähinnä runkoverkostossa sekä muutamia taloventtiileitä vaihdettiin. 1960-luvulla rakennettua puhdasvesiverkkoa saneerattiin noin 65 metrin matkalta. Uutta vesihuoltoverkostoa ei ole rakennettu. Vesihuoltolaitoksen tarkoituksena on pitää olemassa oleva verkosto hyvässä kunnossa.

Veden laatuun ja hyvän talousveden jatkuvaan saantiin kiinnitämme huomiota. Viime kesän aikana vesijohtoverkosto kartoitettiin maastossa ja syksyllä siitä valmistui sähköinen kartta-aineisto. Kartoituksen tuloksilla voidaan parantaa toimintavarmuutta ja tarkentaa saneeraustarvetta. Myyntiin toimitetun veden laatu oli kuluvana vuonna hyvä ja puhdasvesi täytti asetetut laatuvaatimukset.

Jätevedenpuhdistamolla on ollut prosessin kesäaikainen tehostamishanke. Hankkeessa selvitettiin nykyisen laitoksen toimintatehon parantamisen mahdollisuuksia. Tuloksena oli, että kesäaikaista puhdistamistehoa on mahdollista parantaa nykyisellä laitteistolla. Hanke on ollut osana vuonna 2015 aloitettua ympäristöluvan määräaikaista tarkastusta.

TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY

Vesihuoltolaitoksen tilikauden tulos on 34 502,18 € ylijäämäinen, poistoeron vähennys on 27 564,23 €, joten tilikauden ylijäämäksi muodostuu 62 066,41 €.

Edellä mainitun poistoerokirjauksen jälkeen muodostuva tilikauden ylijäämä 62 066,41 € esitetään kirjattavaksi taseen tilikauden ylijäämätillille.

VESIHUOLTOLAITOS

Vastuuhenkilö: Tekninen johtaja

VALTUUSTON HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET**Sitovat tavoitteet**

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Verkostojen kunto	Vuotojen määrä	Verkoston dokumentointi, kuntokartoitus	Toteutunut
Häiriötön talous- ja jäteveden käsittely ja jakelu	Häiriöt per vuosi	Häiriötön jakelu	Toteutunut

LAUTAKUNNAN HYVÄKSYMÄT TAVOITTEET

Vaikuttavuustavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Laadukas juomavesi	Vedenlaadun seuranta	Veden laatu täyttää talousveden säännökset	Toteutunut
Jätevesien turvallinen käsittely	Jäteveden laadun seuranta	Jätevesi päästömääräysten rajoissa	Toteutunut osin (JVP:n uudet laitteet)
Vesihuoltosuunnitelman päivittäminen	Toteutuminen	Päivitys 31.12.2017 mennessä	Prosessissa ympäristöterveystarkastajalla

TOIMIALA: Vesihuoltolaitos	Alkupe- räinen talousarvio €	Talous- arvio- muutokset €	Talousarvio muutosten jälkeen €	Toteutuma 2017	Poikkeama	Toteutuma %
Toimintatulot:						
Myyntitulot	366 000		366 000	385 014,73	-19 015	105,2 %
Maksutulot						
Tuet ja avustukset						
Vuokratulot	410		410	410	410	0,0 %
Muut tulot	500		500	500	500	
tulot yhteensä	366 910	0	366 910	385 014,73	-18 105	104,9 %
Toimintamenot:						
Henkilöstömenot	71 910		71 910	60 737,46	11 173	84,5 %
Palvelujen ostot	106 550		106 550	84 077,15	22 473	78,9 %
Aineet, tarvikkeet, tavarat	61 810		61 810	76 365,87	-14 556	123,5 %
Avustukset						
Vuokramenot	600		600	180,62	419	30,1 %
Muut menot	300		300	1 662,74	-1 363	554,2 %
menot yhteensä	241 170	0	241 170	223 023,84	18 146	92,5 %
TOIMINTAKATE (netto)	125 740	0	125 740	161 990,89	-36 251	128,8 %
Rahoitustuotot ja -kulut						
Korkotuotot	0		0	2 983,61	-2 984	
Korvaus jäännöspääomasta	10 000		10 000	7 751,99	2 248	77,5 %
Rahoitustuotot ja -kulut	10 000	0	10 000	-4 768,38	14 768	-47,7 %
Laskennalliset- ja sisäiset erät:						
Poistot ja arvonalentumiset	159 760		159 760	150 004,05	9 756	93,9 %
Tulot	60 000		60 000	45 291,14	14 709	75,5 %
Menot	9 490		9 490	18 007,34	-8 517	189,8 %
KOKONAISTULOT	426 910	0	426 910	433 289,48	-6 379	101,5 %
KOKONAISMENOT	420 420	0	420 420	398 787,22	21 633	94,9 %
NETTO KUSTANNUS	6 490	0	6 490	34 502,26	-28 012	531,6 %
Vakituinen henkilöstö	1,59	0,00	1,59	1,59	0,00	

TULOSLASKELMAT

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

(ulkoiset ja sisäiset)

VESIHUOLTOLAITOS

TULOSLASKELMA	Alkuper. talousarvio	Talousarvio muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 31.12.2017	Poikkeama
LIKEVAIHTO					
Myyntituotot, ulk.	360 000		360 000	385 014,73	-25 014,73
Myyntituotot, sis.	60 000		60 000	45 291,14	14 708,86
Liittymismaksut	6 000		6 000	0,00	6 000,00
	426 000	0	426 000	430 305,87	-4 305,87
Valmistus omaan käyttöön					
Liiketoiminnan muut tuotot	910		910	0,00	910,00
Materiaalit ja palvelut					
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
Ostot tilikauden aikana	-61 810		-61 810	-76 365,87	14 555,87
Palvelujen ostot	-106 550		-106 550	-84 077,15	-22 472,85
Henkilöstökulut					
Palkat ja palkkiot	-56 570		-56 570	-47 945,18	-8 624,82
Henkilösivukulut					
Eläkekulut	-12 740		-12 740	-10 408,84	-2 331,16
Muut henkilsivukulut	-2 600		-2 600	-2 383,44	-216,56
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-159 760		-159 760	-150 004,05	-9 755,95
Liiketoiminnan muut kulut	-10 390		-10 390	-19 850,70	19 850,70
Liikelylijäämä (-alijäämä)	16 490	0	16 490	39 270,64	-22 780,64
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	0		0	2 983,53	-2 983,53
Muut kulut	0		0	0,00	0,00
Korvaus jäännöspääomasta	-10 000		-10 000	-7 751,99	-2 248,01
Tilikauden tulos	6 490	0	6 490	34 502,18	-28 012,18
Varausten ja rahastojen muutokset					
Poistoeron muutos				27 564,23	
Tilikauden ylijäämä/alijäämä				62 066,41	

TULOSLASKELMA VERTAILU

VESIHUOLTOLAITOS TULOSLASKELMA
(ulkoiset ja sisäiset)

	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
LIKEVAIHTO		
Myyntituotot, ulk.	385 014,73	372 766,78
Myyntituotot, sis.	45 291,14	52 686,71
	<u>430 305,87</u>	<u>425 453,49</u>
Valmistus omaan käyttöön		
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	403,68
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-76 365,87	-63 974,77
Palvelujen ostot	-84 077,15	-92 426,56
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-47 945,18	-64 073,32
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-10 408,84	-14 510,72
Muut henkilsivukulut	-2 383,44	-3 581,01
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-150 004,05	-162 497,81
Liiketoiminnan muut kulut	<u>-19 850,70</u>	<u>-9 807,07</u>
Liikeylijäämä (-alijäämä)	39 270,64	14 985,91
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 983,53	782,40
Muut kulut	0,00	0,00
Korvaus jäännöspääomasta	<u>-7 751,99</u>	<u>-7 821,16</u>
Tilikauden tulos	34 502,18	7 947,15
Varausten ja rahastojen muutokset		
Poistoeron muutos	<u>27564,23</u>	<u>2185,27</u>
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	62 066,41	10 132,42
 Tuloslaskelman tunnusluvut:		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	1,9	0,4
Voitto, %	14,4	2,4

VESIHUOLTOLAITOS TULOSLASKELMA
(ulkoinen)

	Tilivuosi 2017	Tilivuosi 2016
LIKEVAIHTO		
Myyntituotot, ulk.	385 014,73	372 766,78
Valmistus omaan käyttöön		
Liiketoiminnan muut tuotot	0,00	403,68
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-76 365,87	-61 278,48
Palvelujen ostot	-84 077,15	-83 773,29
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-47 945,18	-64 073,32
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-10 408,84	-14 510,72
Muut henkilösivukulut	-2 383,44	-3 581,01
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-150 004,05	-162 497,81
Liiketoiminnan muut kulut	-1 843,36	-7 180,47
Liikeliiketoiminta (-alijäämä)	11 986,84	-23 724,64
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	2 983,53	782,40
Muut kulut	0,00	0,00
Korvaus jäännöspääomasta	0,00	0,00
Tilikauden tulos	14 970,37	-22 942,24
Varausten ja rahastojen muutokset		
Poistoeron muutos	27 564,23	2 185,27
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	42 534,60	-20 756,97
 Tuloslaskelman tunnusluvut:		
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,8	-1,3
Voitto, %	11,0	-5,6

RAHOITUSLASKELMAT

Rahoituslaskelman toteutuminen

VESIHUOLTOLAITOS	Alkuper.	Talousarvio	Talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
RAHOITUSLASKELMA	talousarvio	muutokset	muutosten	31.12.2017	summa
Toiminnan rahavirta	€		jälkeen	€	€
Liikelyijäämä (-alijäämä)	6 490		6 490	11 986,84	-5 496,84
Poistot ja arvonalentumiset	159 760		159 760	150 004,05	9 755,95
Rahoitustuotot ja -kulut	10 000		10 000	-4 768,46	14 768,46
Tulorahoituksen korjauserät (sisäiset netto)	-50 510		-50 510	27 283,80	-77 793,80
Toiminnan rahavirta	125 740	0	125 740	184 506,23	-58 766,23
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-148 000		-148 000	-66 001,76	-81 998,24
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0				0,00
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot	0				0,00
Investoinnit netto	-148 000	0	-148 000	-66 001,76	-81 998,24
Toiminnan ja investointien rahavirta	-22 260	0	-22 260	118 504,47	-140 764,47

Rahoituslaskelman vertailu

VESIHUOLTOLAITOS	Tilivuosi	Tilivuosi
RAHOITUSLASKELMA	2017	2016
Toiminnan rahavirta		
Liikelyijäämä (-alijäämä)	39 270,64	14 985,91
Poistot ja arvonalentumiset	150 004,05	162 497,81
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 768,46	-7 038,76
Tulorahoituksen korjauserät		
	184 506,23	170 444,96
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-66 001,76	-70 905,43
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	0,00
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutustulot		
Investoinnit netto	-66 001,76	-70 905,43
Toiminnan ja investointien rahavirta	118 504,47	99 539,53
Rahoituksen rahavirta		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	0,00	0,00
Lainakannan muutokset	0,00	0,00
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00	0,00
Saamisten muutos	12 316,47	-52 914,77
Korottomien velkojen muutos	21 980,42	24 544,24
Muut maksuvalmiuden muutokset	34 296,89	-28 370,53
Rahoituksen rahavirta	34 296,89	-28 370,53
Rahavarojen muutos	152 801,36	71 169,00
Kassavarat 31.12.2017	223 970,36	71 169,00
Kassavarat 1.1.2017	71 169,00	0,00
	152 801,36	71 169,00

TASE

VESIHUOLTOLAITOS

	31.12.2017 Tilinpäätös	31.12.2016 Tilinpäätös
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Muut pitkävaikutteiset menot	6 744,70	
Maa- ja vesialueet	14 282,16	14 282,16
Rakennukset	379 770,12	425 419,56
Vesi- ja viemäriverkostot	1 008 509,05	1 051 760,21
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	125 126,94	121 684,09
Koneet ja kalusto	5 815,37	11 104,61
Liittymismaksusaamiset	10 150,00	10 150,00
PYSYVÄT VASTAAVAT	1 550 398,34	1 634 400,63
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Myyntisaamiset	145 618,85	158 726,49
Muut saamiset	6 199,32	5 408,15
Rahat ja pankkisaamiset	223 970,36	71 169,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT	375 788,53	235 303,64
VASTAAVAA	1 926 186,87	1 869 704,27
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	2 327 953,25	2 327 953,25
Edellisten tilikausien alijäämä	-539 411,98	-549 544,40
Tilikauden ylijäämä	62 066,41	10 132,42
OMA PÄÄOMA	1 850 607,68	1 788 541,27
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Poistoero	0,00	27 564,23
VIERAS PÄÄOMA		
Lyhytaikainen		
Ostovelat	36 184,33	16 585,65
Muut velat	403,09	466,47
ALV-velka	29 184,50	26 751,23
Siirtovelat	9 807,27	9 795,42
VIERAS PÄÄOMA	75 579,19	53 598,77
VASTATTAVAA	1 926 186,87	1 869 704,27

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Liite 1:

tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja -menetelmät sekä jaksotusperiaatteet ja -menetelmät (KPA 2:2.1 § 1-kohta);

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Investointien kirjaamisessa pysyviin vastaaviin on pienhankintarajana käytetty kunnanvaltuuston vahvistamaa alarajaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt poistosuunnitelman ja poistoaikoja on tarkistettu 1.1.2013 alkaen. Muutos on perustunut hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarvointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kunnanvaltuusto on kokouksessaan 12.12.2016 § 50 perustanut kuntaan Vesihuoltolaitoksen taseyksikön 1.1.2016 alkaen. Vertailut on nyt tehty edelliseen vesihuoltolaitoksen tilinpäätökseen. Vesihuoltolaitoksen poistoero on tuloutettu kokonaisuudessaan vuoden 2017 tilinpäätöksessä. Poistoeroa ei enään kirjata tuleviin tilinpäätöksiin eli poistoero 27 564,23 on vuoden 2017 tilinpäätöksessä kertaluonteinen erä.

Liite 6:

Toimintatuottojen erittely tehtäväkokonaisuuksina.

Toimintatuotot		
	2017	2016
Laskutetut vesimaksut (ulkoiset)	187 459	180 868
Laskutetut jätevesimaksut (ulkoiset)	160 323	160 837
Laskutetut vesimaksut (sisäiset)	23 537	26 435
Laskutetut jätevesimaksut (sisäiset)	21 755	26 252
Liittymismaksut	8 804	0
Muut tuotot	28 428	31 466
Toimintatuotot yhteensä	430 306	425 857

Liite 11:

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista
(KPA 2:3.1 3-kohta)

Kuhmoisten kunnan käyttöomaisuuden poistosuunnitelma (Pienhankintaraja 10 000 €)	1.1.2009 - 31.12.2012	1.1.2013 alkaen
Aineettomat hyödykkeet		
Kehittämismenot		2 v.
Aineettomat oikeudet		5 v.
Liikearvo		2 v.
Muut pitkävaikutteiset menot		
- Atk-ohjelmat	4 v.	2 v.
- Muut	4 v.	2 v.
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	Ei poistoa	Ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat		
Tehdas- ja tuotantorakennukset	25 v. tasapoisto	20 v. tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Vesi- ja viemäriverkosto	35 v. tasapoisto	30 v. tasapoisto
Sähkö-, vesi-, yms. laitosten laitoskoneet ja laitteet	15 v. tasapoisto	10 v. tasapoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet, rakenteet	12 v. tasapoisto	10 v. tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Muut kuljetusvälineet	7 v. tasapoisto	4 v. tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	7 v. tasapoisto	5 v. tasapoisto
Muut raskaat työkoneet		10 v. tasapoisto
Muut kevyet koneet		5 v. tasapoisto
Atk-laitteet	4 v. tasapoisto	3 v. tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	4 v. tasapoisto	3 v. tasapoisto
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	Ei poistoa	Ei poistoa

Liite 19:

11

Tiedot pysyvistä vastaavista tase-eräkohtaisesti

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet										
	Aineettomat hyödykkeet			Aineelliset hyödykkeet						Yhteensä
	Muut pit- kävaikut. menot	Ennak- ko mak- sut	Yhteensä	Maa- ja vesi- alueet	Raken- nukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Ennakko- maksut ja keskener.	Yhteensä	
Poistamaton hankintameno 1.1.			0,00	14 282,16	425 419,56	1 173 444,30	11 104,61		1 624 250,63	1 624 250,63
Lisäykset tilikauden aikana	8 519,65		8 519,65			57 482,11			57 482,11	66 001,76
Rahoitusosuudet tilikaudella									0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana									0,00	0,00
Siirrot erien välillä									0,00	0,00
Tilikauden poisto	-1 774,95		-1 774,95		-45 649,44	-97 290,42	-5 289,24		-148 229,10	-150 004,05
Arvonlennukset ja niiden palautukset									0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	6 744,70	0,00	6 744,70	14 282,16	379 770,12	1 133 635,99	5 815,37	0,00	1 533 503,64	1 540 248,34
Arvonkorotukset									0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 744,70	0,00	6 744,70	14 282,16	379 770,12	1 133 635,99	5 815,37	0,00	1 533 503,64	1 540 248,34

Sijoitukset/Liittymismaksusaamiset

10 150,00

kaikki yhteensä

1 550 398,34

Liite 24:

Saamisiin sisältyvät olennaiset erät

Saamisiin sisältyvät olennaiset erät		
	2017	2016
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	145 619	158 726
Alv- saaminen	6 199	5 408
Muut siirtosaamiset	0	0
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	151 818	164 135

Liite 25:

Tase-eräkohtainen erittely oman pääoman erien lisäyksistä ja vähennyksistä sekä siirroista näiden erien välillä tilikauden aikana (KPA 2:5.1 § 1-kohta)

Oman pääoman erittely		
	2017	2016
Peruspääoma 1.1.	2 327 953	2 327 953
Lisäykset		
Vähennykset		
Peruspääoma 31.12.	2 327 953	2 327 953
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-539 412	-549 544
Siirto rahastoon		
Edellisen tilikauden virheen oikaisu		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-539 412	-549 544
Tilikauden yli-/alijäämä	62 066	10 132
Oma pääoma yhteensä	1 850 608	1 788 541

Liite 32:

Lyhytaikaisiin velkoihin sisältyvät olennaiset erät

Lyhytaikaisiin velkoihin sisältyvät olennaiset erät		
	2017	2016
Lyhytaikaiset velat		
Ostovelat	36 184	16 586
Tilitettävä arvonlisävero	29 185	26 751
Muut velat	403	466
Siirtovelat	9 807	9 795
Lyhytaikaiset velat yhteensä	75 579	53 599

Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Kuhmoinen 26.2.2018

Mika Kyrö
Tekninen johtaja

Eero Ikonen
Teknisen lautakunnan
puheenjohtaja

LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA SIDOTUSSA TASEKIRJASSA

Toimintakertomus
Toteutumisvertailu
Kunnan ja konsernin
- tuloslaskelma
- rahoituslaskelma
- tase
Kunnan ja konsernin liitetiedot
Vesihuoltolaitoksen tilinpäätös
Laskennallisesti eriytetyn kaukolämpöverkon tilinpäätös
Tilinpäätöksen allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä

ERILLISINÄ JA ATK-LISTOINA

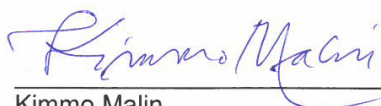
Tase-erittelyt
Päiväkirja
Pääkirja
Talousarvion toteutumisvertailut
Kirjanpidon osajärjestelmien erittelyt

KÄYTETYT TOSITELAJIT**KÄYTETYT TOSITENUMEROT**

001	Muistiotositteet	900000 - 900423
009	Käyttöomaisuusositteet	700000 700016
010	Tiliotekirjaukset	1 - 546
020	Myyntireskontran suoritukset	400000 - 400820
040	Ostolaskujen suoritukset	250000 - 250321
301	Palkat	600000 - 600119
302	Populuis matkalaskut	32000 - 32024
420	Ostolaskut	60001 - 65060
605	YL/Asuinhuoneiston vuokrat	10000 - 10679
611	YL/Teollisuusvuokrat	11000 11121
612	YL/Muut vuokrat	12000 - 12350
614	YL/Antolainat	14000 - 14009
616	YL/Sekalaiset laskut/hallinto	20000 - 20607
642	Vesi- ja jätevesilaskutus	14500 - 16328
645	Kaukolämpölaskutus	17000 - 17106
654	Päivähoitomaksut	18000 - 18252

Tilinpäätöksen allekirjoitus

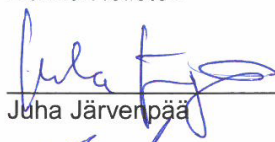
Kuhmoisissa 26.3.2018

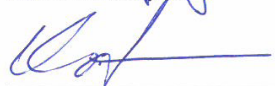
Kimmo Malin

Henna Hellstén

Juha Järvenpää

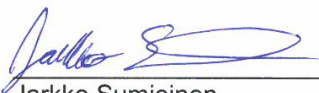
Kari Launonen

Mira Pitkäniemi

Silmu Sarvala

Jarkko Sumioinen

Sanna Luukkanen

Tilintarkastajan tilinpäätösmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään toimintakertomuksen.

Kuhmoisissa ____ / ____ 2018

BDO Oy
JHTT-yhteisöJorma Kesä
JHTT

LIITE 1**SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI****Sosiaali- ja terveyslautakunta**

1.1. – 31.5.2017:

jäsenet

Jorma Poti, puheenjohtaja
 Auli Salonen, varapuheenjohtaja
 Eija Aaltonen
 Lotta Ahola
 Antero Koivula
 Jyrki Kokko
 Pertti Suuronen
 Kuhmoisten kunnan edustajat:
 Kimmo Malin
 Mira Pitkäniemi

varajäsenet

Heikki Rinnekangas
 Eila Sahala
 Kirsi Heilanen
 Maria Sissonen
 Hannu Iivonen
 Arto Niiranen
 Reijo Himanen

 Heljä Järvinen
 Veikko Mattila

Mika Kyrö, Jämsän kaupunginhallituksen edustaja
 Silmu Sarvala, Kuhmoisten kunnanhallituksen edustaja

1.6. - 31.12.2017:

jäsenet

Tuula Peltonen, puheenjohtaja
 Aira Putkonen, varapuheenjohtaja
 Reima Lahtinen
 Teemu Kotilainen
 Jyrki Niittymä
 Johanna Nivala
 Katja Minkkinen
 Kuhmoisten kunnan edustajat:
 Henna Hellstén
 Kimmo Malin

varajäsenet

Sami Kankaanpää
 Kyösti Rahkonen
 Eija Aaltonen
 Tuija Kovanen
 Eila Sahala
 Lea Hiekkamäki
 Hannu Loberg

 Jarkko Sumiainen
 Mira Pitkäniemi

Jorma Poti, Jämsän kaupunginhallituksen edustaja
 Silmu Sarvala, Kuhmoisten kunnanhallituksen edustaja

Sosiaali- ja terveyslautakunta kokoontui vuoden 2017 aikana 13 kertaa ja käsitteli 136 julkista asiaa sekä 60 ei julkista yksilöasiaa.

Jämsän kaupunki ja Kuhmoisten kunta ovat muodostaneet 1.1.2013 lähtien kuntalain 76 §:n 2 momentin mukaisen sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueen siten, että järjestämisvastuu on Jämsän kaupungilla. Järjestämisen ja tilaamisen valmistelun ja toimeenpanon vastuu on yhteisellä sosiaali- ja terveyslautakunnalla. Sosiaali- ja terveyslautakunta ja yhteistoiminta-alueen sosiaali- ja terveystoimi kuuluvat vastuukunnan hallintoon.

Yhteistoiminta-alueen tehtävinä ovat kunnille kuuluvien lakisääteisten ja sopijakuntien yhteisesti hyväksymien muiden sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestäminen. Yhteistoiminta-alue ostaa, tuottaa itse ja välittää palveluita. Yhteistoiminta-alueen hallinto hoitaa sosiaali- ja terveystoimen kunnille kuuluvat viranomaistehtävät. Jämsän kaupungin palveluiden järjestämisvastuuseen kuuluu oikeus ja velvollisuus huolehtia sopimuksen piiriin kuuluvien palveluiden saatavuudesta yhteistoiminta-alueella. Hallinnon järjestämisessä noudatetaan vastuukuntana toimivan Jämsän kaupungin valtuuston hyväksymää hallintosääntöä ja sen nojalla annettuja muita määräyksiä ja ohjeita.

Kustannusten kohdentaminen tapahtuu erillisen sopimuksessa olevan liitteen mukaisesti. Pääperiaatteena kohdentamisessa on aiheuttamisperiaate.

Toiminnan vuosittaiset ja taloussuunnitelmakauden tavoitteet määrittelevät sopijakuntien valtuustot vuosittain tehtävän tilauksen yhteydessä. Kuntien tavoitteet sovitetaan yhteen neuvotteluissa tilausten yhteistoiminta-alueen tuottamien tai välittämien palveluiden tai palvelukokonaisuuksien sisällöistä. Neuvotteluja käyvät sopijakuntien edustajat yhteistä sosiaali- ja terveyslautakuntaa edustavien henkilöiden kanssa.

Sopijakuntien yhteinen toimielin on 9-jäseninen Jämsän kaupungin hallinnossa oleva sosiaali- ja terveyslautakunta, jossa Jämsän kaupungilla on 7 jäsentä ja Kuhmoisten kunnalla 2 jäsentä. Jäsenille on nimetty varajäsenet. Yhteistoiminta-alueen kunnat nimeävät hallituksistaan yhden edustajan sosiaali- ja terveyslautakuntaan. Hallituksen edustajilla on puhevalta, mutta ei äänivaltaa lautakunnan kokouksissa.

Sosiaali- ja terveyslautakunta toimii Jämsän kaupungin organisaatiossa ja siihen sovelletaan kuntalain ja erityislakien määräyksiä tältä pohjalta. Lautakunnan toimikausi on valtuuston toimikausi. Lautakunnan tehtävistä ja esittelystä määrätään Jämsän hallintosäännössä. Sosiaali- ja terveyslautakunta toimii myös terveydenhuoltolain 12 §:n mukaisena terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen vastuutahona.

Toimintaympäristö ja sen muutokset

Jämsän-Kuhmoisten sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueen väestömäärä on yhteensä noin 23 137 asukasta. Toiminta-alue on pinta-alaltaan hyvin laaja ja osin harvaanasuttua. Alueen väestö vähenee ja ikääntyy. Erityisesti yli 85 vuotta täyttäneiden määrä lisääntyy merkittävästi nykyisestä. Tästä syystä erityisesti vanhuspalveluiden alueella tullaan tarvitsemaan erilaisia tapoja hoitaa palvelujen kysynnän kasvu. Palvelurakennemuutos vanhuspalveluissa jatkuu edelleen suunnitelman mukaisena.

Alueen elinkeinorakenteesta johtuva työttömyyden lisääntyminen tuo haasteita palvelujärjestelmälle ja lisää myös työttömyyden hoitoon liittyviä kustannuksia. Lisäksi uudet säädökset pitkään työttöminä olleiden kunnalle tulevan maksuosuuden huomattavasta noususta lisää kustannuksia. Vuoden 2016 alussa siirrettiin yleishallinnon toimialalle työmarkkinatuen kuntaosuuden kustannukset sekä muu työllisyyteen liittyvä toiminta lukuun ottamatta kuntouttavaa työtoimintaa, joka on sosiaalipalvelua. Erityisesti nuorten työttömyyden vähentäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa on ollut yhtenä painopistealueena. Asumisneuvojatoimintaan on panostettu yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Myös lasten ja nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen ja varhaiseen puuttumiseen on suunnattu voimavaroja. Perustoimeentulotuen siirtyminen Kelalle 1.1.2017 alkaen aiheutti sosiaalityössä muutoksia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon siirtäminen kokonaan osaksi uutta maakuntaa on valmisteilla hallinnon, toimeenpanon ja rahoituksen osalta. Ulkopuolelta tulevat toimintaympäristön muutokset tulevat muuttamaan huomattavasti nykyistä palvelutuotannon järjestelmää ja kaventamaan kunnan päätösvaltaa sote-palveluiden järjestämisessä ja tuottamisessa.

Tähän haasteeseen on kaupunki varautunut solmimalla 10 vuoden sosiaali- ja terveyspalvelujen tuotantosopimuksen 1.9.2015 alkaen Jämsän Terveys Oy:n kanssa. Kyseessä on yhteisyritys, jonka omistavat Pihlajalinna konserni 51 % ja Jämsän kaupunki 49 %. Sopimuksella pyritään turvaamaan oman erikoissairaanhoidon säilyminen paikkakunnalla ja kaupungin mahdollisuus edelleen vaikuttaa sosiaali- ja terveyspalveluihin sekä hallita erityisesti erikoissairaanhoidon kasvavia kustannuksia.

Ns. Paras-lain velvoitteita yhteistoiminta-alueista on jatkettu vuoden 2019 loppuun saakka.

Toiminta-ajatus ja tehtävän kuvaus

Sosiaali- ja terveystoimen toiminta-ajatuksena on palvelustrategian mukaisesti tuottaa vaikuttavia sosiaali- ja terveyspalveluja yhdessä asiakkaiden ja muiden palveluntuottajien kanssa (sosiaali- ja terveyslautakunta 7.6.2011, § 40).

Sosiaali- ja terveystoimen tehtävänä on järjestää vähintään lakisääteiset sosiaali- ja terveyspalvelut kuntalaisille/yhteistoiminta-alueen asukkaille. Jotkut palvelut ovat sisällöltään määriteltäviä (ns. subjektiivisia oikeuksia), jotka pitää asiakkaille antaa, vaikka talousarvossa ei olisi niihin riittävästi budjetoitu. Muut palvelut annetaan talousarvioon sisältyvien määrärahojen puitteissa. Tavoitteena on yhteistoiminta-alueen asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen elämänkaaren eri vaiheissa. Kaikissa palveluissa painotetaan ennaltaehkäisyä ja varhaista puuttumista, kuntouttavaa lähestymistapaa sekä ohjaamista omahoitoon ja vastuunottoa omasta hyvinvoinnista.

Palveluja tuotetaan yhteistoiminta-alueen omana tuotantona ja yhdessä kumppaneiden kanssa, palveluja ostetaan kunnilta, kuntayhtymiltä, yrityksiltä ja yksityisiltä palveluntuottajilta. Merkittävänä palveluntuottajana on toiminut Jämsän Terveys Oy, joka tuottaa merkittävän osan sosiaali- ja terveyspalveluista. Omana tuotantona tuotetaan aikuisten ja lapsiperheiden sosiaalityö, toimeentuloturva, lastenvalvojan palvelut, vammaispalvelut, viranomaistoiminta ja suurin osa Kuhmoisten palveluista.

Yhteisyritys Jokilaakson Terveys Oy on tuottanut alihankkijana Jämsän Terveys Oy:lle paikallisen erikoissairaanhoidon palvelut kaupungin Jokilaakson sairaalassa, perusterveydenhuollon vuodeosastopalvelut sekä Jämsän lääkärivastaanotto toiminnan ja ympärivuorokautisen päivystyksen.

Toimialalla on panostettu erityisesti palvelusopimuksilla johtamiseen, tuotannon ja sen laadun valvontaan ja seurantaa sekä palvelutuotannon kehittämiseen. Erityisesti eri toimijoiden vastuut ja velvollisuudet on kuvattu ja palvelujen valvontatehtävän hoitamiseen on laadittu suunnitelma. Asiakaslähtöisyyttä on lisätty yhdessä palveluntuottajien kanssa osallistavilla toimenpiteillä.

Yhteistoiminta-alueella oli vakinaisessa työ- tai virkasuhteessa vuoden 2017 lopussa yhteensä 142 henkilöä, joista Kuhmoisten palvelutuotannossa on noin 80. Henkilöstö on Jämsän kaupungin palveluksessa olevaa ja sitä käytetään koko alueella tarpeen mukaan turvaten kaikissa yksiköissä kulloinkin tarvittava henkilökuntamitoitus. Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja riittävän ja osaavan työvoiman saannin turvaaminen on edelleen tärkeää.

Toimialalla on edistetty ja kannustettu osallistumaan erilaisiin niin kaupungin sisäisiin kuin ulkopuolisten tahojen järjestämiin johtamis- ja kehittämiskoulutuksiin.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Riskienhallinnan tavoitteena on varmistaa tarjottavien sosiaali- ja terveyspalvelujen häiriötön jatkuvuus sekä toimiminen lakien ja määräysten mukaisesti. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan hoitaminen toimialalla on vastuutettu tilivelvollisille. Toimialajohtaja ja tulosaluejohtajat ovat vastuussa palvelutuotannon kokonaisuudesta.

Riskienhallintaa tehdään joka päiväisessä työssä ja toiminnoissa. Yksiköissä on tunnistettu ja kuvattu erilaisia riskejä toiminnan ja vahinkojen näkökulmasta käyttöön otetun riskienhallinnan mallin mukaisesti. Talouspäälikkö / talousasiantuntija suorittaa sisäistä valvontaa toimialalla erityisesti taloudellisten riskien näkökulmasta mm. valvonut sisäistä ja ulkoista laskutusta ja maksuliikennettä ja raportoinut niistä toimialan johdolle ja esimiehille.

Toimialalla on erityistä huomiota kiinnitetty isojen ostopalvelusopimusten riskienhallintaan ja ostettavien palvelujen valvontaan. Jämsän Terveys Oy:n sopimuksen valvontaan on oma suunnitelmansa, jota on noudatettu. Raportointi sisältää puutteista ja poikkeamista ilmoittamisen ja puuttumisen niihin sekä raportoinnin asianomaisille tahoille.

Oman toiminnan osalta osaavan henkilöstön saatavuuden heikkeneminen lakisääteisissä, subjektiivisissa palveluissa on merkittävin riski. Tämä riski realisoitui keväällä 2017 lapsiperheiden sosiaalityössä, jossa pahimmillaan oli töissä vain yksi sosiaalityöntekijä ja useita virkoja avoimena. Ratkaisuna käytettiin mm. sosiaalihoajaajien virkojen perustamista, työtehtävien järjestelyä, aktiivista rekrytointia ja palkkatason uudelleen määrittelyä. Ostopalveluilla on korvattu puuttuvia työntekijöitä, mutta se on vain väliaikainen ratkaisu tilanteeseen.

Syksyllä 2017 voitiin aloittaa jo sosiaalityön kehittämisohjelman toteutus, kun pahimmasta henkilöstövajeesta oli päästy ohitse.

Ostopalveluiden suurimpina riskeinä ovat toiminnan keskeytyminen/lakkaaminen äkillisesti isoissa palvelukokonaisuuksissa. Tähän varautuminen on vaikeaa, koska resursseja ei voi pitää yllä tällaista tilannetta varten. Ostopalvelusopimuksissa riskinä ovat myös laatupoikkeamat ja niiden havaitseminen ajoissa tai jopa niiden jääminen kokonaan huomaamatta. Tähän on kiinnitetty huomiota mm. valvontakäynneillä. Tarpeen on kehittää palvelujen seuraamiseen ja raportointiin vielä lisää työkaluja.

Toimialalla suoritetaan sisäisen valvonnan ja ostopalvelusopimusten valvonnan lisäksi aluehallintoviraston ohjauksessa yksityisten sosiaali- ja terveystoimen palveluyritysten valvontaa, mikä työllistää myös merkittävästi toimialaa.

Yhteisyrityksen palvelusopimuksen toteutuminen

Jämsän Terveys Oy:n palvelutuotanto alkoi 1.9.2015 ja laajeni käsittämään vuoden 2016 alusta myös Jokilaakson Terveys Oy:n tuottamat palvelut sekä ulkoa ostettavan erikoissairaanhoidon. Jämsän Terveys Oy:lle siirtyi siis vuoden 2016 alusta alkaen kokonaisvastuu erikoissairaanhoidosta ja koko palvelusopimuksen käsittävistä toiminnoista.

Jämsän Terveys Oy:n palvelusopimuksen mukainen tuotanto toteutui pääosin sovitusti. Tuottajan itsensä ilmoittamat ja/tai tarkastuskäynneillä havaitut poikkeamat on kirjattu ylös. Poikkeamat on pääosin korjattu välittömästi.

Tilaaajalla ei ole vielä käytössään tarjouksessa esitettyä toiminnanohjausjärjestelmää. Tarjouksessa esitetty järjestelmä ei soveltunut tilaajan käyttöön ja uutta on kehitetty yhdessä, mutta toimivaa ja tilaajaa tyydyttävää järjestelmää ei vielä vuoden 2017 aikana tuottaja ole pystynyt toimittamaan.

Jämsän Terveys Oy:n sopimuksen hinta on kiinteä koko sopimuskauden. Sopimuskauden alussa vuoden 2016 loppuun sopimuksen hinta oli 68.100.000 milj. euroa. Palvelusopimuksen 7.1. kohdan mukainen hinnantarkistus toimintavuodelle tehtiin huhtikuussa 2017 ja sopimushinnan muutos oli yhteensä 894.147,00 euroa. Tällöin sopimushinnaksi vuodelle 2017 muodostui 68.994.147,00 euroa, jossa oli nousua edellisvuoteen 1,3 prosenttia.

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri (ns. ulkoa ostettava erikoissairaanhoido) laskuttaa Jämsän erikoissairaanhoidon tilauksen toteutumisesta Jämsän kaupunkia, joka maksaa laskun, mutta laskuttaa samalla summalla palveluista kokonaisvastuussa olevaa Jämsän Terveys Oy:tä. Vuonna 2017 Jämsän kaupunki on maksanut Pirkanmaan shp:lle erikoissairaanhoidon palveluista (pois lukien kehitysvammahuolto) noin 16.534.340 euroa.

Ohjausryhmä on kokoontunut säännöllisesti. Valvontaraportit on toimitettu sovitusti lautakunnalle ja hallitukselle tiedoksi ja tarvittaessa toimenpiteitä varten.

Sosiaali- ja terveystoimen tulosalueet

Sosiaali- ja terveystoimen toiminta jakaantuu seuraaviin tulosalueisiin:

- sosiaali- ja terveystoimen hallinto
- sosiaalityö ja perhepalvelut
- vammaispalvelut
- vanhuspalvelut - terveystoimen palvelut
- erikoissairaanhoido

Tulosalueet jakaantuvat tulosyksiköihin ja edelleen kustannuspaikkoihin. Palvelujen tilaukset tehdään tulosalueittain hallinnon tulosaluetta lukuun ottamatta, koska sen kulut kohdistetaan eri yksiköille.

Toimialan tulosalueiden ja tulosyksiköiden asettamat tavoitteet tukevat osaltaan kaupungin strategian toteutumista.

Toimialan tavoitteet vuodelle 2017

Tavoite	Mittari = millä mitataan	Kulmakivi, mitä palvelee		
		Elin-voima	Sujuva arki	Verkos-tot
Varautuminen sote- ja maakuntauudistukseen laatimalla kehittämissuunnitelma rajapinta- ja hyvinvointiyhteistyöstä eri toimijoiden kesken paikallisesti ja maakunnallisesti - tavoitteena turvata laadullisesti ja määrällisesti riittävät palvelut ja taata kuntalaisten edunvalvonta palveluiden tuottamisessa;	- Jämsäläisten edustajien määrä maakunnallisissa työryhmissä - (työryhmien määrä/jämsäläiset edustajien määrä) - Sote-työpaikkojen määrän kehitys vuosittain paikkakunnalla (kpl, muutos) - Sote- ja hyvinvointipalveluiden kehittämistyön suunnitelman ja sen toimenpiteiden	x	x	x
	toteutuminen paikallisesti ja maakunnallisesti. (suunnitelma ja sen toteuttamistoimet, rajapintayhteistyön kuvaus lyhyesti)			
Tavoitteen toteutuminen: Tavoite on toteutunut pääosin hyvin. Keski-Suomen maakunta- ja sote-uudistuksen johtoryhmässä on 13 jäsentä ja lisäksi jokaisella on henkilökohtainen varajäsen, joka voi osallistua kaikkiin johtoryhmän kokouksiin. Johtoryhmään on kuulunut varsinaisena jäsenenä sosiaali- ja terveystoimen johtaja Tuula Liehu ja hänen sijallaan syksyllä 2017 hallintoylilääkäri Matias Lahti. Johtoryhmään on kuulunut varajäsenenä vammaispalvelupäällikkö Armi Lehtinen. Em. viranhaltijoiden työajasta on käytetty 1-2 työpäivää viikossa maakunnan sotevalmisteluun. Lisäksi on osallistuttu maakuntavalmistelun eri työryhmiin. Vastaavaa sote- ja maakuntavalmistelua tehdään myös Kuhmoisten sote-palvelujen siirrosta Pirkanmaalle. Palveluasiantuntija Auli Heinosen työpanoksesta käytetään puolet em. siirron valmisteluun. Jämsän kaupunki on mukana valtakunnallisessa lapsi- ja perhepalveluiden LAPE-muutosohjelmassa. Keski-Suomi on saanut STM:ltä hankerahoituksen Keski-Suomen lasten ja perheiden parhaaksi –hankkeelle (KEPA) vuosille 2017-2018. Hankkeen tavoitteena on parantaa ja uudistaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja palveluita Keski-Suomessa. Sosiaali- ja terveystoimen lautakunta on päättänyt 23.8.2017 (§ 83) perustaa Jämsän kaupungin LAPE-työryhmän, jonka tavoitteena on edistää, ohjata, koordinoita, seurata ja arvioida kunnassa tehtävää lapsi- ja perhepalveluiden muutostyötä. Ryhmässä on laaja-alainen edustus kaupungin sosiaali- ja terveystoimesta ja sivistystoimesta, Jämsän Terveystoim Oy:stä sekä keskeisten järjestöjen ja seurakunnan edustus. Vuoden 2017 aikana on lisäksi osallistuttu (ml. Jämsän Terveystoim Oy) Keski-Suomen Kukoistava kotihoito -hanketyöskentelyyn. Hankkeen päätavoitteena on varmistaa, että Keski-Suomen maakunnan kaikissa kunnissa on asiakaslähtöinen, vaikuttava ja kustannustehokas kotihoito. Hyvinvointityöryhmän toimintaan on osallistuttu koko kaupungin tasolla. Erillistä kehittämissuunnitelmaa rajapinta- ja hyvinvointiyhteistyöstä eri toimijoiden kesken paikallisesti ja maakunnallisesti ei ole vielä tehty, vaan on edetty projektien sekä sote- ja maakuntavalmistelun kautta.				
Asiakkaan osallistaminen ja asiakaspalveluprosessien kehittäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.	- Asiakasraatien määrä ja kattavuus (kpl, millä alueilla/vuosi) - Asiakastytyytyväisyys - Kuvatut/tarkistettavat asiakaspalveluprosessit (kpl, mitkä)		x	x

Tavoitteen toteutuminen: Tavoite on pääosin toteutunut. Vanhuspalveluiden asiakasraateja pidettiin vuonna 2017 Jämsässä 2 kpl. Kuhmoisten osalta erillisiä asiakasraateja ei pidetty. Yhteistoiminta-alueella ei vuonna 2017 toteutettu vanhuspalvelujen asiakastytytyväisyyskyselyä. Vanhuspalveluissa asiakastytytyväisyyskysely toteutetaan joka toinen vuosi ja siten seuraavan kerran vuonna 2018 Uusien ja päivitettyjen prosessien lukumäärä on 1 (Muistipotilaan hoitopolku). Käytössä olevat prosessikuvaukset/hoitopolut ovat henkilöstön käytettävissä Efficapotilastietojärjestelmässä. Asiakastytytyväisyyttä mitataan jatkuvasti Jämsän Terveys Oy:n vastaanotoilla happy or not –mittarin avulla ja nettisivuilla olevalla palautelomakkeella. Jämsän kaupungin sosiaali- ja terveydenhuollon verkkosivuilla on mahdollisuus antaa jatkuvaa asiakaspalautetta. Keväällä 2017 tehtiin tehostettu 2 viikon asiakaspalautekeräys kaikissa työyksiköissä.				
Työllistymisen edistäminen erityisesti kuntouttavan työtoiminnan kautta.	- Asiakasmäärät / kk ja / v - Avituksen, kaupungin ja 3. sektorin osuus - Työmarkkinatuen kuntaosuus (€/v)	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Tavoite on pääosin toteutunut. Kuntouttavassa työtoiminnassa on asiakasmäärä pysynyt edellisvuoden tasolla eli hieman yli 200 eri asiakkaassa. Kuntouttavan työtoiminnan puitteissa on järjestetty kuntouttavan työtoiminnan ryhmätoimintaa eri teemoilla mm. tietotekniikassa. Yhteydenpito asiakkaiden asioissa Kelaan on ollut tiivistä ja tätä kautta on pystytty viemään asiakkaiden asioita eteenpäin. Työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 2.172.572 euroa vuonna 2017, kun edellisvuonna sitä maksettiin 2.358.705 euroa.				
Onnistuminen kotouttamistyössä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	- Oleskeluluvan saaneiden palveluprosessi ja sen toimiminen - Oleskelulupien lukumäärä - Omaehtoisesti kuntaan muuttaneiden lukumäärä - Oleskeluluvan saaneiden kuntaan muuttaneiden lukumäärä	x	x	
Tavoitteen toteutuminen: Kotouttamistyössä on onnistuttu pääsääntöisesti hyvin. Kaupunginvaltuusto päätti 25.4.2016 (§ 68), että Jämsän kaupunki perustaa 25 kuntapaikkaa oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. Vuoden 2017 lopulla Jämsässä asui 45 itsenäisesti vastaanottokeskuksesta muuttanutta oleskeluluvan saanutta henkilöä. Uusia kuntapaikkoja ei vuonna 2017 päätetty perustaa. Keväällä 2016 päivitettyä				
kotouttamisohjelmaa on noudatettu. Kuntaan muuton mallintamista ja palveluprosesseja on kehitetty yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyötä kotouttamistyössä on tehty paikallisen vastaanottokeskuksen ja eri yhdistysten kanssa. Vuonna 2017 on Jämsän kaupungin palveluksessa toiminut maahanmuuttokoordinaattori ja ajalla 15.5. – 31.12.2017 työllistämistuella palkattu kotouttamisen ohjaaja.				
Onnistuminen palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa sekä palvelusopimusten valvonta- ja ohjaustehtävässä.	- Säännöllisten ohjaus- ja valvontakäynnit /tarkastusohjelmien toteutuminen (kyllä/ei, puutteet) - Palvelusopimusten seurannan mittarien toteutuminen sovitusti (kyllä/ei, puutteet) - Kuhmoisten palvelujen järjestäminen ja tuottaminen toteutuu sovitusti (kyllä/ei)	x	x	x

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMI	TA 2017	TA 2017 (sis. LTA)	Tp 2017	Poikkeama €	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT	25 964 148	26 109 148	26 650 662	-541 514	102,1
TOIMINTAKULUT	-107 626 341	-107 329 488	-109 786 496	2 457 007	102,3
TOIMINTAKATE	-81 662 194	-81 220 341	-83 135 834	1 915 493	102,4
Poistot ja arvonalentumiset	-257 290	-257 290	-193 765	-63 525	75,3
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-81 919 484	-81 477 631	-83 329 599	1 851 968	102,3

Sosiaali- ja terveystoimen hallinto

Tulosalueen esimies: sosiaali- ja terveysjohtaja Tuula Liehu, 1.4.2017 lähtien Erkki Kainulainen, toimialajohtaja

Toiminnan kuvaus

Tulosalue järjestää sosiaali- ja terveystoimen hallintopalvelut sisältäen potilasasiamies- ja sosiaaliasiamiestoiminnan.

Tavoitteet vuodelle 2017

Tavoite	Mittari = millä mitataan	Kulmakivi, mitä palvelee		
		Elin-voima	Sujuva-arki	Verkos-tot
Varautuminen sote- ja maakuntauudistukseen laatimalla kehittämissuunnitelma rajapinta- ja hyvinvointiyhteistyöstä eri toimijoiden kesken paikallisesti ja maakunnallisesti	- Soten johdon osallistuminen maakunnallisiin työryhmiin (työryhmien määrä/soten edustajien määrä) - Sote- ja hyvinvointipalveluiden kehittämistyön suunnitelman ja sen toimenpiteiden toteutuminen paikallisesti ja maakunnallisesti. (suunnitelma ja sen toteuttamistoimet, rajapintayhteistyön kuvaus lyhyesti)	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Sote- ja maakuntavalmistelua on toteutettu suunnitelmallisesti. Tarkemmin uuden maakunnan valmistelutyötä on kuvattu koko toimialueen ja tulosalueiden tavoitteiden toteutumisen arvioinnin yhteydessä.				
Onnistuminen palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa sekä palvelusopimusten valvonta- ja ohjaustehtävässä.	- Säännölliset, sovitut ohjaus- ja valvontakäynnit /tarkastusohjelmat toteutuminen (kyllä/ei) - Palvelusopimusten seurannan mittarien	x	x	x
	toteutuminen sovitusti (kyllä/ei, puutteet) Kuhmoisten palvelujen järjestämisen ja tuottamisen toteutuminen sovitusti (kyllä/ei)			

Tavoitteen toteutuminen:

Tavoitteen toteuttamisessa on onnistuttu pääosin hyvin. Jämsän Terveys Oy:n palvelutuotanto on ollut palvelusopimuksen tavoitteiden mukainen.

Jämsän Terveys Oy:n ohjaus- ja valvontakäynnit on tehty suunnitelman mukaisesti. Mikäli on havaittu poikkeama, niin se on kirjattu tarkastusmuistioon, tehty ilmoitus poikkeamasta ja pyydetty palveluntuottajalta selvitystä. Merkittäviä poikkeamia ei ole todettu. Tarkastuskäynneistä on raportoitu lautakunnalle ja kaupunginhallitukselle neljännesvuosittain.

Kuhmoisten terveysasemalla suun terveydenhuollossa on ollut ongelmia riittävän hoidon saatavuuden toteutumisessa.

Toiminnan johtaminen on tavoitteiden mukaista ja yksiköitä tuetaan tavoitteiden saavuttamisessa.	- Johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja kokousten muistiot jaetaan. Henkilöstöinfot ja esimieskokoukset toteutuvat. (kyllä/ei) - Johtamiskoulutukseen osallistuvien määrät/esimiesten koulutuspäivät - Työhyvinvointisuunnitelmien ja perehdytysuunnitelmien sekä koulutuspäivien toteutuminen sovitusti (kyllä/ei, puutteet)		x	x
--	--	--	---	---

Tavoitteen toteutuminen:

Tavoite on toteutunut pääosin hyvin.

Johtoryhmä on kokoontunut säännöllisesti joka toinen viikko lukuun ottamatta kesäaikaa. Henkilöstöinfoja järjestettiin Jämsässä ja Kuhmoisissa molemmissa 2 tilaisuutta. Esimiestilaisuuksia järjestettiin kolme kertaa kaikille esimiehille ja lisäksi erikseen kolme tilaisuutta Kuhmoisten esimiehille. Täydennyskoulutusvelvoite toteutui. Johtamiskoulutukseen on osallistunut yksi ja esimieskoulutukseen kaksi henkilöä.

Tunnuslukuja:

Tunnuslukuja	Tp 2017 Jämsä	Tp 2017 Kuhmoinen
Soten hallintopalvelut €/asukas	25,00	25,00
Yleishallinnon hallintopalvelut €/asukas	42,00	54,00
Hallintopalvelut yhteensä €/asukas	67,00	79,00

SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN HALLINTO	TA 2017	TA 2017 (sis. LTA)	Tp 2017	Poikkeama €	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT	728 288	728 288	820 674,92	-92 386,92	112,7
TOIMINTAKULUT	-2 150 408	-2 150 408	-2 230 674,23	80 265,91	103,7
TOIMINTAKATE	-1 422 120	-1 422 120	-1 409 999,31	-12 121,01	99,1
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-1 422 120	-1 422 120	-1 409 999,31	-12 121,01	99,1

Selvitys määrärahojen ylityksistä/alituksista

Sote-hallinto yhteensä	Alitus €	Ylitys €
Henkilöstökulut		36 000
Laatu- ja palveluasiantuntijan työn osuus		37 000

Henkilöstökuluissa sijaisuusjärjestelyjen takia ylityksiä. Laatu- ja palveluasiantuntijan työn osuuden myynti Kuhmoisten kunnalle, ei ollut budjetoitu.

**Toiminnan tavoitteet ja tavoitetasot suunnitelmakaudella tulosityksiköittäin 2017– 2019
(lautakunnalle)**

Sosiaali- ja terveystoimen hallinto

Tuottaa toimialan hallinto- ja talouspalveluita sisältäen lautakunnan toiminnan.

Vastaa sisäisten ja ulkoisten sosiaali- ja terveystoimen palvelujen ohjauksesta ja valvonnasta ja ostopalvelujen toteutumisesta sovitun mukaisina.

Oma tuotanto:

Toiminnallinen tavoite	Tavoitetaso	Seurantatapa/Mittari
SOSIAALI- JA TERVEYSTOIMEN HALLINTO tulosityksikkö		
Palvelujen järjestäminen ja palvelutilausten toteutuminen sovitulla tavalla sekä toteutumisen seuranta ja raportointi asianomaisille tahoille sovituin määräajoin.	Ostopalvelujen valvontasuunnitelma toteutuu. Palvelutilaukset toteutuvat. Raportointi on sovitun mukaista.	Toteutuminen (kyllä/ei, puutteet) Valvontasuunnitelmat toteutuvat (kyllä/ei) Palvelutilaukset toteutuvat (kyllä/ei) Raportointi toteutuu suunnitellusti (kyllä/ei, puutteet)
Tavoitteen toteutuminen: Ostopalvelujen valvontasuunnitelmat ovat toteutuneet suunnitellusti. Valvontaa ja seuranta on tehty, käynneistä on raportoitu. Jämsän Terveys Oy:n tarkastuskäynneistä laaditut raportit ovat edenneet lautakunnan ja kaupunginhallituksen käsittelyyn sovitun mukaisesti. Tavoite ja sen tavoitetasot ovat toteutuneet pääosin vuoden 2017 aikana.		
Toiminnan johtaminen on tavoitteiden mukaista ja yksiköitä tuetaan tavoitteiden toteuttamisessa.	Sosiaali- ja terveystoimen johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti, henkilöstöinfoja ja esimieskokouksia pidetään. Esimiesten johtamisosaamisen lisääntyminen. Työhyvinvointisuunnitelmat ja perehdytysuunnitelmat ajan tasalla.	Johtoryhmän kokousmuistiot, Henkilöstöinfot ja esimieskokoukset. Toteutuvat. (kyllä/ei) Johtamiskoulutukseen osallistuvien määrät./esimiesten koulutuspäivät Suunnitelmien ja koulutusten toteutuminen sovitusti (kyllä/ei, puutteet)
Yhteistyön tiivistäminen kaupungin muiden toimialojen ja erityisesti sivistystoimen kanssa hyvinvointiyhteistyössä.	Yhteinen suunnitelma laadittu ja sitä toteutetaan. Yhteystiedot pidetään jatkuvasti ajan tasalla.	Suunnitelman toteuttamistoimet Internet, henkilöstöinfot. Intranet, extranet sosiaalinen media.
Palveluista ja toiminnasta tiedottaminen on ajantasaista.		WWW-sivut

Tavoitteen toteutuminen: Tavoitteet ovat toteutuneet ja tavoitetasot on saavutettu suunnitellusti. Sosiaali- ja terveystoimen johtoryhmä kokoontuu säännöllisesti ja muistiot ovat luettavissa kaupungin intrassa. Myös sote- ja maakuntauudistuksesta informoidaan henkilöstöä intrassa. henkilöstön perehdyttämiseen on kiinnitetty huomiota. Kaupungin nettisivut on uudistettu ja samassa yhteydessä tehty tietojen päivittämistä. Myös Jämsän Terveiden nettisivut ovat uusiutuneet ja tietojen päivitystyötä tehdään niissä edelleen.		
Hoito ja palvelu on turvallista ja vaikuttavaa	Sosiaalihuollon palveluyksiköissä toimitaan omavalvontasuunnitelmien mukaisesti. Laadun- ja potilasturvallisuuden seuranta on systemaattista.	Toiminta on omavalvontasuunnitelman mukaista. (kyllä/ei, puutteet) Keskeiset laatu- ja potilasturvallisuus- ja omavalvontamittarit toteutuvat (kyllä/ei, puutteet).
Tavoitteen toteutuminen: Tavoite on toteutunut ja toiminta on ollut suunnitelmien mukaista ja mittarit ovat toteutuneet. Potilas- ja asiakasturvallisuus- ja laadunhallintasuunnitelma on päivitetty vuonna 2017. Sosiaalihuollon omavalvontasuunnitelmat on yksiköittäin laadittu ja päivitetty.		
Toiminta on kustannustehokasta ja laadullisesti helposti seurattavaa. Tavoitteen toteutuminen: Jämsän Terveys Oy:n vastaa siitä, mitä se on esitelty seurantatiedot tulevat valitettavan tuotantokustannuksia.	Toiminnan määrällinen ja laadullinen seuranta on aiempaa helpompaa ja tunnusluvut palvelevat toiminnan seurantaa ja kehittämistä aiempaa paremmin. ausjärjestelmää ei ole saatu vielä ajaa tarjouksessa. Oma toimintaa daan viiveellä. Ulkoistettujen velujen osalta	Terveystoimen potilastietojärjestelmän uuden raportointiohjelman mittarit, THL:n ja Kuntaliiton tuottamat raportit e/asukas eri toiminnoissa Jämsän Terveys Oy:n kanssa on käytössä yhteinen toiminnanohjausjärjestelmä, josta mittarit saadaan sähköisesti. tydyttävään kuntoon. Raportointi seurata valtakunnan tilanteeseen, skin tilaaja ei tiedä tarkalleen lvelujen

Palvelukuvaus:

Sosiaali- ja terveystoimen hallinto

Vastaa sosiaali- ja terveystoimen hallinnosta ja taloudesta sekä lautakunnan päätösten valmistelusta ja täytäntöönpanosta. Koordinoi tulosalueiden toimintaa. Vastaa koko toimialan tuotannon ja palveluiden kehittämisestä sekä sisäisten ja ulkoisten palvelujen laadun valvonnasta ja asiakas-/ potilasturvallisuudesta ja potilas- ja sosiaaliasiain toiminnasta. Koordinoi järjestämissuunnitelman laatimista yhteistyössä sairaanhoitopiiriin kanssa.

Sosiaalityö ja perhepalvelut

Tulosalueen esimies: tulosaluejohtaja Heikki Oksanen

Toiminnan kuvaus

Tulosalue tuottaa sosiaalityön, toimeentuloturvan ja lastenvalvojan palvelut. Hankkii perhepalvelukeskuksen ja päihde- ja mielenterveyspalvelut Jämsän Terveys Oy:ltä. Alueella on sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon toimintoja.

Sosiaalityö ja perhepalvelut tukevat yhteistoiminta-alueen asukkaiden väestön hyvinvointia varhaisen puuttumisen, oikean hoidonpohjatuksen ja moniammatillisen yhteistyön osalta.

Tavoitteet vuodelle 2017

Tavoite	Mittari = millä mitataan	Kulmakivi, mitä palvelee		
		Elin-voima	Sujuva arki	Verkos-tot
Sosiaalityön kehittäminen syksyllä 2016 laadittavan kehittämisohjelman mukaisesti	Kehittämistyön etenemisen seuranta: aikuissosiaalityö, perhesosiaalityö, lastensuojelu	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Monitoimijaisen arvioinnin kehittäminen käynnistyi syksyllä 2017. Vs. tulosaluejohtaja Armi Lehtinen hyväksyi Pesäpuu ry:n tarjouksen monitoimijaisen arvioinnin kehittämisprosessista Jämsän kaupungin sosiaalityössä vuosina 2017-2018 viranhaltijapäätöksellään 7.9.2017 § 34. Kehittämistyö toteutetaan kymmenpäiväisenä koulutuksellisenä ja konsultatiivisena kehittämisprosessina. Toteutustapoina ovat lyhyet luennot, harjoitukset, fasilitointi ja sekä pienryhmätyöskentely. Lisäksi kehittämissäviiden välissä tehdään palvelutarpeen arviointimallin rakentumista tukevia oppimistehtäviä.				
Varautuminen sote-uudistukseen mm. kehittämällä rajapinta- ja hyvinvointiyhteistyötä	Osallistuminen maakunta- ja sote-uudistuksen työryhmiin.	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Keski-Suomen maakunta- ja sote-uudistuksen johtoryhmässä on 13 jäsentä. Lisäksi jokaisella on henkilökohtainen varajäsen, joka voi osallistua kaikkiin johtoryhmän kokouksiin. Sosiaali- ja terveysjohtaja Tuula Liehu on ollut johtoryhmän jäsen ja vammaispalvelupäällikkö Armi Lehtinen varajäsen. Armi Lehtinen on osallistunut aktiivisesti Keski-Suomen uuden maakunnan järjestämissuunnitelman 1. luonnoksen laadintaan; hänen vastuullaan on ollut luvun 17.16 "Vammaisten palvelut" laadinta. Järjestämissuunnitelma on keskeinen työkalu maakunnan tulevan strategian ja tahtotilan toteuttamisessa.				
Jämsän kaupunki on mukana valtakunnallisessa lapsi- ja perhepalveluiden LAPE-muutosohjelmassa, jonka tavoitteena on yhtenäistää hajanaista palvelujärjestelmää lapsi- ja perhelähtöiseksi ja siirtää painopistettä kaikille yhteisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin sekä varhaiseen tukeen ja hoitoon. Keski-Suomi on saanut STM:ltä miljoonan euron hankerahoituksen Keski-Suomen lasten ja perheiden parhaaksi –hankkeelle (KEPA) vuosille 2017-2018. Hankkeen tavoitteena on parantaa ja uudistaa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia ja palveluita Keski-Suomessa. Tulosaluejohtaja Heikki Oksanen on nimetty hankkeen ohjausryhmän jäseneksi. Ohjausryhmä kokoontui neljä kertaa vuonna 2017. Sosiaali- ja terveyslautakunta on päättänyt 23.8.2017 § 83 perustaa Jämsän kaupungin LAPE-työryhmän, jonka tavoitteena on edistää, ohjata, koordinoita, seurata ja arvioida kunnassa tehtävää lapsi- ja perhepalveluiden muutostyötä. Ryhmässä on laaja-alainen edustus kunnan sote-, ja sivistystoimesta, Jämsän Terveys Oy:stä sekä keskeisten järjestöjen ja seurakunnan edustus. Työryhmä kokoontui kaksi kertaa vuonna 2017.				
Onnistuminen kotouttamistyössä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	Oleskeluluvan saaneiden kuntaan muuton mallin luominen Jämsään, sujuvat palveluprosessit (maahanmuuttokoordinaattori, sosiaalityö, muut yhteistyötahot)	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Kaupunginvaltuusto päätti 25.4.2016 § 68, että Jämsän kaupunki perustaa 25 kuntapaikkaa oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. Vuoden 2017 lopulla Jämsässä asui 45 itsenäisesti vastaanottokeskuksesta muuttanutta oleskeluluvan saanutta henkilöä. Vuonna 2017 ei uusista kuntapaikoista tehty päätöstä. Vuonna 2017 on Jämsän kaupungin palveluksessa toiminut maahanmuuttokoordinaattori ja ajalla 15.5. – 31.12.2017 työllistämistuella palkattu kotouttamisen ohjaaja. Kuntaan muuton mallintamasta ja palveluprosesseja on kehitetty yhteistyössä eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2018.				

Tunnuslukuja

Tunnuslukuja	Tp 2016	Ta 2017	Tp 2017
Lastensuojelun asiakkaat, Jämsä	305	285	311
Lastensuojelun asiakkaat, Kuhmoinen	alle 10	alle 10	13
Huostaan otettujen lasten kokonaismäärä, Jämsä	54	54	52
Huostaan otettujen lasten kokonaismäärä, Kuhmoinen	0	0	0
Toimeentulotukiruokakunnat, Jämsä	1 041	1 033	559
Toimeentulotukiruokakunnat, Kuhmoinen	75	40	36
Kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevat, Jämsä	210	230	207
Kuntouttavan työtoiminnan piirissä olevat, Kuhmoinen	12	12	17

SOSIAALITYÖ JA PERHEPALVELUT	TA 2017	TA 2017 (sis. LTA)	Tp 2017	Poikkeama €	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT	2 516 838	2 571 838	3 164 896,59	-593 058,73	123,1
TOIMINTAKULUT	-15 814 502	-15 939 483	-16 607 975,29	668 491,92	104,2
TOIMINTAKATE	-13 297 665	-13 367 646	-13 443 078,70	75 433,19	100,6
Poistot ja arvonalentumiset	-2 000	-2 000		-2 000,00	
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-13 299 665	-13 369 646	-13 443 078,70	73 433,19	100,5

Selvitys määrärahojen ylityksistä/alituksista

Sosiaalityö ja perhepalvelut yhteensä	Alitus €	Ylitys €
Kuhmoisten kunnan maksuosuus		187.004
Pakolaisten toimeentulokorvaukset		139.838
Lastensuojelun laitoshoido	461.000	
Lastensuojelun avohuollon tukitoimet		110.000
Lastensuojelun jälkihuolto		111.000
Lastensuojelun perhehoito		107.000
Täydentävä toimeentulotuki	150.207	
Sisäiset vuokrat		231.523

Myyntituotot: Kuhmoisten kunnan sosiaalityön ja perhepalveluiden käyttö on ylittynyt 187.004 euroa. Vuoden 2017 talousarvioon oli varattu Kuhmoisten kunnan sote-yhteistoimintakorvauksiin 529.083 euroa, toteuma oli 716.087 euroa.

Tuet ja avustukset valtiolta: Pakolaisten toimeentulokorvaukset ylittyivät 139.338 eurolla. Talousarvioon oli varattu 75.500 euroa, toteuma oli 214.838 euroa.

Palvelujen ostot: Asiakaspalvelujen ostot alittuivat lastensuojelun laitoshoidossa, mutta ylittyivät lastensuojelun avohuollon tukitoimissa, jälkihuollossa ja perhehoidossa.

Avustukset: Täydentävän toimeentulotuen menot alittuivat.

Sisäiset vuokrat: Sisäiset vuokrat ylittyivät päihde- ja mielenterveyspalveluiden psykiatrisessa päivätoiminnassa.

Toiminnan tavoitteet ja tavoitetasot suunnitelmakaudella tulosityksiköittäin 2017– 2019 (lautakunnalle)

Sosiaalityö

Sosiaalityön yksikössä tuotetaan yhteistoiminta-alueen aikuis- ja lapsiperheiden sosiaalityön palvelut (ohjaus, neuvonta, toimeentulotuki, lastensuojelu, lastenvalvojan palvelut).

Sosiaalityössä palvelujen kysynnän volyymi on pysynyt edelleen varsin korkeana etenkin lastensuojelussa. Pitkään jatkunut talouden taantuma ja siitä johtuva korkea työttömyys heijastuu perheiden toimeentuloon ja hyvinvointiin ja edelleen palvelujen kysyntään.

Uudistetun sosiaalihuoltolain mukaan lapsiperheelle on järjestettävä välttämätön kotipalvelu (=subjektiivinen oikeus), jos lapsen hyvinvoinnin turvaaminen ei ole mahdollista laissa mainittujen syiden vuoksi. Kotipalvelua on järjestettävä yleisenä perhepalveluna. Myös lastensuojelun asiakkailta on vastaava oikeus kotipalvelun saamiseen. Lapsiperheiden kotipalvelu järjestetään palvelusetelillä

Sosiaalityön palveluprosessien avaaminen ja läpinäkyvyyden lisääminen.

Aikuissosiaalityössä painopiste on aktivointi- ja kuntoutustoimenpiteissä. Kuntouttava työtoiminta on sosiaaliohjauksen keskeinen kohdealue.

Lakisääteinen monialainen yhteispalvelu (TYP-toiminta) käynnistyy 1.1.2016. Sosiaali- ja terveystoimi on aktiivisesti mukana kehittämässä paikallista TYP-mallia yhdessä TE-hallinnon ja Kelan kanssa.

Vuosina 2012 - 2015 toteutettavan työllisyyden kuntakokeilun (Jyväskylä-Muurame-Jämsä) kokemuksia on hyödynnetty vuosille 2016 - 2018 laaditussa Jämsän kaupungin työllistämishjelmassa.

Perhepalvelukeskus ja Päihde- ja mielenterveyspalvelut

Toiminnan tavoitteet ja mittarit määritelty palvelusopimuksessa.

Oma tuotanto:

Toiminnallinen tavoite/ Oma tuotanto	Tavoitetaso	Seurantatapa/Mittari
Palvelut tuotetaan taloudellisesti ja tehokkaasti	Kustannusten muodostusta ja kehitystä seurataan tuotteittain	Benchmarking Valtakunnalliset tilastot
Tavoitteen toteutuminen: Kustannusvertailu: Kuntaliiton laatiman 60 suurimman kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon tammi-elokuu 2017 menojen benchmarking		

SOSIAALITYÖ tuloksyksikkö		
Lastensuojelulain mukaisiin velvoitteisiin vastaaminen	Määräaikojen noudattaminen	Asiakasmäärän / Is-ilmoitusten määrän seuranta Ls:n toimenpiteiden määrän seuranta Määräaikaseuranta
Tavoitteen toteutuminen: Vuoden 2017 aikana lastensuojelulain määrittelemissä aikarajoissa on ollut ylityksiä johtuen resurssipulasta. Tosin lastensuojeluilmoituksia tuli noin kolmannes enemmän kuin edellisvuonna. Resurssipulasta on annettu selvitystä aluehallintovirastolle. Lapsiperhesosiaalityön sosiaalityöntekijöiden resurssit on saatu kuntoon uusien rekrytointien kautta ja lisäksi on perustettu kolme uutta sosiaaliohjaajan virkaa. THL määräaikaiseurantoihin on vastattu säännöllisin väliajoin.		
Uudistetun sosiaalihuoltolain veloitteiden toteuttaminen	Lapsiperheiden kotipalvelun järjestäminen kysyntää vastaavaksi	Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmäärien seuranta
Perhesosiaalityön vahvistaminen	Uusien palveluprosessien kehittäminen yhdessä yhteistyötahojen kanssa	Perhesosiaalityön asiakasmäärien ja palveluprosessien sujumisen seuranta
Tavoitteen toteutuminen: Lapsiperheiden kotipalvelua järjestetään sosiaaliohjaan toimesta. Kotipalvelua on pystytty tarjoamaan perheiden tarpeisiin hyvin. Asiakasmäärät ovat lisääntyneet vuoden aikana. Lapsiperheiden sosiaalityön kehittäminen ”monitoimijainen arviointi” on alkanut syksyllä 2017 ja kehittämisen aluksi on arvioitu nykyisiä palveluprosesseja. Kehittämistyön aikana on päädytty keskittymään palvelutarpeen arviointiin. Palvelutarpeen arviointia tulee toteuttamaan vuoden 2018 alusta sosiaalihuollon ja arvioinnin tiimi. Vuoden aikana on pyritty selkiyttämään sosiaalihuollon sekä lastensuojelun asiakkuuden kriteereitä.		
Sosiaalityön asiakkaiden elämänhallinnan paraneminen	Kuntouttava työtoiminta osaksi vakiintuneita käytänteitä	Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärän seuranta Typ-toiminnan asiakasmäärän seuranta
Sote-uudistuksen ja perustoimeentulotuen Kela-siirron vaikutusten huomioiminen aikuissosiaalityön rakenteissa verkostotyötä kehittämällä	Laaditaan tarkempi suunnitelma kehittämisverkoston tavoitteista, prosessin etenemisestä ja sisällöistä	Työmarkkinatuen Kelan maksuosuuksien seuranta Uusien toimintatapojen kehittäminen ja kokeilu, Kela yhteistyön kehittyminen
Tavoitteen toteutuminen: Kuntouttavassa työtoiminnassa on ollut asiakasmäärien kasvua edelliseen vuoteen verrattuna. Kuntouttavan työtoiminnan puitteissa on järjestetty ryhmiä. Aikuissosiaalityössä on lähdetty miettimään uusia mahdollisuuksia tehdä sosiaalityötä sekä on lähdetty avaamaan nykyisiä työmenetelmiä pyrkien yhdenmukaistamaan kirjaamistapoja läpikäymällä yhdessä asiakastietojärjestelmän kautta mm. palvelutarpeen arviointiprosessia. Yhteydenpito asiakkaiden asioissa Kelaan on ollut tiivistä ja tätä kautta on pystytty viemään asiakkaiden asioita eteenpäin.		
Sosiaalityön asiakkaiden asumisen ohjaamisen tehostaminen yhteistyössä Avituksen ja vuokranantajien kanssa	Sujuvat palveluprosessit	Asumisneuvojan asiakasmäärien seuranta Vuokravakuuksien määrä

Tavoitteen toteutuminen: Aikuissosiaalityöntekijät sekä sosiaaliohjaajat sekä maahanmuuttokoordinaattori ovat tehneet tiivistä yhteistyötä asumisneuvojan kanssa. Yhteistyö on edistänyt asiakkaiden asumiseen liittyvien ongelmien vähenemistä. Asumisneuvojan palveluja ovat eniten tarvinneet 30-64-vuotiaat ja asiakkaita on ollut yhteensä 283. Suurin ohjautumisen syy on ollut vuokravelka ja vuokranmaksuun liittyvät ongelmat. Maksusuunnitelmien tekemisen kautta on saatu estettyä vuokravelan päätyminen oikeuteen ja täten saatu säästettyä kustannuksia. Sosiaalityön osalta on osallistuttu asumisneuvojan ohjausryhmään.		
Päihde- ja mielenterveysasiakkaiden asumispalvelujen kokonaisvaltainen suunnittelu ja kohdentaminen	Asumispalveluiden hankkiminen kustannustehokkaasti asiakkaan toimintakykyä vastaavasta yksiköstä kuntouttava näkökulma huomioon	Toteutuksen seuranta Asumispalvelujen asiakasmäärät ja kustannusseuranta
Tavoitteen toteutuminen: Asumispalveluasiakkaiden määrä on vähentynyt. Palvelutoimintaa on kehitetty edelleen siten, että on pystytty tukemaan kotona asumisessa. Kuntoutumiskeskuksen toiminnan kehittäminen Lukkoilan tiloissa on edesauttanut tämän tavoitteen toteutumista.		
Onnistuminen kotouttamistyössä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	Oleskeluluvan saaneiden kuntaan muuton mallin luominen Jämsään, sujuvat palveluprosessit (maahanmuuttokoordinaattori, sosiaalityö, muut yhteistyötahot)	Oleskelulupien lukumäärä, omaehtoisesti kuntaan muuttaneiden lukumäärä. oleskeluluvan saaneiden kuntaan muuttaneiden lukumäärä
Tavoitteen toteutuminen: Maahanmuuttokoordinaattori on seurannut oleskeluluvan saaneiden lukumäärää ja aikuissosiaalityöhön sekä maahanmuuttotyön ohjausryhmässä. Maahanmuutto muuton prosessia ja selkiyttänyt sitä yhteistyökumppaneille. Kotouttamisen ista on aloitettu ohjeoppaan prosess jonka sisältö täydentyä ensi vuonna.		
on antanut niistä tietoa säännöllisesti oordinaattori on selvittänyt kuntaan luominen,		
PERHEPALVELUKESKUS tulosityksikkö/ Neuvola ja kouluterveydenhuollon toiminta Kuhmoisissa		
Oppilashuollollisen yhteistyön tehostaminen	Säännöllisesti kokoontuvat asiantuntijaryhmät Konsultaatiot	Muistiot Asiakirjamerkinnot
Tavoitteen toteutuminen:		
Perhetyön kehittäminen perheiden hyvinvoinnin tukemiseksi ennakoivia käyntejä lisäämällä	Yksilölliset lisäkäynnit neuvolassa tai perheissä	Asiakirjamerkinnot Asiantuntijaryhmät
Tavoitteen toteutuminen:		
Ammatillisen osaamisen lisääminen neuvola- ja koulutyössä lisäopinnoilla	Oireiden varhainen tunnistaminen	Seuranta Annetun tuen määrä
Tavoitteen toteutuminen:		

Palvelukuvaus:

Tuottaa alueen lakisääteiset ja sovitut harkinnanvaraiset aikuisten, lasten ja perheiden sosiaalityön ja terveydenhoidon palvelut sekä sovitussa laajuudessa päihde- ja mielenterveyspalvelut sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueella.

Sosiaalityö ja perheiden palvelujen hallinto

Hallinnon tehtävänä on johtaa, koordinoita ja kehittää tulosalueen palveluja.

Sosiaalityö

Tulosityksikössä tuotetaan aikuis- ja lapsiperheiden sosiaalityön palvelut, toimeentuloturva ja lastensuojelutyö Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan yhteistoiminta-alueelle.

Perhepalvelukeskus

Lasten ja perheiden neuvola- ja kouluterveydenhuollon, terapiapalveluiden sekä perheneuvolan palveluiden järjestäminen ja tuottaminen.

Päihde- ja mielenterveyspalvelut

Päihde- ja mielenterveyspalvelujen järjestäminen Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueella.

Vammaispalvelut

Tulosalueen esimies: tulosaluejohtaja Heikki Oksanen

Toiminnan kuvaus

Tulosalue järjestää ja tuottaa vammaispalvelun, vammaisten henkilöiden perhetyön ja palveluohjauksen, kehitysvammaisten avopalvelut, vammaisten asumispalvelut, vammaisten työ- ja päivätoiminnan sekä alle 65-vuotiaiden omaishoidon tuen, vammaisten henkilöiden perhehoidon ja sosiaalihuoltolain mukaiset liikkumisen tuen palvelut Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan yhteistoiminta-alueelle.

Toiminnan tavoitteena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisen henkilön yhteiskunnassa kohtaamia esteitä.

Tavoitteet vuodelle 2017

Tavoite	Mittari = millä mitataan	Kulmakivi, mitä palvelee		
		Elin-voima	Sujuva arki	Verkostot
Selvitetään Työvalmennussäätiön Avituksen toimintojen mahdollinen siirtyminen Jämsän kaupungille	Selvitys ja siihen liittyvä päätöksenteko: Lautakunta, kaupunginhallitus, kaupunginvaltuusto	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Sote- ja maakuntavalmistelua on seurattu kuluneen vuoden aikana ja selvitelty maakuntaan siirtymisen vaikutuksia säätiömuotoiseen toimintaan. Asiasta on keskusteltu Avitussäätiön hallituksessa. Päätöksiä toimintojen siirtymisestä kaupungille tai säätiön toimintana jatkumisesta ei tehty. Valinnanvapauslakiluonnoksen perusteella näyttää, että säätiön toiminta voi jatkua asiakasseteli-palveluntuottajana.				
Vammaisten henkilöiden asumisen kehittäminen. Yhteistoiminta-alueella toimii riittävä määrä eritasoisia asuntoryhmiä ja asuntoja vammaisille henkilöille. Pitkäaikaisessa asumisessa laitoshoidossa ei ole enää kehitysvammaisia henkilöitä.	- Kehitysvammaisia laitoshoidossa - Kehitysvammaisia autetussa, ohjatussa ja tuetussa asumisessa - Vammaispalvelulain mukaisessa palveluasumisessa vaikeavammaisia	x	x	x

Tavoitteen toteutuminen:

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa v. 2017 oli enää yksi henkilö. Kaupungin omat asumispalveluyksiköt Linnakoti ja Lukkoilantien asunnot ovat täynnä. Linnakotilaiset olivat v. 2017 väistötiloissa Lukkoilakodilla Linnakodin remontin vuoksi. Linnakotiin asukkaat pääsivät palaamaan syksyllä 2017. Yksityistä asumispalvelutuotantoa on tarjolla vammaisille henkilöille Jämsässä. Asumispalveluita pyritään järjestämään mahdollisimman lähellä asiakkaan arkiympäristöä mutta niihin liittyvien erityispiirteiden vuoksi palveluja joudutaan ostamaan myös etäämmältä. Vaikeavammaisten palveluasumisen piiriin tuli vuoden 2017 aikana uusia asiakkaita. Yksityisten asumispalvelujen piiriin Jämsään on muuttanut kehitysvammaisia henkilöitä asumaan muualta Suomesta. Osa muuttajista on vaihtanut kotikunnakseen Jämsän.

Ostopalveluna järjestettävän henkilökohtaisen avun kilpailutus	Tilastot: ☐ Ostopalveluna järjestettävän henkilökohtaisen avun päätökset ☐ Kustannusten seuranta	x	x	
--	--	---	---	--

Tavoitteen toteutuminen:

Kilpailutusta ei ole tehty. Palveluntuottajaa valitessa kiinnitetään huomiota hintaan.

Tunnuslukuja

Tunnuslukuja	Tp 2016	Ta 2017	Tp 2017
Ostetut kehitysvammaisten laitoshoitopäivät Jämsä	925	920	523
Ostetut kehitysvammaisten laitoshoitopäivät Kuhmoinen	0	0	0
Vpl:n mukaisen henkilökohtaisen avun piirissä, asiakkaat Jämsä	87	80	101
Vpl:n mukaisen henkilökohtaisen avun piirissä, asiakkaat Kuhmoinen	7	7	7
Vpl-kuljetuspalveluasiakkaita/vuosi Jämsä	512	510	449
Vpl-kuljetuspalveluasiakkaita/vuosi Kuhmoinen	52	56	43
Shl:n mukaisen kuljetustuen piirissä asiakkaita/vuosi Jämsä	50	60	42
Shl:n mukaisen kuljetustuen piirissä asiakkaita/vuosi Kuhmoinen	4	10	4

VAMMAISPALVELUT	TA 2017	TA 2017 (sis. LTA)	Tp 2017	Poikkeama €	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT	2 647 850	2 612 850	2 688 733,29	-75 883,42	102,9
TOIMINTAKULUT	-12 009 401	-12 429 401	-12 783 109,35	353 708,30	102,8
TOIMINTAKATE	-9 361 551	-9 816 551	-10 094 376,06	277 824,88	102,8
Poistot ja arvonalentumiset	-33 340	-33 340	-5 787,00	-27 553,00	17,4
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-9 394 891	-9 849 891	-10 100 163,06	250 271,88	102,5

Selvitys määrärahojen ylityksistä/alituksista

Vammaispalvelut yhteensä	Alitus €	Ylitys €
Muut myyntitulot kunnilta		158.269
Kuhmoisten kunnan maksuosuus		36.592
Asiakaspalvelujen ostot kunnilta		50.487
Asiakaspalvelujen ostot muilta		152.256
Sisäiset vuokrat		98.979

Muut myyntitulot kunnilta

Myyntituotot: Kuhmoisten kunnan vammaispalveluiden käyttö on alittunut 36.592 euroa.

Vuoden 2017 talousarvioon oli varattu Kuhmoisten kunnan vampa-yhteistoimintakorvauksiin 1.234.797 euroa, toteuma oli 1.198.205 euroa.

Asiakaspalvelujen ostot kunnilta: Kangasalan kunnan perimä maksuosuus/ asumispalvelut ja työ- ja päivätoiminta jämsäläisestä kotikuntavaihtajasta ovat jääneet budjetoimatta v. 2017 talousarvioon.

Asiakaspalvelujen ostot muilta: Asumispalvelujen piiriin tuli vuoden aikana uusia asiakkaita (vpl palveluasuminen 8 uutta asukasta). Lisäksi kotikunnan vaihtajia kehitysvammaisten asumispalveluissa.

Sisäiset vuokrat: Kehitysvammaisten autetun asumisen asumisyksikkö Linnakoti oli väistötiloissa Lukkoilakodilla Linnakodin remontin vuoksi. Tilapalvelut laskuttivat Lukkoilakodin vuokran Linnakodilta. Vuokran suuruuteen ei oltu varauduttu vuoden 2017 budjettia laadittaessa.

Toiminnan tavoitteet ja tavoitetasot suunnitelmakaudella tulosityksiköittäin 2017– 2019 (lautakunnalle)

Oma tuotanto

Toiminnallinen tavoite	Tavoitetaso	Seurantatapa/Mittari
Selvitetään Työvalmennussäätiön Avituksen toimintojen mahdollinen siirtyminen Jämsän kaupungille	Erityishuolto-lain mukainen työ- ja päivätoiminta sekä sosiaalihuoltolain mukainen työsuhteinen ja ei-työsuhteinen työtoiminta järjestetään kaupungin omana toimintana.	Lautakunta, kaupunginhallitus, kaupunginvaltuusto
Tavoitteen toteutuminen: Sote- ja maakuntavalmistelu on seurattu kuluneen vuoden aikana ja selvitelty maakuntaan siirtymisen vaikutuksia säätiömuotoiseen toimintaan. Asiasta on keskusteltu Avitussäätiön hallituksessa. Päätöksiä toimintojen siirtymisestä kaupungille tai säätiön toimintana jatkumisesta ei tehty. Valinnanvapauslakuonnoksen perusteella näyttää, että säätiön toiminta voi jatkua asiakasseteli-palveluntuottajana.		
Ostopalveluna järjestettävän henkilökohtaisen avun kilpailutus	Henkilökohtaisen avun järjestäminen kustannustehokkaasti.	Lautakunta Vammaispalvelupäällikkö Tilastot: - ostopalveluna järjestettävän henkilökohtaisen avun päätökset - kustannusten seuranta
Tavoitteen toteutuminen: Ei ole toteutunut. Palveluntuottajien valinnassa kuitenkin kiinnitetään huomiota hintoihin.		

Vammaisten henkilöiden asumisen kehittelyä sekä lasten ja nuorten tilapäishoidon, omaishoidon vapaiden ja asumisharjoittelun kehittämistä jatketaan.	Yhteistoiminta-alueella toimii riittävä määrä eritasoisia asuntoryhmiä ja asuntoja vammaisille henkilöille. Pitkäaikaisessa asumisessa laitoshoidossa ei ole enää	Lautakunta Vammaispalvelupäällikkö Tilastot: - perhehoitopäivät/v
	kehitysvammaisia henkilöitä. Vammaisella henkilöllä on halutessaan mahdollisuus asua omassa kotikunnassaan ja lähiyhteisössään. Jossain tilanteissa tarvitaan kuitenkin hyvin erikoistuneita asumisyksiköitä, suurta henkilöstömitoitusta ja vahvaa erityisosaamista, jolloin asumispalvelun ostaminen yhteistoiminta-alueen ulkopuolelta on perusteltua. Asumisen tarvetta yhteistoiminta-alueen ulkopuolella aiheuttaa myös vammaisen henkilön opiskelu. Yhteistoiminta-alueella toimii valmennettuja vammaisten lasten perhehoitajia. Pienten lasten omaishoidon tuen vapaat pystytään järjestämään mm. perhehoidossa.	-valmennettujen perhehoitajien määrä -omaishoidon vapaiden toteutuminen -kehitysvammaisia laitoshoidossa -kehitysvammaisia autetussa, ohjatussa ja tuetussa asumisessa - vammaispalvelulain mukaisessa palveluasumisessa vaikeavammaisia
Tavoitteen toteutuminen: Pitkäaikaisessa laitoshoidossa v. 2017 oli enää yksi henkilö. Perhehoitajien määrä yhteistoiminta-alueella ei ole lisääntynyt (lyhytaikaista perhehoitoa tilapäisesti antavia perhehoitajia kaksi). Jämsä ei ole mukana Keski-Suomen perhehoidon maakunnallisessa koordinoinnissa sosiaali- ja terveyslautakunnan päätöksen mukaisesti. Maakunnallinen koordinointi vastaa mm. uusien perhehoitajien valmennuksesta. Uusien perhehoitajien valmentamiseen ei ole mahdollisuuksia omana toimintana. Kehitysvammaisten lasten tilapäishoidon/ lakisääteisten omaishoidon vapaiden järjestämisen turvaamiseksi on järjestetty Kehitysvammaisten palvelusäätiön tuottamana ryhmäloimitusta n. kolmen viikon välein Työvalmennussäätiö Avituksen Valiokadun tiloissa. Kaupungin omat asumispalveluyksiköt Linnakoti ja Lukkoilantien asunnot ovat täynnä. Linnakotilaiset olivat v. 2017 väistötiloissa Lukkoilakodilla Linnakodin remontin vuoksi. Linnakotiin asukkaat pääsivät palaamaan syksyllä 2017. Yksityistä asumispalvelutuotantoa on tarjolla vammaisille henkilöille Jämsässä. Asumispalveluita pyritään järjestämään mahdollisimman lähellä asiakkaan arkiympäristöä mutta niihin liittyvien erityispiirteiden vuoksi palveluja joudutaan ostamaan myös etäältä. Vaikeavammaisten palveluasumisen piiriin tuli vuoden 2017 aikana uusia asiakkaita. Yksityisten asumispalvelujen piiriin Jämsään on muuttanut kehitysvammaisia henkilöitä asumaan muualta Suomesta. Osa muuttajista on vaihtanut kotikunnakseen Jämsän.		

Palvelukuvaus:

Vammaispalvelut

Vammaispalveluja ja kehitysvammahuollon palveluja tuotetaan ja kehitetään Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueella omana toimintana, järjestetään ostopalveluina sekä vammaisille myönnettävinä avustuksina. Palveluita ja tukitoimia järjestetään vammaispalvelulain, kehitysvammaisten erityishuoltolain, sosiaalihuoltolain, perhehoitolain sekä omaishoitolain nojalla lautakunnan laatimien tarkempien soveltamisohjeiden ja päätösten mukaisesti.

Vammaispalvelujen tulosalueen tavoitteena on, että palvelut ja tukitoimet sekä edistävät vammaisten henkilöiden edellytyksiä elää ja toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa yhteiskunnassa että turvaavat vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuutta, itsemääräämisoikeutta, välttämätöntä huolenpitoa ja osallisuutta. Yleiset, kaikille tarkoitetut palvelut ovat ensisijaisia myös vammaisille henkilöille. Silloin kun yleiset palvelut eivät ole vammaisen henkilön tarpeen mukaisia ja riittäviä eli eivät riitä turvaamaan lain tarkoituksen toteutumista, palvelut järjestetään erityislakien nojalla.

Vanhuspalvelut

Tulosalueen esimies: vanhuspalvelujohtaja Mai-Stiina Lampinen

Toiminnan kuvaus

Vanhuspalvelut järjestää vanhusten kotihoidon, vanhusten ympärivuorokautisen hoidon ja yhteisissä vanhuspalveluissa vanhusten palvelujen sosiaalityön ja palveluohjauksen, omaishoidon ohjauksen, palvelupäivä- ja päiväkeskustoiminnan sekä kotiutusyksikkö- ja muistipoliklinikkatoiminnan Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan muodostamalla sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueella. Vanhuspalvelujen palvelujen tuotannosta Jämsän kaupungin alueella vastaa 1.9.2015 lukien Jämsän Terveys Oy. Kuhmoisten vanhuspalvelut tuottaa Jämsän kaupunki.

Vanhuspalvelujen toimintoja suunniteltaessa ja palveluja kehitettäessä lähtökohtana palvelusopimuksen ohella on *"Ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystoiminnasta"* (980/2012) annetussa laissa sekä laatusuosituksessa *"Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi"* (STM ja Kuntaliitto 2013) esitetyt linjaukset. Edellä mainittujen asiakirjojen hengen mukaisesti palvelurakennemuutosta suunniteltaessa lähtökohtana on kotiin annettavien palvelujen ensisijaisuus. Suunnitelmakaudella aloitetaan ja/tai jatketaan kotihoidon kehittämistoimenpiteitä, joita on käsitelty sosiaali- ja terveyslautakunnassa 6.5.2014 (§ 47).

Vuoden 2017 aikana laaditaan vanhuspalvelulain (5 §) edellyttämä vanhuspalvelusuunnitelma kunnan toimenpiteistä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi.

Vanhuspalvelut

Vanhuspalveluiden hallinnon kustannukset jaetaan Jämsän ja Kuhmoisten kesken asukasluvun mukaisessa suhteessa. Kuhmoisten osuus on 9,8 %. Jämsän maksamat avustukset veteraanijärjestöille kirjaantuvat vanhuspalvelujen hallintoon ja jäävät Jämsän maksettaviksi. Veteraanijärjestöille on maksettu avustuksia 2.376,00 euroa.

Jämsän kotihoito sisältyy kokonaisulkoistukseen ja se on 2.519.516,85 euroa. Kotihoidossa on sotainvalideja, joiden kustannukset Valtiokonttori korvaa. Korvauksia on kirjattuna n 92.000 euroa yli arvion. Kotihoitoon on kirjattu v 2017 hoitomaksusaatavien poistoja 28.000 euroa. Kotihoito Kuhmoinen on toteutunut 100,1 %.

Tehostetun asumispalvelut ovat osa kokonaisulkoistusta ja se on 13.4 milj. €, toiminta on ollut suunnitelman mukaista. Kuhmoisten osalta toteutuma on 92,1 %

Vanhuspalveluihin kohdistuneet lisätalousarviot ovat LTA1 313.302 euroa, joka on Jämsän Terveystoimen hinnankorotus ja LTA2, joka kohdistui vuokratulojen kertymän pienentymiseen 530.000 eurolla ja 425.000 menojen vähennyistä Jämsän Terveystoimen sopimuksella tuotettuun palveluun.

Tavoitteet vuodelle 2017

Tavoite	Mittari = millä mitataan	Kulmakivi, mitä palvelee		
		Elin-voima	Sujuva arki	Verkos-tot
Onnistuminen vanhuspalvelujen järjestämisessä ja kehittämisessä	Järjestämisvastuulla olevien oman palvelutuotannon ja ostopalvelujen palvelusopimusten laadunhallinta mm. ohjaus- ja valvontatehtävä, kts. palvelusopimuksen liite 6a.		x	x
Tavoitteen toteutuminen: Vanhuspalvelujen palvelujen palvelutuotannosta Jämsän kaupungin alueella vuoden 2017 aikana on vastannut Jämsän Terveys Oy. Kuhmoisten kunnan osalta vanhuspalvelujen palvelutuotannosta vuonna 2017 on vastannut Jämsän kaupunki. Ostopalvelujen osalta (Jämsän Terveys Oy) ostopalvelusopimusten seuranta on suoritettu suunnitellusti neljä kertaa vuoden 2017 aikana. Vähimmäisvaatimusten ja toiminnan laadun toteutumisen osalta ei vanhuspalveluissa toteutunut sairaanhoitajien sijaisuuksissa käytettävän työvoiman koulutustaso. Vuoden 2017 aikana sairaanhoitajien sijaisuuksissa on jouduttu käyttämään lähihoitajia vastaavan ammattihenkilön huonon saatavuuden vuoksi. Tuottajalta on pyydetty ja saatu selvitys lievän poikkeaman ja korjaavien toimenpiteiden osalta.				
Asiakaspalveluprosessien kehittäminen yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa	Asiakasraadit. Uusien ja aiemmin kuvattujen päivityttyjen prosessien lukumäärät.		x	x
Tavoitteen toteutuminen: Asiakasraateja vuonna 2017 Jämsässä pidettiin 2. Kuhmoisten osalta erillisiä asiakasraateja ei pidetty. Uusien ja päivityttyjen prosessien lukumäärä on 1 (Muistipotilaan hoitopolku). Käytössä olevat prosessikuvaukset/hoitopolut ovat henkilöstön käytettävissä Effica potilastietojärjestelmän yleiset kansiossa.				
Vanhuspalvelusuunnitelman valmistuminen ja käytäntöön kotiuttaminen	Kts. vanhuspalvelusuunnitelma		x	x
Tavoitteen toteutuminen: Vuoden 2017 aikana on laadittu luonnos suunnitelmaksi ikääntyneen väestön tukemiseksi 2017-2020 (ns. vanhuspalvelusuunnitelma). Loppuvuodesta 2017 valmistunut versio ei ehtinyt käydä vanhusneuvostossa kommentoitavana, joka lain mukaisesti (11 §) on otettava mukaan suunnitelman valmisteluun ja palvelujen riittävyden ja laadun arviointiin. Näin ollen suunnitelman valmistuminen siirtyi vuodelle 2018.				
Varautuminen sote- uudistukseen mm. kehittämällä rajapinta- ja hyvinvointiyhteistyötä ja eri osapuolien rooleja niissä.	Osallistuminen maakunta- ja sote-uudistuksen työryhmiin.	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Vuoden 2017 aikana Jämsän Terveys Oy on osallistunut Keski-Suomen Kukoistava kotihoito-hanketyöskentelyyn. Hankkeen päätavoitteena on varmistaa, että Keski-Suomen maakunnan kaikissa kunnissa on asiakaslähtöinen, vaikuttava ja kustannustehokas kotihoito, joka toimii 24/7. Kukoistava kotihoito – hankkeessa Jämsän kaupungin kehitystyön oli määrä kohdistua Kuhmoisten kotihoidon kehittämiseen. Kuhmoisten kunnanhallitus linjasi kokouksessaan 6.3.2017 (§ 76), että Kuhmoisten kunnan ei ole tarkoituksenmukaista osallistua ko. hankkeeseen Kuhmoisten kunnan sote- ja maakuntauudistustyön kohdistuessa Pirkanmaalle. Näin ollen hankesuunnitelmaan kirjattu kehittämistyö ja kuntatoimijan oman henkilöstön työpanoksen siirto henkilötyökuukausina Jämsän osalta jäi toteutumatta.				

Tunnuslukuja

Tunnuslukuja	Tp 2016	Ta 2017	Tp 2017
Säännöllistä kotihoitoa saaneiden 75-täyttäneiden asiakkaiden osuus %:a vastaavan ikäisestä väestöstä Jämsä	12,4		12,7
Säännöllistä kotihoitoa saaneiden 75-täyttäneiden asiakkaiden osuus %:a vastaavan ikäisestä väestöstä Kuhmoinen	13,75	15	12,8
Vanhusten ympärivuorokautisen asumispalvelun 75täyttäneet asiakkaat %:a vastaavan ikäisestä väestöstä Jämsä	8,1 -> 10,2	12,2	9,2
Vanhusten ympärivuorokautisen asumispalvelun 75täyttäneet asiakkaat %:a vastaavan ikäisestä väestöstä Kuhmoinen	6,1	12,2	6,1
Omaishoidon tuen saajat Jämsä	159	102	203
Omaishoidon tuen saajat Kuhmoinen	25	20	20

VANHUSPALVELUT	TA 2017	TA 2017 (sis. LTA)	Tp 2017	Poikkeama €	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT	10 865 335	10 335 335	10 352 549,21	-17 214,34	100,2
TOIMINTAKULUT	-31 675 894	-31 404 196	-31 706 720,79	302 524,79	101,0
TOIMINTAKATE	-20 810 559	-21 068 861	-21 354 171,58	285 310,45	101,4
Poistot ja arvonalentumiset	-44 610	-44 610	-44 613,47	3,47	100,0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-20 855 169	-21 113 471	-21 398 785,05	285 313,92	101,4

Selvitys määrärahojen ylityksistä/alituksista

Vanhuspalvelut yhteensä	Alitus €	Ylitys €
Sotilasvammalain mukaiset korvaukset		148 408,30
Kotikunnan vaihtajia		109 766,14
Kuhmoisten sote-yhteistoimintakorvaukset	178 935,36	
Muut kodinhoitoapumaksut	392 034,09	
Varhemaksut Kevalle	117 506,80	
Sis. huoneistojen vuokrat	475 064,81	

Toiminnan tavoitteet ja tavoitetasot suunnitelmakaudella tulosityksittäin 2018– 2020
(lautakunnalle)

Oma tuotanto:

Toiminnallinen tavoite	Tavoitetaso	Seurantatapa/Mittari
VANHUSTEN PALVELUIDEN HALLINTO tulosityksikkö		
Laadukkaiden ja asiakkaalle tarkoituksenmukaisten palvelujen järjestäminen kustannustehokkaasti	Turvataan laadukkaat palvelut taloudellisesti. Toiminta toteutuu palvelusopimuksen mukaisesti.	Talousraportit, tilinpäätös ja toimintakertomus, toimintaa kuvaavat mittarit, palvelusopimus
Tavoitteen toteutuminen: Vanhuspalvelujen palvelujen tuotannosta Jämsän kaupungin alueella vuoden 2017 aikana on vastannut Jämsän Terveys Oy. Ostopalvelusopimusten seuranta on suoritettu suunnitellusti neljä kertaa vuoden 2017 aikana. Vähimmäisvaatimusten ja toiminnan laadun toteutumisen osalta ei vanhuspalveluissa toteutunut sairaanhoitajien sijaisuuksissa käytettävän työvoiman koulutustaso. Vuoden 2017 aikana sairaanhoitajien sijaisuuksissa on jouduttu käyttämään lähihoitajia vastaavan ammattihenkilön huonon saatavuuden vuoksi. Tuottajalta on pyydetty ja saatu selvitys lievän poikkeaman ja korjaavien toimenpiteiden osalta. Vanhuspalvelujen palvelujen tuotannosta Kuhmoisten kunnan osalta vuoden 2017 aikana on vastannut Jämsän kaupunki. Toiminnallisten tavoitteiden osalta vanhuspalvelujen toiminta on toteutunut lähes palvelutilauksen mukaisesti. Tarkennetut kuvaukset toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta on kirjattu tulosityksikkö teksteihin.		
KOTIHOITO JA KOTIHOIDON TUKIPALVELUT		
Tuottaa yhteistoiminta-alueen kotihoitopalveluja ikäihmisten valtakunnallisen laatusuosituksen mukaisesti	Vanhusten avohoidossa palvelurakenne ja tuotettujen palveluiden peittävyys vastaavat ikäihmisten palveluiden laatusuositusta. Palvelurakenneindikaattorit: - säännöllistä kotihoitoa saavien osuus 13-14 % 75 vuotta täyttäneistä	Kotihoidon piirissä % 75-vuotta täyttäneistä (kattavuus) Effic
Tavoitteen toteutuminen: Vuonna 2017 säännöllistä kotihoitoa saavien osuus 75 vuotta täyttäneistä oli Jämsässä noin 12,7 % ja Kuhmoisissa noin 12,8 %.		
Kotihoidon työkäytäntöjen ja toimintamallien kehittäminen	Sosiaali- ja terveyslautakunnassa 6.5.2014 (§ 47) kirjattujen kotihoidon kehittämistoimenpiteiden ja toimintamallien aloittaminen ja/tai jatkaminen.	Toteutuneet toimenpiteet Välittömään asiakastyöhön käytetty aika, %

Hoitotyön laadun kehittäminen	Kotihoidon piirissä oleville asiakkaille tarjotaan laadukasta hoito- ja hoivatyötä. RAI-HC laatumittareiden tavoitetaso on maan keskitaso. Kuntouttavan työotteen mukainen aktivoiva ja toimintakykyä ylläpitävä työote on käytössä kaikessa	RAI-HC-laatuindikaattorit
-------------------------------	---	---------------------------

	asiakkaiden hoito- ja hoivatoiminnassa.	
Tavoitteen toteutuminen: Jatkuvan palautteen ohella hoitotyön laatua kotihoidon yksiköissä on seurattu ja kehitetty vuoden 2017 aikana muun muassa hyödyntämällä RAI -arviointijärjestelmän tuottamaa tietoa niin yksittäisen potilaan hoidossa (RAPs listat) kuin yksikkötasolla hoitotyön laadun kehittämisessä (palauteraporttien laatuindikaattoreiden antama tieto). Arviointiajankohtana 2/2017 (1.4.-30.9.2017) tarkasteltavien laatumittareiden osalta arvot Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan kotihoidon osalta eivät pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta eroa arviointijärjestelmää käyttävien organisaatioiden keskiarvoon nähden. Tarkasteltavat laatumittarit ovat: ravitseminen; lääkitys; kipu; haavat; pidätyskyky; fyysinen- ja kognitiivinen toiminta; turvallisuus ja ympäristö sekä ulkoilu. Kuntouttavan työotteen mukainen aktivoiva ja toimintakykyä ylläpitävä työote on ollut käytössä lisääntyvästi kaikessa kotihoidon asiakkaiden hoito- ja hoivatoiminnassa.		
Palvelut ovat asiakaslähtöisiä	Hoito- ja palvelusuunnitelmien päivittäminen ja arviointi puolivuositain yhdessä asiakkaan ja omaisen kanssa. Jatkuvan palautteen ohella asiakastytyväisyyskyselyt toteutetaan kustannuspaikoilla joka toinen vuosi Asiakastytyväisyys on tasolla hyvä (kouluarvosanalla mitattuna vähintään 8).	Effica Asiakastytyväisyyskyselyt
Tavoitteen toteutuminen: Jatkuvan palautteen ohella sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueella Jämsä-Kuhmoinen vuonna 2017 ei toteutettu vanhuspalvelujen asiakastytyväisyyskyselyä palvelujen laadun kehittämiseksi. Asiakastytyväisyyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Seuraavan kerran keväällä 2018.		

YMPÄRIVUOROKAUTINEN HOITO tulosityksiköt		
Tuottaa yhteistoiminta-alueen ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan palveluja ikäihmisten valtakunnallisen laatusuosituksen mukaisesti	Vanhusten ympärivuorokautisessa hoidossa palvelurakenne vastaa ikäihmisten palveluiden laatusuositusta: - 5-6 % on tehostetun palveluasumisen piirissä - 3 % on hoidossa vanhainkodeissa tai pitkäaikaisessa hoidossa terveyskeskusten vuodeosastoilla	Ympärivuorokautiset hoitopaikat % 75vuotta täyttäneistä (kattavuus) Effica Toiseen hoitopaikkaan jonottavien potilaiden määrä
Tavoitteen toteutuminen: Laitoshoitopaikkoja (hoito-osasto 2 ja 4) vuonna 2017 oli Jämsässä 53. Kuhmoisten vuodeosastolla 10 laitoshoitopaikkoja vuonna 2017 oli 28, joista pitkäaikaishoidonpaikkoja oli varattu keskimäärin 20 potilaalle ja lyhytaikaishoidonpaikkoja oli varattu keskimäärin 8 potilaalle. Kuhmoisissa pitkäaikaisen laitoshoidon paikkoja oli varattu 4,2 %:lle yli 75-vuotiaista, lyhytaikaishoitoa varauksen ollessa 1,6 %. Kuhmoisten vuodeosaston hoitopaikkojen (kokonaispaikkamäärä 28) käyttöaste samoin kuin pitkäaikaishoitopaikkojen määrä (laskennallisesti keskimäärin 15 potilasta/kk) on laskenut vuoden 2017 aikana kertoen mahdollisesta ylikapasiteetista potilaspaikkojen suhteen. Keskimääräinen kuormitusprosentti seurantajakson on noin 87 % (-4 potilaspaikkaa). Alimmillaan seurantajakson kuormitusprosentti on ollut heinäkuussa 73,4 % (-7,5 potilaspaikkaa). Vähentynyt potilaspaikkojen käyttöaste näkyy myös vajeena hoitopäivämaksujen kertymässä (toteuma-% 91). Tehostetun asumispalvelun paikkoja (oma ja ostopalvelu yhteensä 253) oli varattu Jämsässä 9,2 %:lle yli 75vuotiaista ja Kuhmoisissa 6,1 %:lle (29). Kotikuntalain muutoksen tuomaan mahdollisuuteen liittyen vuoden 2017 aikana Jämsästä on ollut kymmenen (10) henkilöä ja Kuhmoisista yksi (1) henkilö ympärivuorokautisen hoivan yksikössä toisen kunnan vastaavanlaisessa hoitolaitoksessa. Vastaavasti muista kunnista Jämsään muuttaneiden osuus on kuusi (6) henkilöä. Kuhmoisiin kotikuntalain mukaisia muuttoja muista kunnista ei vuoden 2017 aikana ole ollut.		
Hoitotyön laadun kehittäminen	Ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan piirissä oleville asukkaille/potilaille tarjotaan laadukasta lyhyt- sekä pitkäaikaishoitoa. RAI-LTC laatumittareiden tavoitetaso on maan keskitaso. Kuntouttavan työotteen mukainen aktivoiva ja toimintakykyä ylläpitävä työote on käytössä kaikessa asukkaiden/potilaiden hoito- ja hoivatoiminnassa.	RAI-LTC-laatuindikaattorit

Tavoitteen toteutuminen:

Jatkuvan palautteen ohella hoitotyön laatua ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan yksiköissä on seurattu ja kehitetty vuoden 2017 aikana muun muassa hyödyntämällä RAI -arviointijärjestelmän tuottamaa tietoa niin yksittäisen potilaan hoidossa (RAPs listat) kuin yksikkötasolla hoitotyön laadun kehittämisessä (palauteraporttien laatuindikaattoreiden antama tieto). Arviointiajankohtana 2/2017 (1.4.-30.9.2017) tarkasteltavien laatumittareiden osalta arvot Jämsän kaupungin ja Kuhmoisten kunnan ympärivuorokautisen hoidon ja hoivan yksikköjen osalta eivät pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta eroa arviointijärjestelmää käyttävien organisaatioiden keskiarvoon nähden. Tarkasteltavat laatumittarit ovat: ravitsemus; kliininen hoito (sis. lääkitys ja kipu); ihon hoito (sis. painehaavat); pidätyskyky; infektioiden hallinta; käytös ja tunne-elämä; turvallisuus, toimintakyky ja elämänlaatu.

Kuntouttavan työotteen mukainen aktivoiva ja toimintakykyä ylläpitävä työote on ollut käytössä lisääntyvästi kaikessa asukkaiden/potilaiden hoito- ja hoivatoiminnassa.

Palvelut ovat asiakaslähtöisiä

Hoito- ja palvelusuunnitelmien päivittäminen ja arviointi puolivuositain yhdessä asiakkaan ja omaisen kanssa.

Jatkuvan palautteen ohella asiakastytyväisyyskyselyt toteutetaan kustannuspaikoilla joka toinen vuosi

Asiakastytyväisyys on tasolla hyvä (kouluarvosanalla mitattuna vähintään 8).

Effic

Asiakastytyväisyyskyselyt

Tavoitteen toteutuminen:

Jatkuvan palautteen ohella sosiaali- ja terveystoimen yhteistoiminta-alueella Jämsä-Kuhmoinen vuonna 2017 ei toteutettu vanhuspalvelujen asiakastytyväisyyskyselyä palvelujen laadun kehittämiseksi. Asiakastytyväisyyskysely toteutetaan joka toinen vuosi. Seuraavan kerran keväällä 2018.

YHTEISET VANHUSPALVELUT tulosityksikkö

Vahvistaa omaishoidon asemaa hoitomuotona

Edistää hoidettavien hyvinvointia, toimintakykyä ja kotona asumista mahdollisimman pitkään ja vähentää hoidettavien kodin ulkopuolisen pitkäaikaishoidon tarvetta

Edistää omaishoitajien terveyttä ja hyvinvointia, tukea jaksamista ja parantaa kotona tapahtuvan hoidon edellytyksiä

Kuhmoisissa vuoden 2017 omaishoidon tukea saavien määrä pysyy ennallaan.

Turvataan riittävä määrä hoidettavan toimintakykyä vastaavia hoitopaikkoja omaishoidon vapaiden pitämiseksi (mahdollisuuksien mukaan sijaishoitoa kotiin).

Omaishoidon tukea saavien määrä v. 2017

Omaishoidon tukea saavien %-osuus kunnan yli 75-vuotiaista v. 2017

Omaishoidon tuen hakemusten määrä v. 2017

Tavoitteen toteutuminen:

Omaishoidon tukea saavien määrä vuonna 2017 oli Jämsässä 203 ja Kuhmoisissa 20. Yli 75-vuotiaita omaishoidettavia oli Jämsässä 159 ja Kuhmoisissa 16. Omaishoidon tukea saavien %-osuus kunnan yli 75-vuotiaista vuonna 2017 oli Jämsässä 7,6 % ja Kuhmoisissa 4,2 %. Omaishoidon tuen 75-vuotta täyttäneet asiakkaat vuoden aikana vastaavan ikäisestä väestöstä oli Jämsässä 5,9 % ja Kuhmoisissa 3,4 %. Omaishoidon tuen hakemusten määrä vuonna 2017 oli Jämsässä 71 ja Kuhmoisissa 5.

Kuhmoisten omaishoidon tuen osalta arvioitu määräraha varaus (-90 000 euroa) ei riittänyt kattamaan omaishoidon tuen saajille maksettavien avustusten/tukipalkkioiden osuutta (toteuma-% 109).

Palvelukuvaus:

Vanhusten palveluiden avohoito

Kotihoidolla tarkoitetaan kotipalveluja, kotisairaanhoidoa ja erilaisia tukipalveluja (ateria-, turva-, kylvytys-, vaatehuolto- ja asiointipalvelu). Kotipalvelun tarkoituksena on auttaa yksilöitä ja perheitä silloin, kun he tarvitsevat sairauden, vamman tai alentuneen toimintakyvyn vuoksi apua kotiin suoriutuakseen arkipäivän tehtävissä. Koti- ja tukipalveluista säädetään sosiaalihuoltolaissa. Kotisairaanhoidon antaminen perustuu kansanterveyslakiin. Huomattava osa säännöllisen palvelun piirissä olevista asiakkaista käyttää sekä kotipalvelua että kotisairaanhoidoa. Kotihoidon tarve arvioidaan yksilöllisesti yhdessä asiakkaan kanssa. Säännöllisen kotihoidon asiakkaille laaditaan yksilöllinen hoito- ja palvelusuunnitelma, jota tarkistetaan säännöllisesti. Jämsän kotihoidon palvelut tuottaa Jämsän Terveys Oy.

Päiväkeskustoiminnalla ja palvelupäivillä pyritään ylläpitämään ja edistämään vanhusasiakkaiden henkistä-, fyysistä- ja sosiaalista hyvinvointia. Palvelupäivätoimintaa ja muuta hyvinvointia edistävää toimintaa järjestetään seudun jokaisessa taajamassa yhteistyössä vapaaehtoisten, järjestöjen ja seurakuntien kanssa. Jämsässä palvelut tuottaa Jämsän Terveys Oy.

Vanhusten vuokra-asunnot kustannuspaikalta hoidetaan kaikkien Jämsän kaupungin omistuksessa olevien vanhustentalojen, tavallisten vanhusten palveluasuntojen ja tehostettujen asumispalveluyksiköiden vuokrien perintä kaupungin toimesta.

Ympäri vuorokautinen hoito

Tehostettu vanhusten asumispalvelu on ympärivuorokautista hoiva-asumista. Tehostettua asumispalvelua järjestetään niille vanhuksille, jotka tarvitsevat säännöllistä ympärivuorokautista hoivaa (RAI Maple 4-5). Tehostettua asumispalvelua tuotetaan sekä kaupungin omana toimintana, että ostopalveluna. Palvelut tuottaa Jämsän alueella Jämsän Terveys Oy.

Terveyskeskuksen vuodeosastot

Ikäihmisten laitoshoidon on lyhyt- tai pitkäaikaishoitoa (yli 3 kuukautta). Lyhytaikaishoito käsittää säännöllisen jaksohoidon sekä epäsäännöllisen muun lyhytaikaishoidon. Pitkäaikaishoito käsittää asiakkaan ympärivuorokautisen hoivan, hoidon ja huolenpidon. Ikäihmisten laitoshoidon kuuluu hoidon sekä hoivan lisäksi myös kuntouttava toiminta. Lyhytaikaisella ja jaksottaisella laitoshoidolla tuetaan vanhuksen kotona selviytymistä ja hoitavan omaisen jaksamista. Pitkäaikaista laitoshoidoa annetaan henkilölle, jolle ei voida enää järjestää hänen tarvitsemaansa ympärivuorokautista hoitoa kotona tai palveluasunnossa. Palvelut tuottaa Jämsän alueella Jokilaakson Terveys Oy ja Jämsän Terveys Oy.

Yhteiset vanhuspalvelut

Omaishoidon tuella tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön hoidon ja huolenpidon järjestämistä kotiloissa omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoitopalkkiosta, tarvittavista palveluista hoidettavalle sekä omaishoitajan tukemisesta.

Sosiaalityö ja palveluohjauksen tarkoituksena on asiakkaan kokonaistilanteen selvittäminen, ohjaus ja neuvonta tarvittaviin palveluihin ja tukitoimiin. Sosiaalityö ja palveluohjaus sisältävät myös sotainvalideille ja -veteraaneille myönnettäviä avustuksia ja muita tukitoimia sekä maksuttomat uimahallikäynnit veteraanitunnuksen omaaville rajoituksetta ja kaikille 75 vuotta täyttäneille kerran viikossa.

Kotiutusyksikkö osallistuu kotiutuksiin, jotka vaativat vähän enemmän järjestelyjä ja asiakkaan hoidon tukemista kuin tavallisesti. Yksikkö hoitaa kotiutukseen liittyvät järjestelyt ja ohjaa ja avustaa kotihoidosta vastaavaa henkilökuntaa.

Muistipoliklinikalla tutkitaan ja hoidetaan yli 65-vuotiaita muistioireisia ihmisiä. Poliklinikalle tullaan lääkärin läheteellä.

Tulosityksikön palvelut tuottaa Jämsän Terveys Oy.

Terveyspalvelut

Tulosalueen esimies: hallintoylilääkäri Matias Lahti

Toiminnan kuvaus

Tulosalue järjestää pääosin ostopalveluna perusterveydenhuollon lääkäreiden ja hoitajien avosairaanhoidon vastaanottopalvelut, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteiset ympärivuorokautiset päivystykselliset palvelut ("ensiapu"), työterveyshuollon palvelut, suun terveydenhuollon palvelut sekä kuntoutuspalvelut. Ostopalveluiden osalta Jämsän Terveys Oy tuottaa aikaisempien vuosien tapaan palvelusopimuksessa sovitut toiminnot. Jokilaakson Terveys Oy:n kanssa tehty palvelusopimus on päättynyt, ja sopimuksen sisältö on siirtynyt osaksi JT:n kanssa tehtyä sopimusta lopullisesti 1.9.2017 alkaen. Jämsän Terveys Oy:n kanssa tehty sopimus on aiempaa JLT-sopimusta merkittävästi laajempi sisältäen myös työterveyshuoltopalvelut, suun terveydenhuollon, kuntoutuksen, tukipalvelut ja dialyysin. Jämsän kaupunki on palvelujen järjestäjä, mutta osaomistaja myös em. tuottajaosakeyhtiöissä.

Laboratoriopalvelut ostetaan Fimlab Oy:ltä, lääkehuolto sekä osa kuvantamispalveluista PSHP:n kuvantamis- ja apteekkiliikelaitokselta. Sote-yhteistyöalueen toisen kunnan, Kuhmoisten, palvelut tuotetaan pääosin omina toimintoina, osin em. yritysten toimesta.

Tulosalueeseen sisältyvät myös ympäristöterveydenhuollon palvelut, jotka tuottaa Jämsän kaupungille Keuruun johtama yhteistoiminta-alue.

Tavoitteet vuodelle 2017

Tavoite	Mittari = millä mitataan	Kulmakivi, mitä palvelee		
		Elin-voima	Sujuva arki	Verkos-tot
Onnistuminen palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa sekä palvelusopimusten valvonta- ja ohjaustehtävässä.	- Säännölliset, sovitut ohjaus- ja valvontakäynnit /tarkastusohjelmat toteutuminen (kyllä/ei) - Palvelusopimusten seurannan mittarien toteutuminen sovitusti (kyllä/ei, puutteet) - Kuhmoisten palvelujen järjestämisen ja tuottamisen toteutuminen sovitusti (kyllä/ei)	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Tavoitteisiin on pääasiassa päästy hyvin. Kuhmoisten terveysasemalla suun terveydenhuollossa on ollut ongelmia riittävän hoidon saatavuuden toteutumisessa.				
Kuhmoisten yksiköiden toiminnan johtaminen ja tukeminen tavoitteiden saavuttamisessa	- Säännöllisten yksikkökokousten pitäminen ja tiedonkulun sujuminen (kyllä/ei, puutteet) - Työhyvinvointisuunnitelmien ja perehdytysuunnitelmien sekä koulutuspäivien toteutuminen sovitusti (kyllä/ei, puutteet)		x	x
Tavoitteen toteutuminen: Yksikkökokouksia on pidetty aiempaa enemmän ja tiedonkulku on kehittynyt positiiviseen suuntaan.				

Tunnuslukuja

Tunnuslukuja	Tp 2017 Jämsä	Tp 2017 Kuhmoinen
Vastaanottokäynnit (lääkäri + hoitaja) €/asukas	328,76	332,76
Päivystyskäynnit €/asukas	81,01	58,99
Suun terveydenhuollon käynnit €/asukas	81,87	112,27

TERVEYSPALVELUT	TA 2017	TA 2017 (sis. LTA)	Tp 2017	Poikkeama €	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT	4 159 795	4 929 795	4 976 016,84	-46 221,84	100,9
TOIMINTAKULUT	-15 764 500	-15 949 816	-16 151 329,69	201 514,05	101,3
TOIMINTAKATE	-11 604 705	-11 020 021	-11 175 312,85	155 292,21	101,4
Poistot ja arvonalentumiset	-106 110	-106 110	-34 449,99	-71 660,01	32,5
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-11 710 815	-11 126 131	-11 209 762,84	83 632,20	100,8

Selvitys määrärahojen ylityksistä/alituksista

Terveyspalvelut yhteensä	Alitus €	Ylitys €
Kuvantamisen asiakasmaksut	59 474,60	
Perumaton vastaanottokäynti	52 844,10	

Terveyspalvelut

Terveyspalveluiden hallinnon kustannuksia ovat hallintoylilääkärin palkkakustannuksista **40 %** ja osuus potilasarkiston kustannuksista. Näistä kokonaiskustannuksista Kuhmoisten kunta maksaa asukasluvun mukaisen osuuden, 9,8 %.

Yleislääketieteeseen erikoistuvia lääkäreistä on ollut keskimäärin 6-8 lääkäriä kuukausittain Jämsän Terveydellä. Kustannus on ollut n. 300.000 euroa vuodessa.

Jämsän avohoidon toteutuma on 100,4 %. Toiminta on ollut suunnitelman mukaista. Jämsän Terveiden ICT-kustannukset kirjautuvat tämän kustannuspaikan kautta. Vuokralaskutus toimii kuukausittain, ja se on toteutunut Jämsän Terveiden osalta suunnitelman mukaisena. Kuvantamisen kustannukset Pirkanmaan sairaanhoitopiiriin osalta olivat n. 90.000 e, mikä nosti ICT-kustannuksia ennakoitua enemmän.

Kuhmoisten avohoidon toteutuma on 102,3 %. Jämsän Terveydeltä oli jäänyt laskuttamatta työterveyshoitajan työpanoksesta 50 % sopimuksen alusta asti, joten asiantuntijapalveluihin on tullut n. 47.000 euron määrärahan ylitys.

Hammashuolto Jämsä on toteutunut sopimuksen mukaisena. Hammashuollon asiakasmaksujen poistot ovat olleet 15.313,09 euroa. Hammashuollon asiakasmaksujen toteutuma oli 101,3 %. Kuhmoisten ostot Jämsän Terveydeltä ovat ylittyneet n. 40.000 eurolla, ja koko kustannuspaikan toteutuma on 104,3 %. Ostojen ylitysten taustalla on suuhygienistin rekrytoinnin epäonnistuminen.

Päivystyksen käyttö on Kuhmoisten osalta ylittynyt hieman, ja Jämsän osalta toiminta on ollut suunnitelman mukaista. Kuhmoisten osuus lääkinnällisen kuntoutuksen apuvälineiden kustannuksiin on 35.861,84 euroa. Ympäristöterveydenhuollon hoitaa Keuruun kaupunki ja se toteutuu suunnitelman mukaisena. Kokonaiskustannus on 440.657,09 euroa.

Kokonaisuudessaan Kuhmoisten osalta terveystalvelut ovat toteutuneet 102,3 % ja Jämsän osalta 100,8 %. Lisätalousarvio I sisälsi vuoden 2017 Jämsän Terveysten hinnan korotuksen, joka oli 155.316 euroa. Lisätalousarvio II:ssä, joka oli tehty 1-9/17 toteutumaan perustuen, arvioitiin tulojen lisäystä ICTkustannusten osalta 550.000 euroa ja hammashuollon asiakasmaksuja 100.000 euroa. LTA2:n nettovaikutus oli 740.000 euroa nettomenoja vähentävä.

Toiminnan tavoitteet ja tavoitetasot suunnitelmakaudella tulosityksittäin 2017 – 2019

(lautakunnalle)

Oma tuotanto:

Toiminnallinen tavoite	Tavoitetaso	Seurantatapa
Avohoito Kuhmoinen		
Kiireettömään hoitoon	3-10 pv hoidon tarpeen arvioinnista	Poiminta tilastoista x 1/kk tai vähintään
Pääsytaon ylläpitäminen		4 x/vuosi
Tavoitteen toteutuminen: Tavoitteeseen on päästy kohtuullisen hyvin		
Palveluiden oikean kohdentamisen parantaminen	Käynnit	Poiminta tilastoista x 1/kk tai vähintään 4 x/vuosi
Tavoitteen toteutuminen: Toteutuu tarkoituksenmukaisesti.		
Asiakastytyväisyyden kehittäminen	Asiakaspalautteet	Asiakaspalautteiden analysointi joka toinen kk tai vähintään puolivuositain
Tavoitteen toteutuminen:	Asiakaspalautetta on tullut vain vähän.	Pohdittava jatkossa palautteenkeräämiskampanjan järjestämistä.
Yhteistyön ja työnjakomallin kehittäminen osana työhyvinvoinnin lisäämisessä	Säännölliset yhteistyöpalaverit viikoittain	Muistiot ja pöytäkirjat
Tavoitteen toteutuminen:	Palaverit toteutuvat.	Työnjakoa arvioidaan jatkuvasti

SUUN TERVEYDENHUOLTO	Tulosityksikkö / Kuhmoinen	
Suun terveydenhuollon palveluiden saatavuuden parantaminen.	Kiireellinen hoito 1-3 pv Kiireetön hoito 2-3 kk Jonossa hoitoa odottavien hoitoon pääsy alle 6 kk	Tilastot, mahdolliset AVI-palautteet
Tavoitteen toteutuminen: Tavoittei	siin ei ole päästy.	
Yhteistyön jatkuva kehittäminen laitospalveluiden asiakkaille	Suuhygienistin säännölliset käynnit laitoksissa	Tilastot, palautteet
Tavoitteen toteutuminen: Toteutuu suunnitellusti		
KUNTOUTUSPALVELUT	Tulosyksikkö/Kuhmoinen	
Lääkinnällinen kuntoutus		
Pyritään parantamaan ja ylläpitämään kuntalaisten fyysistä ja toiminnallista omatoimisuutta päivittäisissä toiminnoissa yhteistyössä asiantuntijoiden kanssa	Seuranta ja säännölliset yhteistyöpalaverit	Tilastot, asiakaspalautteet
Tavoitteen toteutuminen: Toteutuu suunnitellusti.		
Fysioterapia		
Palveluiden kehittäminen ja saatavuuden ylläpitäminen Ryhmätoimintojen jatkuminen osana kuntalaisten hyvinvoinnin tukemista.	Käynnit	Poiminta tilastoista, asiakaspalautteet
Tavoitteen toteutuminen: Toteutuu suunnitellusti. Hoidon saatavuus on erittäin hyvällä tasolla.		

Palvelukuvaus:

Vastaanottopalvelut

Sisältävät lääkärin ja sairaanhoitajan ajanvarauksella tapahtuvat sekä kiireettömät että osin kiireelliset vastaanottopalvelut. Virka-aikainen kiireellinen vastaanottopalvelu sisältyy toimintaan silloin kun se voidaan hoidon tarpeet huomioiden yksikössä suorittaa.

Toimintatapana on pääsääntöisesti lääkäri-hoitaja-työparitoiminta. Myös lääkärin/hoitajan akuuttivastaanottotoiminta tukee päivystyksen lisäksi potilaan joustavaa, nopeaa ja tarpeenmukaista hoitoa.

Avohoito Jämsä

Perusterveydenhuollon avovastaanottopalvelut tuottaa Jämsän kaupungin alueella Jämsän Terveys Oy / Jokilaakson Terveys Oy hankintasopimuksen mukaisesti.

Avohoito Kuhmoinen

Jämsän sosiaali- ja terveystoimi tuottaa Kuhmoisten perusterveydenhuollon avovastaanottopalvelut.

Työterveyshuolto tuottaa laadukkaita moniammatillisia työterveyshuollon palveluja koko yhteistoiminta-alueella toimiville yrityksille. 1.11.2015 alkaen työterveyshuollon tuottamisesta on vastannut Jämsän Terveys Oy.

Suun terveydenhuolto tarjoaa yhteistoiminta-alueen asukkaille hammaslääkärin, suuhygienistin ja hammashoitajan palveluita. Hoidon tarve arvioidaan yksiköllisesti Sosiaali- ja terveysministeriön määrittämien kiireettömän hoidon perusteiden mukaan. 1.9.2015 lähtien Jämsän seudun suun terveydenhuollon palvelujen tuottamisesta vastaa pääosin Jämsän Terveys Oy.

Päivystys

Ympäri vuorokautisen ns. yhteispäivystyksen (erikoissairaanhoito + perusterveydenhuolto) yhteistoiminta-alueelle tuottaa Jokilaakson Terveys Oy Jämsässä.

KuntoutuspalvelutLääkinnällinen kuntoutus ja apuvälineet

Pitkäaikaisesti tai pysyvästi vajaakuntoiset saavat lääkinällistä kuntoutusta yksilö – ja/tai ryhmämuotoisena. Yksiköstä lainataan apuvälineitä lyhyt- ja pitkäaikaiseen käyttöön sekä neuvotaan apuvälineiden käyttöä ja puhdistusta.

Fysioterapia

Fysioterapiapalveluiden tavoitteena on tukea kuntalaisten toimintakykyä ja vähentää toimintarajoitteita tuki- ja liikuntaelimestössä. Asiakkaita kannustetaan omatoimiseen harjoitteluun. Palvelua tarjotaan kaikille ikäryhmille. Palvelu sisältää fysioterapeuttin ja kuntohoitajan vastaanotot, kotikäynnit, ryhmät sekä kuntoutuksen vuodeosastoilla.

Erikoissairaanhoito

Tulosalueen esimies: hallintoylilääkäri Matias Lahti

Toiminnan kuvaus

Tulosalue järjestää yhteistoiminta-alueen erikoissairaanhoidon palvelut. Tuottajana on Jämsän Terveys Oy, joka käyttää alihankkijana Jokilaakson Terveys Oy:tä. Lisäksi palveluita hankitaan Pirkanmaan ja Keski-Suomen sairaanhoitopiireiltä ja muilta palveluntuottajilta. 1.1.2016 lähtien on sovellettu 18.3.2015 solmittua hankintasopimusta myös erikoissairaanhoidossa.

Tulosalueeseen kuuluu myös Jämsän kaupungin dialyysiyksikön toiminta, mikä jatkuu entisen käytännön mukaisesti Jämsän Terveys Oy:n tuottamana, mutta samalla PSHP:n ”satelliittiyksikkönä”.

Tavoitteet vuodelle 2017

Tavoite	Mittari = millä mitataan	Kulmakivi, mitä palvelee		
		Elinvoima	Sujuva arki	Verkostot
Onnistuminen palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa sekä palvelusopimusten valvonta- ja ohjaustehtävässä.	- Säännölliset, sovitut ohjaus- ja valvontakäynnit/tarkastusohjelmat toteutuminen (kyllä/ei) - Palvelusopimusten seurannan mittarien toteutuminen sovitusti (kyllä/ei, puutteet) - Kuhmoisten palvelujen järjestämisen ja tuottamisen toteutuminen sovitusti (kyllä/ei)	x	x	x
Tavoitteen toteutuminen: Toteutuu oleelliselta osin tavoitteiden mukaisesti.				
Erikoissairaanhoidon hoidonporrastuksen toteutuminen sovitusti	Läheteseuranta (oma tuotanto, shp:t, muut)		x	
Tavoitteen toteutuminen: Toteutuu tavoitteiden mukaisesti.				

Tunnuslukuja

Tunnuslukuja	Tp 2017 Jämsä	Tp 2017 Kuhmoinen
Erikoissairaanhoito sairaanhoitopiirit €/asukas	885,73	811,50
Jokilaakson sairaala €/asukas	345,99	283,87
Erikoissairaanhoito yhteensä €/asukas	1231,72	1095,37

ERIKOISSAIRAANHOITO	TA 2017	TA 2017 (sis. LTA)	Tp 2017	Poikkeama €	Toteutuma %
TOIMINTATUOTOT	5 046 042	4 931 042	4 647 790,66	283 251,34	94,3
TOIMINTAKULUT	-30 211 636	-29 456 184	-30 306 686,16	850 502,23	102,9
TOIMINTAKATE	-25 165 594	-24 525 142	-25 658 895,50	1 133 753,57	104,6
Poistot ja arvonalentumiset	-71 230	-71 230	-108 914,13	37 684,13	152,9
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-25 236 824	-24 596 372	-25 767 809,63	1 171 437,70	104,8

Selvitys määrärahojen ylityksistä/alituksista

Erikoissairaanhoito yhteensä	Alitus €	Ylitys €
Kuhmoisten sote yhteistoimintakorvaukset	482 789,70	

Erikoissairaanhoito

V. 2017 talousarvioon tehtiin kaksi lisätalousarviota. Ensimmäisessä lisätalousarviossa huomioitiin vuoden 2017 hinnan tarkistus Jämsän Terveydelle, jonka vaikutus erikoissairaanhoitoon oli 344.548 euroa kustannuksia lisäävä. ESH-palveluihin kohdistettu korotus kohdennettiin edelleen ostoihin sairaanhoitopiireiltä (241.708 e) ja Jokilaakson sairaalasta (102.840 e).

Toinen lisätalousarvio tehtiin syksyllä 2017. LTA2 tehtiin siihen mennessä toteutuneiden kustannusten mukaisesti, ja siinä mm. vähennettiin 1.1 milj. € sairaanhoitopiiriltä tehtäviä ostoja. Jokilaakson sairaalan palveluiden ulkokunnille kohdistuvan myynnin arviota pienennettiin LTA2:ssa 115.000 euroa. LTA2:n kokonaisvaikutus oli siis 985.000 euroa menoja vähentävä. Vapaan hoitopaikan valinnan perusteella Jokilaakson sairaalan hoitopaikakseen valinneiden ulkopaikkakuntalaisten määrä kuitenkin kasvoi selvästi vuoden 2017 loppua kohden, ja arvio ylittyi n. 127.000 eurolla. Kokonaismyynnin arvo oli 1.1 milj. € eli jokseenkin alkuperäisen talousarvion mukainen.

Erikoissairaanhoidon tulosalueen toteutuma oli lopulta 17.810.781,53 e, eli LTA2 ylittyi 1.1 milj. € ja toteutuma oli 104,8 % LTA2:een verrattuna. Toteutuma oli 99 % LTA1:stä. Tilinpäätöstä tulkittaessa on huomioitava, että esh-kustannukset kuuluvat kokonaisulkoistuksen piiriin ja sopimussumma maksetaan joka tapauksessa Jämsän Terveys Oy:lle riippumatta käyttöön perustuvista, potilaiden hoitoon todellisuudessa kuluneista kustannuksista.

Erikoissairaanhoidon hallinnon kustannuksiin kuuluvat 40 % hallintoylilääkärin palkkakustannuksista sekä osuus potilasarkiston kustannuksista. Näistä kokonaiskustannuksista Kuhmoisten kunta maksaa asukasluvun mukaisen osuuden eli 9,8 %.

Kuhmoisten kunnan maksuosuudesta erikoissairaanhoitoon on toteutunut 83,7 %. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin tilauksen toteutuma oli 67 %, ensihoidon toteutuma 80 % ja erityisvelvoitteiden toteutuma niin ikään 80 %. Tekonivelsairaalan käyttö on ollut arvioitua suurempaa ja päivystyksen toteutuma tilaukseen nähden on ollut 94 %. Jokilaakson sairaalan käyttö oli lähes tarkalleen ennakoiden suuruista: toteutuma oli 99,3 % eli n. 600.000 e. Kuhmoisten kunnan esh-palveluiden käyttö v. 2017 oli siis kokonaisuutena merkittävästi arvioitua vähäisempää. Tämä selittynee osin hyvällä perustason palveluiden saatavuudella, mutta ennen kaikkea satunnaisvaihtelulla. Palautettava summa on 431.458,35 euroa.

Sairaanhoitopiireiltä tehtäviin ostoihin on kirjattu vuoden 2016 Pirkanmaan sairaanhoitopiirin palautus 294.241,68 euroa. Keski-Suomen sairaanhoitopiirin potilasvakuutusmaksuja on ollut yhteensä 112.913,68 euroa.

LIITE 2

Kuhmoisten kunnan henkilöstö 31.12.2017

Toimiala	Vakinaiset	Määrä- aikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Ilman työllistettyjä
Yleishallinto	6	2	1	9	8
Sivistys- ja kulttuuritoimi	52	15	1	68	67
Tekninen toimi	16	2		18	18
Yhteensä	74	19	2	95	93

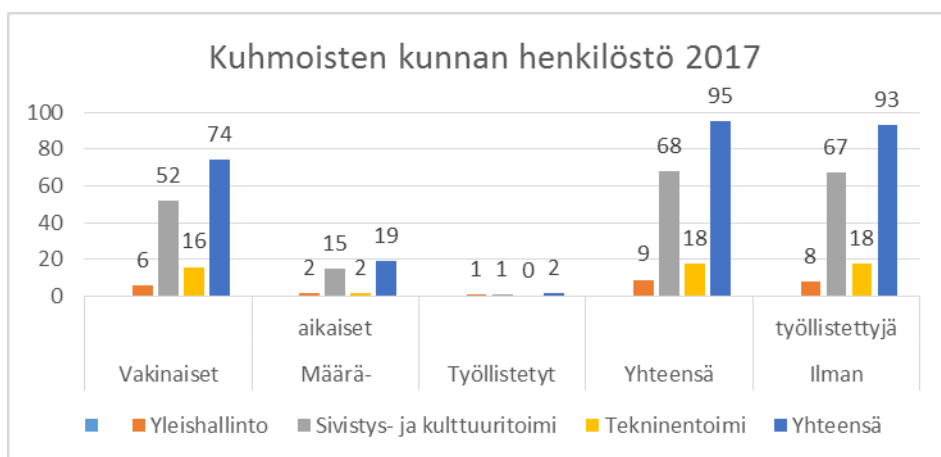
31.12.2017 henkilömäärä 95 (palvelussuhteita 103)

Vakituisten rakenne: 74 henkilöä, palvelussuhteita 77, joista osa-aikaisia palvelussuhteita 8, osa-aikaeläkkeellä 2, sivuvirkoja 5

Työllistetyt/oppisopimus: Palkkatukilaisia 2 henkilöä joista 1 oppisopimuslainen

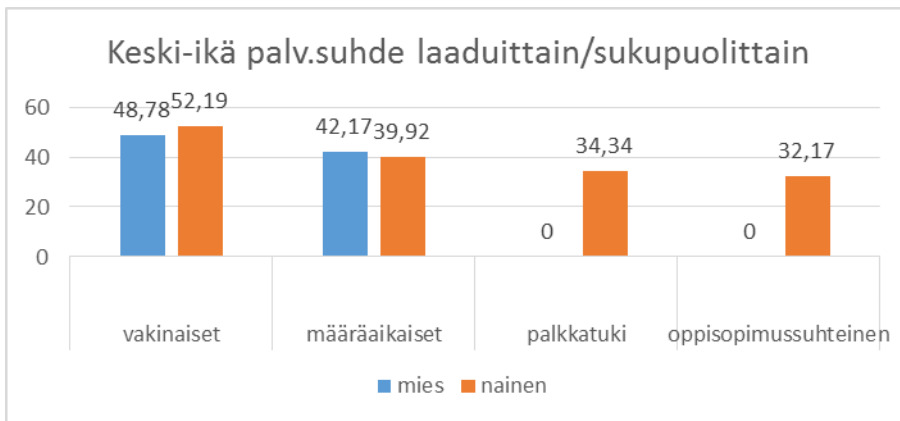
Määräaikaisten rakenne: 21 henkilöä (palvelussuhteita 26, joista osa-aikaisia 7, sivuvirkoja 2)
1 henkilöllä myös vakituinen palvelussuhde

Mahdollinen eläkelöityminen: Vuonna 2018 66-vuotta täyttäviä 1 henkilö
Vuonna 2018 64-vuotta täyttäviä 2 henkilöä
Vuonna 2018 63-vuotta täyttäviä 2 henkilöä

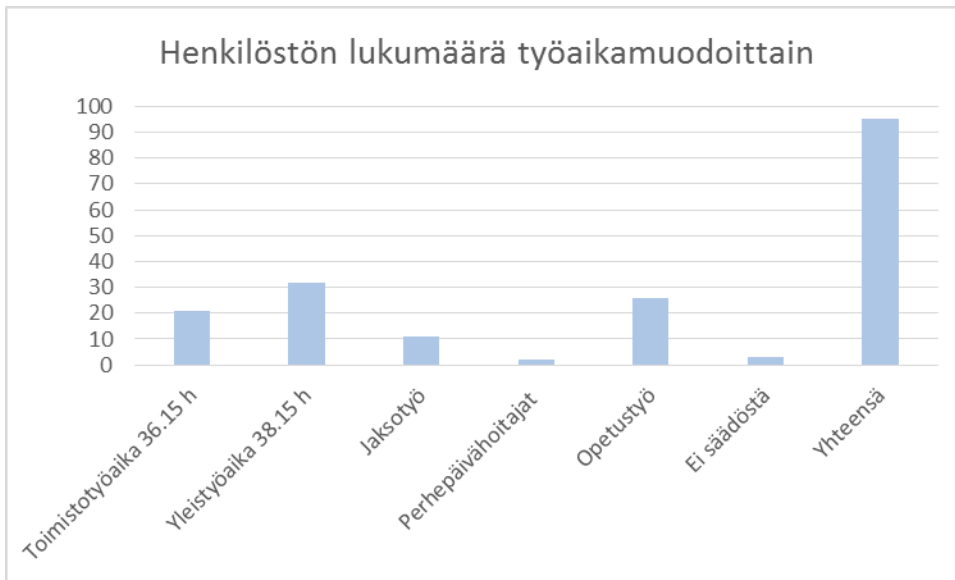
Keski-ikä palv.suhde laaduttain/ sukupuolittain 31.12.2017		mies	nainen
	vakinaiset	48,78	52,19
	määräaikaiset	42,17	39,92
	palkkatuki		34,34
	oppisopimussuhteinen		32,17

Keski-ikä koko henkilöstö 48,45 (miehet 45,96, naiset 49,26)

Henkilöstön lukumäärä työaikamuodoittain 31.12.2017

Toimistotyöaika 36.15 h	21
Yleistyöaika 38.15 h	32
Jaksotyö	11
Perhepäivähoitajat	2 (omassa kotona)
Opetustyö	26
Ei säädöstä	3
Yhteensä	95

Palkkakustannukset 2017

Maksetut palkat	3 163 281,46
Henkilökustannukset	
Kuel:n alaisista palkoista 27,08%	
Vael:n alaisista palkoista 21,49%	

Vuonna 2017 maksettiin palkkoja 37402,11 euroa vähemmän kuin 2016

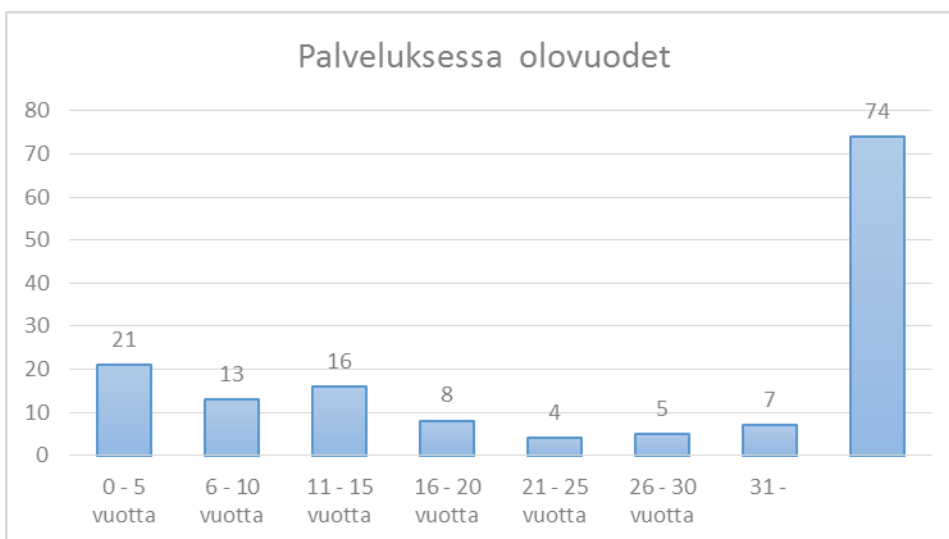
Palveluksessa olovuodet

Vakituinen henkilöstö

Palvelusvuodet	0 - 5 vuotta	21
	6 - 10 vuotta	13
	11 - 15 vuotta	16
	16 - 20 vuotta	8
	21 - 25 vuotta	4
	26 - 30 vuotta	5
	31 -	7
		74

Vakituisista 20 henkilöä asuu muualla kuin Kuhmoisten kunnassa

Vuonna 2017 eläkkeelle jäi 1 henkilö

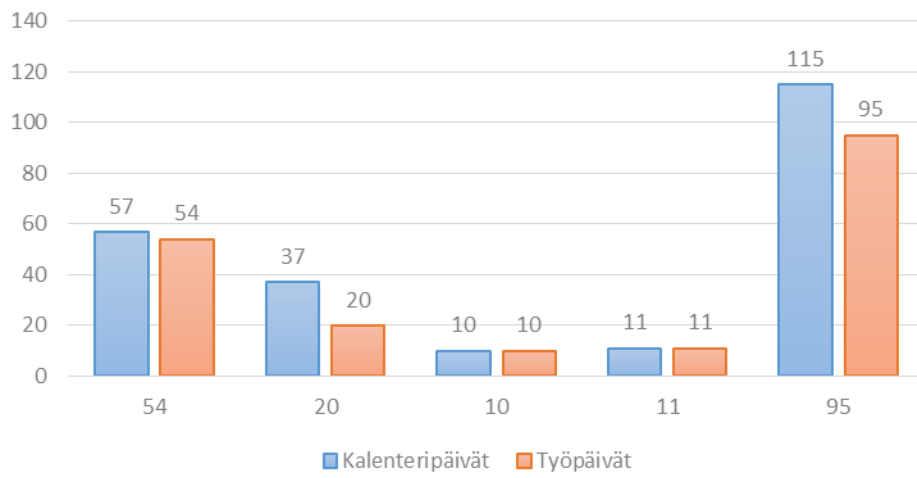

KESKEYTYKSET 1.1.-31.12.2017**Koulutukseen osallistuminen henkilöryhmittöin**

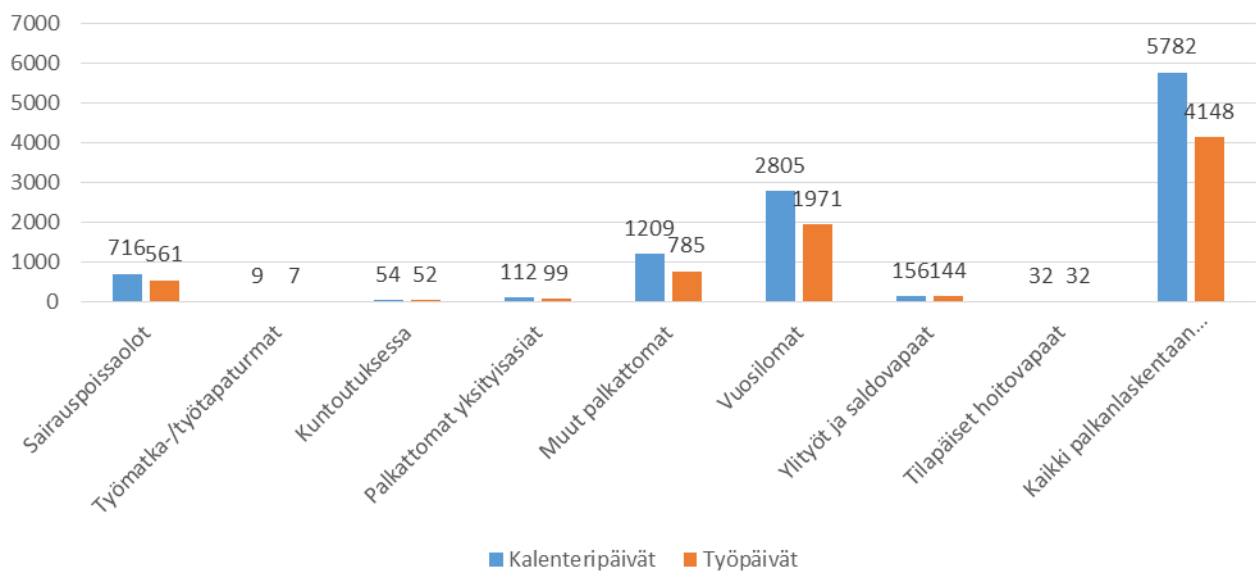
Työyksikkö	Kalenteri/työpäivät	
Sivistystoimi (hallinto+opetus+ruokahuolto)	57	54
Perhepäivähoito	37	20
Tekninentoimisto	10	10
Hallintotoimisto	11	11
Yhteensä koulutukseen osallistumispäivät	115	95
Työtehtävä/virkamatkat	141	127
Opintovapaalla vuoden 2017 aikana 1 henkilö	151	105
Oppisopimuskoulutuksessa 2017 aikana 2 henkilöä	20	18
Sairauspoissaolot 2017	716	561
Työmatka-/työtapaturmat 4 kpl vuonna 2017	9	7
Kuntoutuksessa 4 henkilöä	54	52
Palkattomat keskeytykset 2017		
- yksityisasiat	112	99
- muut palkattomat (sisältää mm. vuorottelu-, hoito- ja virkavapaudet)	1209	785
Yhteensä	1321	884
Vuosilomat	2805	1971
Ylityöt ja saldovapaat	156	144
Tilapäiset hoitovapaat	32	32
(kaikkia yksittäisiä poissaolosyitä ei ole lueteltu yllä)		
Palkanlaskentaan ilmoitetut poissolot yhteensä: (sisältää yllämainitut keskeytykset)	5782	4148

Vuorotteluvapaalla oli 1 henkilö vuonna 2017

Koulutukseen osallistuminen

Poissaolot

LIITE 3

Kuhmoisten kunnan vuokrakiinteistöt Oy

Tilikausi 1.1.20176 - 31.12.2017

Tiedot olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen

Tilikausi kului tavanomaiseen tapaan kiinteistönhallinnan ja hoidon kannalta katsottuna. Yhtiö toteutti toimialatehtäväänsä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhtiön tarkoituksena on tarjota kunnan asukkaille kohtuuhintaisia ja hyväkuntoisia sekä terveellisuuden ja viihtyvyyden kriteerit omaavia kerrostalo- ja rivitalohuoneistoja sijaiten erilaisissa ympäristöissä sekä keskustassa että haja-asutusalueilla.

Käytöstä poistetun Myllykuja 15:n asuntojen 8-11 rakennus purettiin tilikaudella. Siltä osin tontti jäi tyhjäksi odottamaan toimenpiteitä. Yhtiö ei varmaankaan tule maapohjaa käyttämään rakennuspaikkana, joten omakoti- tai paritalolle soveltuvana, se olisi hyvä laittaa myyntiin. Tontin osalla on jopa oma sähköliittymä valmiina.

Yhtiön talous perustuu täysin asuntojen käyttöasteen mukaiseen taloudelliseen tuottoon, joten asuntokanta on sopeutettava mahdollisimman hyvän käyttöasteen toteutumiseksi. Kiinteistöjen ja asuntojen ylläpitokulut ovat melko lailla samaa luokkaa olivatpa ne asuttuina tai ei; samoin sekä kiinteät että pääomakulut ovat aivan samalla tasolla. Kuitenkin hyvin hoidetuilla, hyväkuntoisilla hyvällä sijaintipaikalla on parempi käyttöaste. Vaihutuus tilikaudella oli suurta, joka aiheutti tyhjiä kuukausia. Pitkästä aikaa Ruolahdella oli ajoittain täysi käyttöaste, kun Orivedentiellä aste oli 50 %. Vuokrien tarkistamisessa 1.1.2017 korotettiin vuokratasoa keskimäärin n. 1 %.

Tilikaudella tehtiin päätökset hankkia yhtiön kaikkiin kiinteistöihin laajakaistaliittymät, joiden myötä jokaisella on mahdollisuus saada valokuitutason tietoliikenneyhteydet. Tosin kiinteistöjen sisäverkkojen rakentaminen on mittavasti suurempi kustannuserä kuin vasta liittymien hankinta. Verkkojen rakentamiseen varauduttiin ennakokirjauksella.

Korkotason pysyminen alhaisena ja lainapäämien pieneneminen samaan aikaan on pitänyt rahoituksen korkokustannukset yhä alenevalla linjalla. Korkomenot tilikaudella olivat 26 857,22 euroa ja pääomalyhennykset 220 673,29 euroa. Kassavaje aiheutti viivästyskorkoja; pääasiassa omistajayhteisölle maksettavista laskuista. Kuitenkin tilikauden tuloksen muodostumiseen vaikutti lainojen lyhennysten ja suunnitelman mukaisten poistojen epäedullinen suhde, jonka johdosta yhtiölle kertyy veronalaista voittoa ja siten on odotettavissa tuloveroja. Verosuunnitteluun päätettiin varautua.

Korjauksiin käytettiin 19 841,85 euroa, joka oli hyvin talousarvion mukainen summa. Kustannukset jakaantuivat seuraavasti: Ulko-ovien ja lukitusten korjauksiin 437,05 e, huoneistojen ylläpitokorjauksiin 4 415,78 e, vesikalusteiden uusimisiin ja huoltoihin, johon sisältyy 1 lämminvesivaraaja, käytettiin 6 862,42 e, sähkölaite- ja kalusteasennuksiin 1 472,68 e, tietoliikenneasennuksiin 2 406,60 e, kdinkonehuoltoihin 335,00 e, talosaunan kunnostukseen 1 234,49 e, kiinteistönhoitokaluston huoltoihin 466,50 e, hissien korjaukseen 374,70 e ja muuhun huoltoon 82,63 e. Lisäksi siivouksen hoitoon hankittiin lattianhoitokone 1 754,00 e ja Jussilankujan pesutuvalla uusi raha-automatilla toimiva pesukone 3 830,00 e. Huoneistoremonttien remonttimiesten palkat olivat n. 3 000 euroa sivukuluineen.

Tilikauden lopulla päätettiin henkilöstömuutoksista ja valittiin Mira Pitkäniemi uudeksi toimitusjohtajaksi alkaen 1.1.2018. Alli Peltonen jää vielä tekniseksi isännöitsijäksi.

Tilikauden päättymisen jälkeen ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia tapahtumia.

Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Tulevaisuuden näkymät ja toimintaympäristö

Toimialansa mukaan yhtiön on tarkoitus jatkaa kiinteistöjen hallintaa ja niissä sijaitsevien huoneistojen ylläpitämistä ja vuokraamista edellisten tilikausien tapaan. Kuhmoisten kunta on sitoutunut edistämään uusiutuvien energioiden käyttöä, joten tytäryhtiönä pyrkimus on myös toteuttaa hiilineutraalia kiinteistönpitoa.

Tulevalla tilikaudella käydään käsiksi monenlaisiin vaihtoehtoihin toimiin tavoitteiden saavuttamiseksi. Energiansäästön toimenpiteissä on monia mahtavia mahdollisuuksia. Suurimpina haasteina onkin uusien ajattelu- ja toimintatapojen saattaminen käytännöiksi. Helppo vaihtoehto olisi vain satsata runsaasti rahavaroja uusiin laitteisiin ja järjestelmiin; kuitenkin rahoitus on rajallista ja uudistusten tulisi tuoda pikaisesti tuntuva säästöä.

Alkavalla tilikaudella pyritään ottamaan uusi suunta, jonka mukaan vastuu huoneistojen kunnossa pysymisestä ei ole ainoastaan yhtiön vastuulla, myös asukkailla on vastuu. Kaikkien huoneistojen kunto ja huollon taso kartoitetaan sekä laaditaan hoito-ohjeet. Asukkailta tullaan edellyttämään huoneistojen hyvää hoitotasoa, jota myös valvotaan. Opas laaditaan selväksi, jotta sen noudattaminen olisi helppoa ja tarvittaessa opastetaan. Asukkaiden ikärakenne huomioidaan ja yhtiön huoltohenkilöstöä on saatavissa avuksi.

Asukasvalinnassa jatketaan edellisten tilikausien tapaan, että etusijalla ovat oman kunnan asukkaat ja tänne töihin tulevat kuten myös paluumuuttajina entiset kuhmoislaiset. Kyllä myös kesäaikaiseen tai muuten lyhytaikaiseen käyttöön osoitetaan asuntoa. Toki edelleen on mahdollista, että yhtiö luopuu kokonaisesta rivitalosta myymällä sen.

Yhtiön tulevaisuudella tuntuisi olevan vakaa suunta; eikä menetyksiä ole näköpiirissä.

Riskien hallinta

Yhtiö on keskittynyt kiinteistöjen hallintaan ja huoneistojen vuokralle tarjoamiseen. Vuokraustoiminta ei ole kovin riskialtista toimintaa, onhan asuminen jokaiselle perustarve. Taloudelliset riskit, joita ei voi vakuuttaa, ovat vajaakäyttö ja yleinen kustannuskehitys.

Omaisuuksivahinkoriskeihin on varauduttu asianmukaisin vakuutuksin.

Henkilöstö on lakisääteisesti vakuutettu.

Hallinnon toiminnan osalta varmistuksena ovat vastuu- ja oikeusturvavakuutukset.

Asuinympäristön huolellinen hoito ja yleinen turvallisuus on otettava vakavasti samoin kuin ulkopuolelta tulevalta mahdolliselta uhalta suojautuminen.

Rahoituksen vakuuksina olevat kiinteistökiinnitykset edellyttävät siten myös, että kiinnitettyä kiinteää omaisuutta hoidetaan riittävän hyvin niiden arvon säilyttämiseksi. Korkotaso on ollut vakaa, mutta vaikuttamista sen kehittymiseen ei yhtiöllä ole.

Ulkopuolelta tulevia riskejä ovat yleiset taloudelliset tilanteet, joihin vaikutukset tulevat nykyään maailman laajuisesti, samoin kuin suuret konfliktit tai katastrofit. Hyvin herkkiä ovat esimerkiksi energioiden hinnat ja jopa saatavuus, joten kulloinkin käytettävän energian valintaan yhtiön tulee tarvittaessa kiinnittää huomiota ja uusia vaihtoehtoja, jopa säästöä tuottavia, kannattaa aina kartoittaa.

Toiminnan tavoitteet tilikaudelle 1.1.2017 - 31.12.2017

Tavoite	Mittari	Tavoitetaso	Toteutuminen
Kunnan tarpeisiin soveltuvan asutuskannan ylläpito	Käyttöaste %	93 %	90 %
Asutuskannan suunnitelmallinen hoito	Vuosikorjaukset e / m ²	3,27	3,25
	Rakennuskohtainen hoito- ja käyttö-suunnitelma PTS	PTS päivitys	
Energiankulutuksen vähentäminen	Vedenkulutus I/hlö/vrk lämpö- kWh/m ² energ. kWh/m ² lämpöeristekorjauks	135	7 131 m ³ / 156 öljyt 231,9 kaukolämpö 171,14

Öljyn ostot 49 590 l/v. lämmitettävä pinta-ala on 2 138,5 m²; kulutus 23,19 l/m² = 231,9 kWh/m²

Kaukolämpöostot 626 963 kWh; lämmitettävä asuinpinta-ala on 3 663,5 m²; kulutus 171,14 kWh/m²

Tuloslaskelma	1.1.2017 - 31.12.2017	1.1.2016 - 31.12.2016
	Kolmastoista tilikausi	Kahdestoista tilikausi
Liikevaihto		
Vuokrat	526 031,15	512 466,91
Käyttökorvaukset	37 587,70	35 430,00
Liikevaihto yhteensä	563 618,85	547 896,91
Muut kiinteistön tuotot	330,63	3 034,18
Henkilöstökulut		
Palkat	-16 786,48	-23 997,71
Eläkekulut	-1 582,10	-4 101,96
Muut henkilösivukulut	-1 214,14	-1 706,36
	-19 582,72	-29 806,03
Poistot	-124 923,00	-130 450,25
Muut kiinteistön hoitokulut		
Hallintokulut	-27 157,81	-28 030,37
Käyttö- ja huoltokulut	-9 356,66	-12 582,92
Ulkoalueiden hoito	-7 123,79	-3 552,38
Siivoustarvikkeet	-169,35	-93,70
Lämmitys	-104 020,87	-97 957,26
Vesi ja jätevesi	-39 912,05	-39 233,09
Kiinteistösähkö	-12 379,48	-13 107,80
Jätehuolto	-11 067,22	-9 784,08
Kiinteistövakuutukset	-11 258,85	-11 144,34
Kiinteistövero	-14 513,28	-14 629,41
Korjaukset	-54 561,85	-57 744,31
Muut hoitokulut	-3 432,84	-1 550,41
	-294 954,05	-289 410,07
Luottotappioihin	-13 775,44	-26 712,53
	-308 729,49	-316 122,60
Liikevoitto (tappio)	110 714,27	74 552,21
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkokulut ja muut rah.kulut	-26 857,22	-28 894,77
Voitto ennen tilinpäätössiirt	83 857,05	45 657,44
Tilinpäätössiirrot		
Vapaaeht. varausten muutos	-45 000,00	0,00
Tukoverot		
Tilikauden ennakkoerot	-2 057,20	0,00
Tilikauden voitto (tappio)	36 799,85	45 657,44

Rahoituslaskelma	1.1.2017 - 31.12.2017	1.1.2016 - 31.12.2016
	kuluva tilikausi	edellinen tilikausi
Tuotot		
Vuokra- ja käyttök. tuotot	563 618,85	547 896,91
Jälkiperintä- ja muut tuotot	330,63	3034,18
Lainarahoituksen nosto	50 000,00	0,00
	<u>613 949,48</u>	<u>550 931,09</u>
Hoitokulut		
Henkilöstökulut	-19 582,72	-29 806,03
Kiinteistöjen hoitokulut	-308 729,49	-316 122,60
Rahoituksen korkokulut	-26 857,22	-28 894,77
Kalustohankinnat, pesulakone	-3 838,00	-6 286,00
Kauden verot	-2 057,20	
Liittymähankinnat	-12 276,00	0,00
Rahoituslainojen lyhennykset	<u>-220 673,29</u>	<u>-218 195,85</u>
	-594 013,92	-599 305,25
 Tilikauden alijäämä	19 935,56	-48 374,16
Edellisten kausien alijäämä	<u>-112 987,31</u>	<u>-64 613,15</u>
Siirtyvä yli-/ alijäämä	-93 051,75	-112 987,31
 Vaihtuvat vastaavat	29 069,20	22 243,24
Lyhytaikainen vieras pääoma	<u>-122 120,95</u>	<u>-135 230,55</u>
	-93 051,75	-112 987,31

Tase	1.1.2017 - 31.12.2017	1.1.2016 - 31.12.2016
Vastaavaa	Kolmastoista tilikausi	Kahdestoista tilikausi
Pysyvät vastaavat		
Aineelliset hyödykkeet		
Maa-alueet	253 748,93	241 472,93
Rakennukset ja rakennelmat	2 866 416,72	2 985 850,72
Koneet ja kalusto	16 468,41	18 119,41
Sijoitukset		
Kaukolämpöliittymät	24 446,30	24 446,30
Pysyvät vastaavat yhteensä	<u>3 161 080,36</u>	<u>3 269 889,36</u>
 Vaihtuvat vastaavat		
Saamiset		
Myyntisaamiset	29 069,20	22 243,24
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	<u>29 069,20</u>	<u>22 243,24</u>
Vastaavaa yhteensä	<u><u>3 190 149,56</u></u>	<u><u>3 292 132,60</u></u>
 Vastattavaa		
Oma pääoma		
Osakepääoma	118 000,00	118 000,00
Osakepääoma rahasto	<u>82 408,21</u>	<u>82 408,21</u>
	200 408,21	200 408,21
Vapaan oman pääoman rahastot		
Svop-rahastot	<u>215 136,91</u>	<u>215 136,91</u>
	415 545,12	415 545,12
Edellisten tilik. Voitto/tappio	-50 313,46	-95 970,90
Tilikauden voitto	<u>36 799,85</u>	<u>45 657,44</u>
	-13 513,61	-50 313,46
Oma pääoma yhteensä	402 031,51	365 231,66
Tilinpäätössiirtojen kertymä		
Valokuitusisäverkkojen rak.var	45 000,00	0,00
 Vieras pääoma		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	1 769 106,33	1 976 258,25
Lainat omistajayhteisöltä	<u>526 747,71</u>	<u>494 747,71</u>
	2 295 854,04	2 471 005,96
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoslaitoksilta	361 513,43	359 604,68
Saadut ennakkomaksut	2 627,91	3 252,48
Ostovelat muille	43 529,04	34 943,46
Ostovelat omistajayhteisölle	26 439,20	45 795,00
Muut velat om.yhteisölle	0,00	0,00
Siirtovelat, jaksot.korot	11 216,17	9 668,49
Siirtovelat, enn.pid, sotu, tyel	<u>1 938,26</u>	<u>2 630,87</u>
	447 264,01	455 894,98
Vieras pääoma yhteensä	2 743 118,05	2 926 900,94
Vastattavaa yhteensä	<u><u>3 190 149,56</u></u>	<u><u>3 292 132,60</u></u>

LIITE 4**Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:n konsernitilinpäätös****Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy**

Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy on vuoden 2016 alussa toimintansa käynnistänyt Kuhmoisten kunnan 100 prosenttisesti omistama yhtiö. Yhtiön tarkoituksena on omistaa ja hallinnoida kunnan palveluyhtiöitä, lisäksi yhtiö voi omistaa myös toimialaansa liittyen osakkeita ja kiinteistöjä. Tällä hetkellä yhtiö hallinnoi yhtä yhtiötä, Kuhmoisten Laajakaista Oy:tä, josta Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy omistaa 65 % ja Verkko-osuuskunta Kuuskaista 35 %.

Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy nosti kunnanvaltuuston päätöksen mukaan (21.12.2015 § 71) maaliskuussa 2016 3,9 miljoonan euron lainan Kuntarahoitus Oy:ltä. Nostetusta lainasta Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy maksoi pääomaosuutensa Kuhmoisten Laajakaista Oy:lle ja loput 3.7 miljoonaa euroa Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy on jälleen lainannut Kuhmoisten Laajakaista Oy:lle Kuhmoisten alueelle rakennettavan laajakaistan kustannuksiin. Kuhmoisten Laajakaista Oy lyhentää lainaa Kuhmoisten Verkkopalvelut Oy:lle lainanhoitosuunnitelman mukaan.

Kuhmoisten Laajakaista Oy

Vuosi 2017 oli Kuhmoisten Laajakaista Oy:n toinen toimintavuosi. Yhtiö on perustettu 1.2.2016. Yhtiön toisen toimintavuoden toiminnot painottui runko- ja liityntäverkon loppurakentamiseen, asiakasliittymien kytkemiseen ja uusien liittymien markkinointiin. Suunnitelmien mukainen runko- ja liityntäverkko on kokonaisuudessaan valmis. Verkon pituus on 259 kilometriä. Asiakasliittymiä on kytketty noin 100 ja liittymien kytkeminen jatkuu vuoden 2018 puolella. Liittymien markkinoinnissa ei saavutettu vuodelle 2017 asetettua tavoitetta. Vuoden loppuun mennessä oli myyty reilut 300 liittymää. Taloudellisen kannattavuuden kannattavuuspisteeksi asetettu 480 liittymän raja tulee laskelmien tarkentuessa laskemaan jonkin verran, koska yhtiö on kyennyt verkkoa optimoimalla saamaan säästöjä rakentamiskustannuksissa. Vuoden 2017 aikana Kuhmoisten Laajakaista Oy valmisteli myös Viestintävirastolle lähetettävää tukihakemusta laajakaistahankkeen kustannuksista.

Sitovat tavoitteet: **Tilikaudelle**
1.1. - 31.12.2017

Tavoite	Mittari	Tavoitetaso	
Laajakaistaverkon päälinjojen ja tilaaja-liittymien valmistuminen (31.5.2017 mennessä tilatut liittymät	Valmiusaste %	98 %	Toteutunut Valmiusaste 100 %
Kuhmoisten Laajakaista Oy:n laajakaistaverkon taloudellinen kannattavuus	Asiakasmäärä, kpl	480 aktiivista kuituasiakasta	Toteutunut osittain Myytyjä liittymiä reilut 300 kpl.

KONSERNITULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2017	30.12.2015 - 31.12.2016
Liikevaihto	326 795,11	4 926,16
Liiketoiminnan muut tuotot	18 085,91	1 551,75
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-52 062,24	-2 763,17
Varaston muutos	24 415,74	2 061,60
Ulkopuoliset palvelut	-28 305,20	-2 318,55
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-55 951,70	-3 020,12
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-46 398,10	-59 003,68
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-5 120,16	-5 179,11
Muut henkilösivukulut	-940,90	-1 339,59
Henkilöstökulut yhteensä	-52 459,16	-65 522,38
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-31 662,57	-2 807,66
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	-23 521,94	-149 365,01
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-55 184,51	-152 172,67
Liiketoiminnan muut kulut	-40 177,40	-50 095,96
LIIKEVOITTO (-TAPPIO)	141 108,25	-264 333,22
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkokulut ja muut rahoituskulut, muut	-27 749,56	-14 787,87
Muut korko- ja rahoitustuotot muilta yhteensä	0,00	0,02
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-27 749,56	-14 787,85
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TP. SIIRT. JA VEROJA	113 358,69	-279 121,07
Tuloverot		
Tilikauden verot	-170,07	0,00
Tuloverot yhteensä	-170,07	0,00
Vähemmistöosuudet	-35 172,84	93 487,30
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	78 015,78	-185 633,78

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA**2017****2016****Liiketoiminnan rahavirta**

Liikevoitto ennen tp-siirtoja ja veroja	141 108,25	-264 333,22
Oikaisut liikevoittoon	0,00	0,00
Suunnitelman muk.poistot	31 662,57	2 807,66
Rahoitustuotot ja kulut	-62,90	-14 787,85
Muut oikaisut	23 521,94	149 365,01

Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta

Rahavirta ennen käyttöpääoman muutosta	196 229,86	-126 948,40
Käyttöpääoman muutos	0,00	-126 948,40
Saamisten muutos	-86 418,78	-67 655,23
Vaihto-omaisuuden muutos	-24 415,74	-2 061,60
Korottomien velkojen muutos	66 252,27	526 056,62
	-44 582,25	456 339,79

Liiketoiminnan rahavirta**151 647,61****329 391,39****Investointien rahavirta**

Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödy	-1 665 876,47	-1 937 788,54
Myönnettyt lainat	0,00	0,00
Lainasaamisten takaisinmaksut	0,00	0,00
Saadut korot ja provisiot investoinneista	0,00	0,00
saadut osingot	0,00	0,00
Myydyt osakkeet	0,00	0,00
Investointien rahavirta	-1 665 876,47	-1 937 788,54

Rahoituksen rahavirta

Osakepääoma	0,00	23 500,00
Sijoitetun pääoman rahasto	0,00	101 500,00
Lyhytaikaisten lainojen nostot	0,00	0,00
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut	0,00	0,00
Lainojen lisäys (pitkäaikaiset)	0,00	3 900 000,00
Lainojen vähennys (pitkäaikaiset)	0,00	0,00
Saadut korot ja provisiot	0,00	0,00
Maksetut korot ja maksut rahoituskuluista	-27 686,66	0,00
Maksetut osingot ja muu voitonjako	0,00	0,00
Maksetut välittömät verot	-170,07	0,00
Rahoituksen rahavirta	-27 856,73	4 025 000,00

Rahavarojen muutos**-1 542 085,59****2 416 602,85****Rahavarat 1.1.****2 416 602,85****0,00****Rahavarat 31.12.****874 517,26****2 416 602,85**

taseessa

874 517,26

2 416 602,85

KONSERNITASE	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Omistettut	21 323,13	22 455,33
Muut aineelliset hyödykkeet	3 374 984,70	1 022 561,39
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	0,00	740 599,15
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	3 396 307,83	1 785 615,87
	-----	-----
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	3 396 307,83	1 785 615,87
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	26 477,34	2 061,60
Vaihto-omaisuus yhteensä	26 477,34	2 061,60
Saamiset		
Lyhytaikaiset		
Myyntisaamiset	44 027,90	0,00
Muut saamiset	104 277,86	56 946,33
Siirtosaamiset	5 768,25	10 708,90
Saamiset, lyhytaikaiset yhteensä	154 074,01	67 655,23
Saamiset yhteensä	154 074,01	67 655,23
Rahat ja pankkisaamiset	874 517,26	2 416 602,85
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1 055 068,61	2 486 319,68
	-----	-----
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4 451 376,44	4 271 935,55
	=====	=====
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma		
Osakepääoma	20 000,00	20 000,00
Ed. tilikausien voitto (tappio)	-185 633,78	0,00
Tilikauden voitto (tappio)	78 015,78	-185 633,78
Oma pääoma yhteensä	-87 618,00	-165 633,78
Vähemmistöosuus	46 685,55	11 512,71
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	3 832 500,00	3 900 000,00
Pitkäaikainen yhteensä	3 832 500,00	3 900 000,00
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoituslaitoksilta	67 500,00	0,00
Saadut ennakot	8 875,87	349 719,61
Ostovelat	537 811,31	121 320,60
Muut velat	2 181,88	41 967,11
Siirtovelat	43 439,83	13 049,30
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	659 808,89	526 056,62
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	4 492 308,89	4 426 056,62
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4 451 376,44	4 271 935,55
	=====	=====